

**T.C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
ADLİ PSİKOLOJİ PROGRAMI**

**TAKİP/İZLEMeye İLİŞKİN ALGININ İNCELENMESİ
VE
MAĞDUR OLAN/OLMAYANLARIN KAYGI DÜZEYLERİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Esra GÜRGEZOĞLU

081111102

**Danışman Öğretim Üyesi:
Prof. Dr. OĞUZ POLAT**

İstanbul, Mayıs 2010

**T.C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

**TAKİP/İZLEMeye İLİŞKİN ALGININ İNCELENMESİ
VE
MAĞDUR OLAN/OLMAYANLARIN KAYGI DÜZEYLERİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Esra GÜRGEZOĞLU

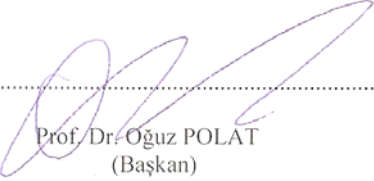
081111102

**Danışman Öğretim Üyesi:
Prof. Dr. OĞUZ POLAT**

İstanbul, Mayıs 2010

T.C. Maltepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

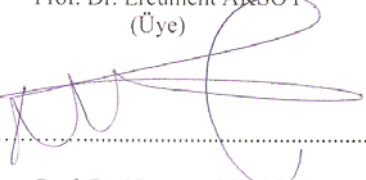
24.05.2010 tarihinde tezinin savunmasını yapan Esra GÜRGEZOĞLU'na ait "Takip/İzlemeye İlişkin Algının İncelenmesi ve Mağdur Olan/Olmayanların Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması" başlıklı çalışma, Jürimiz Tarafından Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Adli Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programında Yüksek Lisans Tezi Olarak Kabul Edilmiştir.

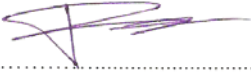
Prof. Dr. Oğuz POLAT
(Başkan)
(Danışman)

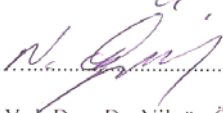
Prof. Dr. Ercüment AKSOY
(Üye)

Prof. Dr. Nevzat ALKAN
(Üye)

Yrd. Doç. Dr. Figen KARADAYI
(Üye)

Yrd. Doç. Dr. Nilgün ÖNGİDER
(Üye)

Çalışmam boyunca bana her konuda destek ve yardımcı olan danışmanım Sn. Prof. Dr. Oğuz POLAT'a, bana olan sevgilerini, güvenlerini ve desteklerini her zaman hissettiren canım aileme, tez aşamasında beni hiç yalnız bırakmayan sevgili arkadaşlarıma çok teşekkür eder, çalışmanın alanda yararlı olmasını dilerim.

Esra GÜRGEZOĞLU

ÖZET

Bu araştırmada, takip / izleme suçu mağduru olan kadınlar ile takip / izleme suçu mağduru olmayan kadınların kaygı düzeylerinin karşılaştırılması amaçlanmıştır. Ayrıca örneklem grubun demografik özellikleri, yaşadığı takip olayının nitelik ve niceliğine dair bilgileri elde etmek, bu doğrultuda takip suçuna ve bu suçun mağdurlarına dair bir profil çizmek amaçlanmıştır.

Araştırmanın örneklem grubunu, İstanbul'da ailesiyle beraber ikamet eden, 18-30 yaşları arasında, orta sosyo-ekonomik düzeyde, en az lise mezunu takip mağduru 82 kadın ve takip mağduru olmayan 218 kadın oluşturmuştur.

Katılımcıların takip mağduru olup olmadıklarını belirlemek amacıyla tarafımızdan hazırlanmış olan ve demografik bilgilerin de yer aldığı "Takip / İzleme Suçu Tanımlama Anketi" ve "Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği (STAI-I, STAI-II)" sırasıyla uygulanmıştır.

Takip mağduru olan kadınların toplam kaygı düzeylerinin, takip mağduru olmayan kadınların kaygı düzeylerine göre anlamlı olarak yüksek olduğu saptanmıştır. Sürekli kaygı açısından yapılan analiz sonuçlarına göre anlamlı bir farklılık saptanmamış; yani takip mağduru olan kadınların sürekli kaygı düzeylerinde bir yükselme izlenmemiştir. Durumluk kaygı açısından yapılan analiz sonuçlarına göre ise; takip mağduru olan kadınların durumluk kaygı düzeyleri daha yüksek olarak belirlenmiştir. Takip mağduru kadınların demografik özellikleri açısından inceleme yapıldığında, mağdurların %67,07'sinin bekar olduğu, %58,53'ünün de üniversite mezunu olduğu saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Takip/izleme suçu, takip mağdurları, kaygı

ABSTRACT

It is aimed in this research to compare anxiety level of woman victims of stalking with women who not become victim of stalking. Moreover, the demografic characteristics of the sample, follow the event live to obtain information about the quality and quantity, in line to track crime and this crime was to draw a profil of the victims.

Sample of the study group, who lives in Istanbul with his family, between the ages of 18-30, in the middle socio-economic level, at least high school graduates followed 82 victims and 218 women, who not become victim of the stalking, constituted.

Participants follow the victims if they are to determine by us are prepared, and demographic information including the "Tracking / Monitoring Criminal Identification Survey" and "State-Trait Anxiety Inventory (STAI-I, STAI-II) were applied.

Anxiety levels of women who are victims of follow-up of the total, followed by anxiety levels of women victims are not found to be significantly higher. According to the results of the analysis in terms of trait anxiety were not significantly different, so follow-up of women who are victims of an increase in trait anxiety levels were not found. According to the results of the analysis in terms of anxiety before the follow-up of women who are victims of state anxiety levels were found to be higher. Women victims of follow-up investigation is done in terms of demographic characteristics, 67.07% of the victims 'have to be the single, 58.53%' s were also university graduates.

Key Words: Stalking, victims of stalking, anxiety

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER

KABUL ve ONAY.....	ii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Takip / İzleme Suçu.....	2
1.1.1 Takip Davranışları.....	3
1.1.1.1 Siber Takip.....	4
1.1.2 Takipçilerin Sınıflandırılması.....	9
1.1.3 Takip Mağdurları.....	15
1.1.4 Hukuksal Açıdan Takip.....	18
1.1.5 Dünyada Takiple İlgili Çalışmalar.....	21
1.1.6 Çocuklarda Takip.....	29
1.2 Kaygı / Anksiyete.....	30
1.2.1 Kaygı ve Korku.....	35
1.2.2 Kaygının Düzeyleri.....	37
1.2.3 Kaygının Nedenleri ve Sınıflandırılması.....	38
1.2.4 Kaygı Bozuklukları.....	50

1.3 Araştırmanın Amacı ve Hipotezi.....	55
2. YÖNTEM.....	57
2.1 Örneklem.....	57
2.2 Veri Toplama Araçları.....	57
2.2.1 Takip/İzleme Suçu Tanımlama Anketi.....	57
2.2.2 Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği (STAI-I, STAI-II).....	58
2.3 Verilerin Toplanması.....	59
2.4 İşlem.....	60
3. BULGULAR.....	61
3.1 Araştırmada Yer Alan Değişkenlere İlişkin Betimleyici İstatistikler.....	61
3.2 Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	62
3.3 Katılımcıların Takip/İzleme Suçu Tanımlama Anketine Verdiği Yanıtlar.....	65
3.4 Korelasyon Analizi.....	76
3.5 Demografik Özelliklerle Ölçeklerin Fark Testi.....	77
4. TARTIŞMA.....	83
5. KAYNAKLAR.....	94
6. EKLER.....	100

KISALTMALAR

DSM-IV: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders

SİMGELER LİSTESİ

χ	: Aritmetik Ortalama
Ss	: Standart Sapma
P	: Hesaplanan test değeri, olasılık, anlamlılık
%	: Yüzde
N	: Adet
SD	: Serbestlik derecesi
KT	: Kareler toplamı
OKT	: Ortalama kareler toplamı
F	: Frekans

TABLULAR

Tablo 3.1: Cronbach's Alpha Değerleri.....	61
Tablo 3.2: Demografik Özellikler.....	62
Tablo 3.3: Katılımcıların Takip Edilme Durumu.....	65
Tablo 3.4: Takip Edilen Katılımcıların Takip Edeni Tanıma Durumu.....	66
Tablo 3.5: Takip Edilen Katılımcıları Kimin Takip Ettiği.....	67
Tablo 3.6: Takip Edilen Katılımcıların Rahatsız Edilme Şekli.....	68
Tablo 3.7: Takip Edilen Katılımcıları Takip Edilme Sıklığı.....	69
Tablo 3.8: Takip Edilen Katılımcıları Rahatsız Edilme Süresi.....	70
Tablo 3.9: İstenmeyen Yazıların İçerikleri.....	71
Tablo 3.10: Takip Müddeti Boyunca Maruz Kalınan Fiziksel Şiddetin Niteliği.....	72
Tablo 3.11: Takip Edilen Katılımcıların Cinsel Tacize Uğrama Durumu.....	73
Tablo 3.12: Cinsel Tacize Uğrayan Katılımcıların Maruz Kaldıkları Taciz Şekli.....	74
Tablo 3.13: Takibe Maruz Kalan Katılımcıların Bu Durumdan Kurtulmak İçin Başvurdukları Yerler.....	75
Tablo 3.14: Değişkenler Arasındaki Korelasyon Değerleri.....	76
Tablo 3.15: Yaş Gruplarına Göre Kaygı Ölçekleri Puanının Varyans Analizi Sonuçları.....	77
Tablo 3.16: Meslek Gruplarına Göre Kaygı Ölçekleri Puanının Varyans Analizi Sonuçları.....	78
Tablo 3.17: Eğitim Gruplarına Göre Kaygı Ölçekleri Puanının Varyans Analizi Sonuçları.....	79
Tablo 3.18: Medeni Duruma Göre Kaygı Ölçekleri Puanının Varyans Analizi Sonuçları.....	80
Tablo 3.19: Takip Mağduru Olma Durumuna Göre Kaygı Ölçekleri Puanına İlişkin Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları.....	81

ŞEKİLLER

Şekil 1: Katılımcıların Yaş Dağılımları.....	63
Şekil 2: Katılımcıların Meslek Dağılımları.....	63
Şekil 3: Katılımcıların Medeni Durumları Dağılımları.....	64
Şekil 4: Katılımcıların Eğitim Seviyeleri Dağılımları.....	64
Şekil 5: Katılımcıların Takip Edilme Durumu.....	65
Şekil 6: Takip Edilen Katılımcıların Takip Edeni Tanıma Durumu.....	66
Şekil 7: Takip Edilen Katılımcıları Kimin Takip Ettiği.....	67
Şekil 8: Takip Edilen Katılımcıların Rahatsız Edilme Şekli.....	68
Şekil 9: Takip Edilen Katılımcıları Takip Edilme Sıklığı.....	69
Şekil 10: Takip Edilen Katılımcıları Rahatsız Edilme Süresi.....	70
Şekil 11: İstenmeyen Yazıların İçerikleri.....	71
Şekil 12: Takip Müddeti Boyunca Maruz Kalınan Fiziksel Şiddetin Niteliği.....	72
Şekil 13: Takip Edilen Katılımcıların Cinsel Tacize Uğrama Durumu.....	73
Şekil 14: Cinsel Tacize Uğrayan Katılımcıların Maruz Kaldıkları Taciz Şekli.....	74
Şekil 15: Takibe Maruz Kalan Katılımcıların Bu Durumdan Kurtulmak İçin Başvurdukları Yerler.....	75

BÖLÜM I

GİRİŞ

Takip etme (stalking) son yıllarda artarak karşımıza çıkan bir suç türüdür. Temel olarak bir kişinin tekrarlayan şekilde takip ve taciz edilmesidir. Takip olgusunda, izlenen kişinin rızası dışında gelişen ve kişiyi korkuya, güvensizliğe iten davranışlar söz konusudur. Polat'a göre (2004), buradaki en önemli öge olguların çoğunda birbirini bilen, ilişkide olan kişilerin birbirini habersiz olarak izlemesidir. Takip etme saplantısı, aile içi şiddetle ayrılmaz ikili oluşturur. İkisi de aynı kontrolcülük ve baskın olma davranışının başka bir uzantısıdır. Dünyada yapılan araştırmalarda da görülmüştür ki, en çok eşler birbirini takip etmektedir. Tjaden ve Thoannes'in (1998) araştırmasında kadınların %64'ü 18 yaşından beri, şuan ki eşleri ya da eski eşleri ya da erkek arkadaşları tarafından takibe ve farklı şiddet türlerine maruz kaldıklarını bildirmişlerdir.

Takip suçuyla ilgili yasal düzenlemeler ilk olarak ABD'nin Kaliforniya eyaletinde çıkarılan takip yasasıyla başlamış, sonrasında da Avustralya ve birçok Avrupa ülkesinde tek başına takibi ele alan yasalar oluşturulmuştur. Ülkemizde ise halen bir takip yasası yoktur. Bununla birlikte takipte ortaya konulan rahatsızlık verici davranışlardan bazıları ayrı ayrı maddeler halinde suç eylemi olarak 5273 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda yer almaktadır. Bunlar kısaca cinsel taciz (105. madde), tehdit (106. madde), kişiyi hürriyetinden yoksun kılma (109. madde), kişilerin huzur ve sükununu bozma (123. madde), hakaret (125. madde), mala zarar verme (151. madde), iftira (267. madde) ve suç uydurma (271. madde) eylemleridir. (Akduman, Ünsalver, Cavlak, Oral ve Cansunar, 2006).

1.1 Takip / İzleme Suçu

Takip İngilizce bir kelime olan Stalking kelimesinden dilimize takip veya takipçi tacizcilik olarak çevrilmiştir. Stalking avcılık dilinden gelmekte olup, avına (yabani hayvana) hissettirmeden yaklaşp onu yakalama anlamına gelmektedir. İnsanlar arası ilişkilerde ise bu kelime, bir kişinin arzu etmediği halde başkası tarafından takip edilmesi (izlenmesi), taciz edilmesi anlamında kullanılmaktadır.

Takip veya izleme davranışını Meloy (1998); güvenliği tehdit edilen kişinin inatçı, kötü niyetli ve tekrar eden şekilde takip ve taciz edilmesi olarak tanımlamıştır.

Spitzberg (2002) ise takip için şöyle temel bir açıklama getirmiştir: Takip, kişinin kasıtlı, tekrarlayan, istenmeyen ve korku-baskı yaratacak şekilde izlenmesi ya da taciz edilmesidir.

Görüldüğü gibi takip terimi genel olarak, bir kişide stres ve korku içeren davranışlara sebep olacak şekilde, o kişinin beklenmedik ve tekrarlayan surette takip edilmesi veya iletişim kurulması anlamında kullanılmaktadır. Birçok vaka örneğinde mağdur ve takipçi arasında bir aşk veya arkadaşlık ilişkisi mevcuttur (The Scottish Parliament, 2000).

Bu takip davranışı masum görünen bir davranış biçiminden vahşi bir cinayete kadar değişen geniş bir davranış yelpazesini içerir (Akduman, Ünsalver, Cavlak, Oral ve Cansunar, 2006). Takipte tek değişmeyen unsur sürekliliktir.

Takip suçu 2 yönüyle diğer tip suçlardan farklılık göstermektedir: Birincisi suç tek bir kurban üzerinde tekrarlar, ikincisi kurbanı bilerek bir korku duygusunu empoze etme davranışları sergilenir (Maxwell, 2001).

Meloy (1998), “The Psychology Of Stalking” adlı kitabında takibi “eski bir davranış fakat yeni bir suç” olarak ifade eder. Bu ifadesinin ardından Shakespeare’in Othello adlı eserinde obsesif ve öldürücü düşünce durumlarının kesin bir şekilde görülebileceğini söyler. Yine 1866’da Louisa May Alcott tarafından yazılan takiple ilgili bir romanın varlığından bahseder. Meloy’un da vurgulamak istediği gibi takip davranışı belki de insanlık tarihi boyunca sergilenen ancak 1990’lı yıllardan itibaren üzerinde yoğunlaşılan bir konudur.

Zona, Sharma ve Lane (1993) takiple ilgili şu tanımlamayı kullanmışlardır: “Anormal ya da uzun dönemli tehdit davranışları ya da özel bir kişiye karşı güdümlü olan taciz.” Meloy da bu tanımlamadan yola çıkarak “obsesyoneel” yani “saplantılı takip” kavramını klinik bir sonuç olarak ortaya koymuştur.

Takip davranışı mağdur kişinin algısı ve takip davranışının sıklığı açısından tanımlandığında ise ortaya “kurbanın taciz olarak algıladığı ve istemediği bu kasıtlı takip davranışının 1’den fazla tekrarlanması” tanımı çıkmaktadır (Meloy ,1998).

1.1.1 Takip Davranışları

Takip davranışları birçok şekilde görülebilmektedir ancak bunların en yaygın ve bilinenlerini şöyle sıralayabiliriz:

- İzlemek ya da gözetlemek
- Uygunsuz yaklaşımlar ve karşılaşmalar
- İş veya evin yakınlarında gözükmek
- İstenmeyen telefon aramaları
- Tehdit

- Aile ve arkadaşlara yönelik tehditler
- İstenmeyen mektuplar
- İstenmeyen ya da tehditkar hediyeler
- İstenmeyen elektronik postalar
- Fiziksel saldırı
- Cinsel saldırı

1.1.1.1 Siber Takip

21. yy. yeni teknolojileri bizle tanıştırmış, internet teknolojisini de takip gibi eski suçlar açısından çekici hale getirmiştir (Maxwell, 2001).

İnternet aracılığı ile takip “Siber Takip (Cyberstalking)” olarak adlandırılmaktadır. Siber takip yeni bir kavram olup, İngilizceden dilimize çevrilmiş bir kelimedir. Bu kavram, internet üzerinden izinsiz ve kötü niyetli bir şekilde işleyen faaliyetin paranoid dünyasını çağrıştırmaktadır. Yaşadığımız gerçek dünyada her yeni teknoloji, suçlu davranışı için bir araç haline gelebilir. Bu nedenle internetin takip amaçlı kötüye kullanımı istisnai bir durum değildir. Ancak bu yeni teknolojinin sıra dışı ve dikkat çekici olan boyutu, hızlı bir gelişime sahip olması ve evrensel anlık iletişim açısından sonsuz bir kapasiteye sahip olmasıdır. Bu açıdan takipçilerin son zamanlarda gözde aracı olan internet, bu suçun faillerine birçok kurban adayını sunmakta ve kurbanlarına ulaşmayı kolaylaştırmaktadır. İnternetin takip amaçlı kullanımı iki suç işlevi için kullanılabilir. Birincisi; hedef kişi hakkında özel bilgileri elde etmek; ikincisi, hedef kişiyle, açık veya kapalı tehdit etmek ya da korkutmak için, iletişime geçmek (Petherick, 2009).

Ortak tanımlamalara bakıldığında siber takip; kurbanı yıldırma, tehdit etmek, taciz etmek ve ona zorbalık yapmak için elektronik iletişimi, çağrı cihazlarını, cep telefonlarını ve interneti kullanmak olarak tanımlanmıştır (Petherick, 2009).

İnternet öncesi takipte kişi kurbanını yakın çevresinden veya hayatının bir kısmında yer almış kişilerden seçerken, şimdi gerçek dünyada hiç yüz yüze gelmediği bir kişiyi bile kurban seçebilmektedir (Petherick, 2009).

Siber takip birçok biçimde kendini gösterebilmektedir. Ellison (1999) siber takibi doğrudan (direkt) ve dolaylı olarak 2'ye ayırmıştır. Doğrudan siber takip; çağrı cihazlarının, cep telefonlarının ve elektronik postaların kurbanı hakaret içerikli mesajlar atmak, tehdit etmek ve cinsel içerikli konuşmalar yapmak amaçlı kullanılmasıdır; siber takibin en çok kullanılan şeklidir. (Wallace, 2000). Dolaylı siber takip ise; kurbanın nefret mesajları, tehditler ya da onun hakkında yanlış söylentiler yayarak kurbanı teşhir edilmesidir. (Ellison & Akdeniz, 1998). Mesajlar internet sayfalarına, sohbet ya da ilan sayfalarına gönderilir.

Siber takiple ilgili güncel araştırmaların sayısı fazla olmasa da yasal bazı vakalar görülmektedir. Bu vakalarda internet, birini takip ve taciz etmek için hedef kişi tarafından istenmeyen bir iletişim kurmak amaçlı kullanılmaktadır. En çok kullanılan başlıca metot, hedef olan kişiyi korku ve takip edilme hislerine sürükleyen, kötü niyetli elektronik postalar göndermektir. Bu elektronik postaların içeriği, eski bir metot olan mektup göndermeyle birbirine çok benzemektedir ve iki yöntemde de kurban kişiye tehditkâr mesajlar gönderilmektedir. Hatta bazı resimler kullanılarak kurbanın büyük bir korkuya kapılmasını sağlama söz konusudur. Elektronik posta gönderme ile mektup gönderme arasında failin uğraşısı açısından büyük bir fark mevcuttur. Mektup göndermek isteyen fail el yazısından tanınmamak

için farklı yöntemlere başvurmak ve yaratıcılığını daha fazla kullanmak zorunda kalırken, elektronik postada böyle işini zorlaştıran bir unsur bulunmamaktadır. Hatta bu noktada failin izlenmesini zorlaştıran şöyle bir durum söz konusudur: Fail elektronik postaları iki ya da üç ardışık sunucu üzerinden gönderebilmektedir. Mektupta da farklı postanelerden mektup gönderme söz konusu olsa da failin takibi daha kolaydır. Çünkü internet üzerinden gönderimlerde failin olanakları sınırsız hale gelmektedir (Petherick, 2009).

Tabii ki takip olaylarında internet kullanımı failin bazı yeteneklerine bağlı olarak gelişmektedir. Kurban kişinin bilgilerine ulaşmak için internet kaynaklarını son derece iyi bir şekilde kullanmak ve bu konuda bilgi ve yetenek sahibi olmak gerekmektedir.

İnternet dışı takip olaylarının sadece %50'si polise bildirilirken (Kamphuis & Emmelkamp, 2000), Maters (1998) siber takibin çok daha fazla bir yaygınlığa sahip olduğunu iddia eder.

Siber takibin yaygınlığına ilişkin veriler çok net değildir. Takiple ilgili 600 vaka raporlanmış, bunların %20'sini elektronik iletişimin farklı biçimleri olarak ortaya çıktığı görülmüştür (Report of Cyberstalking, 1999). Buna ilaveten bazı internet güvenlik grupları (Working to Halt Online Abuse [WHO@], SafetyEd, and CyberAngels) yılda 400'den fazla siber takip mağduru kişiden gelen yardım talebine cevap vermektedir. (Hitchcock, 2000). Ayrıca LeBlanc, et al, (2001)'in üniversite çalışması göstermiştir ki; kadınların %24.2'si internet dışı takibe maruz kalırken, %58'i elektronik postalar aracılığıyla siber takibe maruz kalmışlardır.

Working to Halt Online Abuse (2000) göre siber takipçilerin %68'i erkeklerden ve siber takip mağdurlarının %87'si kadınlardan oluşmaktadır.

Farklı bir araştırmada, Avustralya'da kadınların siber takip mağduru olma olasılıklarının cinsel bir saldırı mağduru olmalarından daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Maxwell, 2001).

Siber takiple ilgili yasalara baktığımızda da, ilk takip yasası 1990 yılında Kaliforniya'da çıkmış olduğunu ve ancak 1998 yılındaki değişiklikle beraber siber takibin bir suç davranışı olarak tanımlandığını görürüz. Abd'nin üç eyaletinde takip yasası siber takibi de kapsamaktadır (Miller, 1999). İngiltere'de ise 'Protections Against Harassment Act 1997' ve 'Malicious Communication Act 1998' yasaları takibi ya da siber takibi de barındırmaktadır. Yeni Zelenda'da da 'Harassment Act 1997', 'Crimes Act 1961', 'Domestic Violence Act 1995' ve 'Telecommunications Act 1987' siber takibi içermektedir (Maxwell, 2001).

Zona et al, (1993) araştırmasında ortaya koymuştur ki mağdurların %65'i takipçiyle önceden bir ilişkisi bulunmaktadır. Buna karşılık Working to Halt Online Abuse (2000) göre, aradaki ilişki normal takip için bir risk faktörüken, siber takipte önemli bir rol oynamamaktadır. Siber takip kurbanlarının %53'ü faillerle önceden bir ilişkiye sahip değillerdir. Bu noktada en büyük etkenlerden biri de deneyimsiz internet kullanıcılarıdır. Deneyimsiz internet kullanıcıları, siber takip mağduru olmak açısından risk taşımaktadırlar.

Working to Halt Online Abuse (2000) göre, siber takip olaylarının çoğu internet hizmet sağlayıcılarına ulaşmış, bunların %49'u ortaya çıkmış, %16'sı ise polisle temas haline geçmiştir. Ayrıca %12'si mesajları reddederek ya da siber takibe

maruz kaldığı yere dönmeyerek baş etmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, birçok siber takip mağduru bu durumu otoritelere bildirdiklerinde kendilerinin dinlenmeyeceklerini ve ciddiye alınmayacaklarını düşünmektedirler.

Westrup, et al (1999), 232 siber takip mağduru kadınla bir çalışma yapmış ve sonucunda da bu kadınların çoğunda Post Travmatik stres Bozukluğu, depresyon, anksiyete ve panik atak semptomlarının varlığını bulmuştur. Ayrıca Mullen & Pathe (1997), kurbanların %20'sinde alkol kullanımının arttığını ve %74'ünde ise uyku bozuklukları geliştiğini ortaya koymuştur.

Takiple siber takip arasında birçok ortak nokta bulunmaktadır: Takipçiler büyük bir olasılıkla erkektir ve takip veya siber takip biten bir ilişkiye cevap olarak gerçekleşmeye başlar. Ayrıca genç kadınlar kurbanların büyük çoğunluğunu oluşturmaktadır. Mağdurların deneyimleri takip ve siber takibin sosyal ve psikolojik sonuçları açısından önemlidir (Maxwell, 2001).

Dediğimiz gibi birçok davranış takip olarak kabul edilebilir ve geçen zamanla beraber değişik biçimler alabilir. Ancak bunların hepsinde açıkça görünen 2 ortak özellik bulunmaktadır. Birincisi; yapılan hareketler mağdur kişi tarafından istenmeyen hareketlerdir. İkincisi; bu hareketler mağdurda bir korku ya da tehdit hissine sebep olmaktadır. İlk başta da vurguladığımız gibi takip olaylarında değişmez en önemli unsur sürekliliktir. Zaten mağdur kişide tehdit ve korku hissini uyandıran da bu süreklilik durumudur.

1.1.2 Takipçilerin Sınıflandırılması

Takip kavramını tanımladıktan sonra bu suçu işleyen kişileri de tanım boyutunda ele almak doğru olacaktır. Bu konuda çalışmalar yapmış olan Zona ve arkadaşları, takip suçunu işleyen kişileri 3 ana grupta toplamışlardır:

1.Basit Takıntılı (Simple Obsessional) Tacizci: En sık karşılaşılan ve en tehlikeli takipçi grubudur. Bu gruba dahil ettiğimiz takipçi ve mağdur kişi birbirleri hakkında önceden bir bilgiye sahiptirler. Çoğunlukla önceden beraberlik yaşadıkları ancak biten bir ilişki sonrasında, eski partnerlerine karşı eylemlerini gerçekleştirirler. Bu gruptaki tacizcilerin motivasyon unsuru ya mağduru eski bir ilişkiye geri döndürmeye mecbur etmek ya da o kurbanın hayatını ızdırap veren bir hale getirmek için öç almak olabilmektedir. Her sosyoekonomik ve sosyokültürel düzeyden insan basit takıntılı takipçi olarak karşımıza çıkabilmektedir. Bu tip tacizciler şiddete de eğilim gösterebilirler (Davis, 2001). Mullen, et al, (1999), basit takıntılı tacizcilerin bazı kişilik bozukluklarına sahip olduğunu ve şiddete en yatkın grup olduğunu iddia etmektedir.

2.Aşk Takıntılı Tacizci: Takipçilerin ikinci geniş grubudur. Bu gruptaki tacizciler, mağdurlarını daha önceden gördükleri, karşılaştıkları kişilerden seçerler ancak kurbanlarıyla samimi bir ilişki içine girmemişlerdir. İş yerinde gördükleri veya beraber çalıştıkları, alışverişte karşılaştıkları kişilere takılabilecekleri gibi, sokakta geçerken saati soran biri için bile ilişkileri olduğu fantezisini geliştirebilirler (Davis, 2001). Kurbanların çoğunu medya veya internetten seçerler (Zona et. al, 1993) ve takipçilerin çoğu teşhis edilebilir bir zihinsel bozukluğa sahiptir. (Nicastro, Cousins &

Spitzberg, 2000). Yapılan her hareketi kafalarındaki fanteziyi onaylayan işaretler olarak alırlar.

3.Erotomanik Tacizci: Takipçilerin küçük bir kısmını oluştururlar. Bu gruptaki tacizcileri tanımlamak için Zona ve arkadaşları (1993), psikiyatri alanında kullanılan el kitabından yararlanmışlardır. Bu kitapta sanrısız bozukluklar arasında sözü geçen erotomanik tip tanımlaması bu gruptaki tacizcilerin özelliklerini anlatmak için kullanılmıştır. Bu tip, bir kişinin sanrılarının objesi olan biri tarafından tutkulu bir aşk ile sevildiğine inanması durumunu ifade eder. Yani kurbanlarının kendileriyle bir aşk yaşadıkları delüzyonları motivasyonlarının temelidir. Bu gruptaki saldırganlar, mağduru kendisine deliler gibi aşık olduğuna, birbirlerinin kaderi olduklarına ikna olmuştur. Burada tacizci ruhani bir birlikteliğin peşindedir, motivasyonu cinsellik değildir (Davis, 2001).

Paul Mullen ise takipçileri 5 kategoriye ayırmıştır:

1.Samimiyet Arayan Takipçi: Bunlar genellikle kurbanla bir ilişki kurma girişimindedirler. Mağdurları sıklıkla ünlü kişilerdir. Mağdurlarına karşı hastalıklı bir tutkunluk beslerler.

2.Reddedilmiş Takipçi: Kurbanlarıyla önceden bir ilişkileri bulunmuştur. Genellikle eski partnerler, iş arkadaşları veya arkadaşlar mağdur olmaktadır. Takip davranışları aradaki ilişkinin sonlanmasından sonra başlar ve takipçi tarafından sergilenen geri dönem çabaları aslında intikam içindir. Biten ilişkilerdeki geri dönülmezlik ve katılma onların davranışlarının şiddetinin artmasına neden olur.

Bu grup takipçilerin içindeki en geniş gruptur ve diğer gruplara göre daha sert veya şiddetli olabilmektedirler.

3.Kızgın Takipçi: Temel motivasyon intikam duygusudur. Amaç mağduru korkutmak ve strese sokmaktır. Genellikle mağdurlarla önceden samimi bir arkadaşlık ilişkileri yoktur. Doktor, avukat, siyasetçiler gibi profesyonel kişiler hedeftedirler. Bu grup takipçiler sıklıkla mağdurun herhangi bir eşyasına ya da mülküne zarar verirler.

4.Yırtıcı Takipçi: Cinsel saldırılarda bulunurlar. Bu cinsel saldırılardan büyük heyecan ve cinsel keyif alırlar. Önceden gerçekleştirdikleri sapkın istekleri ve saldırıları onları motive etmektedir.

5.Yetersiz Takipçi: Sosyal açıdan yetersiz ve güvensiz kişilerdir. Bir aşk nesnesiyle samimi olmayan ilişkisini telafi etmek amacındadır. Ancak bu ilişki hiçbir zaman tam olmaz.

Takipçilerle ilgili farklı bir sınıflama da şu şekilde yapılmıştır:

1. Eski Eşin Takipçi Olduğu Grup: Genellikle erkekler bu grupta çoğunluktadır. Bu takipçiler ilişkinin bittiğine inanmak istemezler. Bu takipçilerin çoğunluğu, ilişki boyunca kontrolü ellerinde tutarlar ve duygusal olarak baskı yaratırlar. Büyük olasılık eski ilişkilerinde de kötü niyetli ve baskıcı bir tavır sergilemektedirler. Bu gruptaki takipçilerin davranışları mağdurla olan ilişkileriyle de bağlantılıdır ve deneyimleri arasında ihanet ve terk edilme yaşantısı bulunmaktadır. Takipçilerin yarısından fazlası bu gruba dahil edilebilir.

2. **Delüzyonal Takipçiler:** Başkalarıyla iletişim sürdürmekte ve yer edinmekte zorlanan; genellikle hiç evlenmemiş ve sosyal olgunluğa ulaşmamış kişilerdir. Genellikle duygusal anlamda dolu olmayan ve kötü niyetin yoğun olarak yer aldığı bir geçmiş yaşantıları vardır. Nadiren bir ilişki yaşarlar, cinsel anlamda ise çok az deneyimleri vardır. Çoğu, yüksek sosyal statüden seçtikleri kurbanlarıyla bir ilişki kurmaz. Delüzyonal takipçiler mental açıdan şizofreni, iki uçlu duygulanım bozukluğu ya da erotomanya gibi bir durumu yaşıyor olabilirler. Mağdurlarının kendi himayelerinde olduğuna dair çarpık düşünceleri vardır. Bu grup takipçilerin iki alt grubu bulunur: Sözde erotomanikler ve sınır erotomanikler.

3. **İntikamcı Takipçiler:** Bu gruptaki takipçiler kurbanlarıyla beraber ilişki kurmak ya da bu ilişkiyi sürdürmek amacıyla değildirler. İntikamcı takipçiler otorite olarak gördükleri bir kişiye karşı gerçek ya da hayali bir kine sahiptirler. Bir iş yerindeki eski işçiler, iş arkadaşları ya da bir iş yerinin tamamı intikamcı takipçilerin hedefi olabilmektedir. Çünkü iş hayatında otoritenin varlığı daha net olarak hissedilmektedir. Bazı intikamcı takipçiler psikopatlardır, bazıları delüzyonaldır (sıklıkla paranoid). Bu grup takipçilerin altta yatan motivasyonları öç almaktır.

Eski eşin takipçi olduğu grup ile delüzyonel takipçiler, intikamcı takipçi haline gelebilirler.

Takipçi ve mağduru aralarındaki ilişkinin niteliğinden yola çıkarak 3 tip saldırgandan bahsedebiliriz (Travis, 1996):

1. **Partner / Eski Partnerler:** Bu gruptaki kişiler evli ya da boşanmış, ciddi ya da gündelik bir niteliği olan cinsel hayatı paylaştıkları kişilerden ya da eski cinsel partnerlerden oluşmaktadırlar.
2. **Tanıdık Kişiler:** Takipçi ve mağdur doğrudan bir tanışıklığa sahip değildirler, ancak resmi ya da gayri resmi bir yolla tanışmışlardır. Kısa bir süre için aynı ortamda bulunmuş ya da iletişime geçmiş olabilirler.
3. **Yabancılar:** Takipçi ve mağdur hiçbir şekilde birbirlerini tanımamaktadırlar.

Eş takibinin diğerlerinden farklılaştığı 5 nokta bulunmaktadır (Walter,2009):

- 1.Varolan bir ilişki geçmişi ya da çevresi
- 2.Daha sık ve gösterişli taktiklerin kullanımı
- 3.Tehdit ve şiddet riskinin artması
- 4.Takibin başlama zamanı
- 5.Büyük psikolojik bunaltılar

Aslında bakıldığında farklı takipçi profilleri oluşturulmuş olsa da temelde hepsinde benzer motivasyonlar ve aynı davranış tipleri görülmektedir.

Takip olgusunda ortak olarak görülen ilk olgu obsesyon yani takıntıdır. Takip suçunu işleyen kişide açıkça takip ettiği kişiyle ilgili obsesyonlar görülür. Zaten takip durumu da bu obsesyonların sonucunda ortaya çıkar. Kurbanı elde etme isteği, onu

başkasıyla paylaşamama durumu artık patolojik bir noktaya ulaştığında takip suçu ortaya çıkmaya başlar (Meloy, 1998).

Takipçilerin bir alt gurubu olan basit takıntılı tacizcileri tanımlamak için kullanılan ilk terim de “obsesyon” olmuştur. Bu kullanılan terim tekrarlayan, ısrarcı düşünceleri, dürtüleri ya da görüntüleri anlatmak için kullanılmaktadır. Bunlar yersiz ve zorla ortaya çıkan ve kaygı ya da ıstıraba neden olan durumlardır. Psikoanalitik perspektiften obsesyonlara baktığımızda ise, obsesyonlar ego sintonik değil, ego distoniktir. Yani obsesyonun içindeki kişisel duygular aslında yabancıdır; kişinin kontrolünün dışındadır ve o kişiye ait düşünceleri veya onun beslediği duyguları içermez. Obsesyonlar davranışsal açıdan sabittirler. Yani pekiştirmelerle kuvvetlenmiş, bunun sonucunda da büyük bir katılıkla ortaya çıkmış durumlardır (Meloy, 1998).

Takip suçundaki psikodinamikler takipçinin zihnindeki düşüncelere, duygulara ve defanslara atıfta bulunur. Meloy’un kendi psikodinamik görüşü takip davranışını bir süreklilik (continous) içinde açıklar. Meloy’a (1998) göre takip davranışının bu sürekliliği içinde altı ayrı süreç vardır ve bunlar ardışık olarak gelişir; ya dışsal davranışları ya da içsel durumları işaret eder. Genel olarak bu süreç kişinin zihnindeki bireysel formların özel bir şeye narsistik olarak bağlanmasıyla başlar. Böyle fanteziler aşk, hayranlık, benzer olma, birbirini tamamlayıcı olma ya da özel biriyle aynı kaderi paylaşma sonrası bilinçli düşüncelerle karakterize olurlar. Böyle fanteziler normal bireylerde görülmedik durumlar değildirler, sıklıkla idealleştirmeye karakterizedirler ve kaynağını yaşanan romantik bir aşktan ve delice sevmekten alırlar.

1.1.3 Takip Mağdurları

Kadına karşı şiddet esas olarak partner / eş şiddetini anlatmaktadır: Tjaden ve Thoannes'in (1998) araştırmasında kadınların %64'ü 18 yaşından beri, şuan ki eşleri ya da eski eşleri, nikahsız olarak beraber yaşadıkları kişi, erkek arkadaşları ya da eski erkek arkadaşları tarafından tecavüze, fiziksel şiddete ya da takibe maruz kaldıklarını bildirmişlerdir. Erkeklerin ise %16.2'si 18 yaşından beri ırza geçme ya da fiziksel şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir.

Fisher, Cullen, and Turner'ın (2000) araştırmasında üniversiteli kadın mağdurların %13'ü 9 ay boyunca 1 ile 6 defa arasında takibe maruz kalmışlardır. Mağdurların %80'i takipçilerini tanımaktadır. Araştırmadaki 10 kadından 3'ü, takip nedeniyle duygusal ya da psikolojik olarak yara almışlardır.

Blauus et. al. (2002), takip mağdurlarında; kaygı, uykusuzluk, sosyal işlevsizlik ve ağır depresyon oranının popülasyona oranla çok daha yüksek olduğunu söylemektedir (Stalking Recource Center, 2009).

Mağdurlarda bu psikolojik bozuklukların dışında gündelik yaşamlarını da olumsuz etkileyecek kendini suçlama, aşırı hareketlilik, kilo kaybı ya da alımı, paranın kötüye kullanımı, bazı şeylere karşı özel korku geliştirme (kalabalık, karanlık vs.) ve ruhsal krizler de görülebilmektedir (Ascroft, 2001).

Takip mağduru olduğunu belirten 128 kişinin %75,6'sı olumsuz bir duygusal yaşantı bildirmişlerdir. Bu noktada %58,6 ile kızgınlık duygusu en başta yer almaktadır. Devamında %29,7 ile uyku bozuklukları, %26,7 ile konsantrasyon eksikliği, %25 ile yalnız kalmaktan korkma ve %24,2 ile acizlik duyguları gelmektedir (Kercher & Johnson, 2006).

Çoğu mağdurda yaşanan psikolojik ve duygusal sıkıntılarının yanı sıra utanma ya da takip olayının suçlusu olarak kendini görme izlenmektedir. (Sheridan, Davies & Boon, 2001). Bu nedenle neredeyse bütün mağdurlar kendi yaşam tarzlarını değiştirme yoluna gitmişlerdir.

Fremauw, et al, (1997) üniversiteli takip mağdurlarıyla çalışmış ve takipçiye yönelik geliştirilen başlıca iki savunma şeklinin olduğunu keşfetmiştir. Birincisi takipçiyi reddetmek ya da görmezden gelmek; ikincisi ise takipçiyle yüzleşmektir. Çalışmada en az davranış oranı takip olayını otorite olanlarla paylaşmak olduğu görülmüştür. Siber takip konusunda da ilgililer ya da otoritelerle paylaşma oranının çok az olduğunu belirtmiştik.

Takip mağdurlarından bahsederken olayın *ikincil mağdur* boyutunu unutmamak gerekir. İkincil mağdurlar; asıl takip mağdurunun çocuğu veya diğer aile üyeleri, arkadaşları, çalışma arkadaşları vs. takipçinin hedefi haline gelip mağdurla aynı stresi yaşayabilirler. Bu kişileri ikincil mağdurlar olarak adlandırırız. Bu kişilerin hedef haline gelmelerinin nedenleri şöyle sıralanmaktadır (Ascroft, 2001):

- 1.Asıl mağdur üzerindeki kontrolü sağlamak için takipçilerin hedefi olabilirler.
- 2.Asıl mağdura karşı gelişen takip olgusuna tanıklık etmeleri.
- 3.Asıl kurbanı destek verirken travmatize olabilirler.
- 4.Takibin bir sonucu olarak dolaylı yoldan etkilenebilirler

Mağdurların bazı demografik özellikleri onları takip mağduru haline getirebilmekte veya yardım almak konusunda onlara engel teşkil etmektedir. Bu özellikler arasında şunlar sayılabilir (Ascroft, 2001):

- 1.Fiziksel, zihinsel ve duygusal yetersizlikler
- 2.Dil veya yabancı dil kapasiteleri
- 3.Sosyoekonomik düzey
- 4.Evlerinin, okullarının konumu, bulunduğu mevki
- 5.Cinsiyet
- 6.Cinsel tercihleri
- 7.Göç
- 8.Hangi dine mensup oldukları
- 9.Irk

Takipçiler sadece zengin ve ünlü kişilere tacizde bulunmamaktadırlar. Herkes kendini bu suçun hedefinde bulabilir. Sheridan takipçileri obsesyonel ve aldatıcı kişiler olarak tanımlar.

Medyanın da takip olgularının artmasında önemli bir rolü vardır. Özellikle ünlü ve magazin önündeki kişiler açısından takip riskini arttırmaktadır. Çünkü kameralar önündeki kadın ve erkeğin mahremiyeti olan evinin içinde hatta yatak odasında görüntülenmesi, o kişiyle alakalı fantezilerin kurulmasına neden olabilir. Yani görüntülenen ve hayranlık duyulan kişinin, doğal hali, evde veya yatak odasında nasıl görüldüğü afişe edilmiş olur. Bu da o kişinin daha kolay fantezi unsuru hale gelmesine ve daha ulaşılabilir olmasına neden olabilir.

1.1.4 Hukuksal Açıdan Takip

Takip, ilişkisel ve davranışsal karmaşık bir örüntüdür. Ancak sosyal bir problem olduğu yeni fark edilmiş ve gerek hukukçuların gerek araştırmacıların ana konusu olmuştur (Fazio & Galeazzi, 2004).

Bu konunun ciddiyeti ilk olarak Amerika Birleşik Devletleri'ndeki (ABD) "Rebecca Schaeffer vakası" ile fark edilmiştir. O dönemde Amerika'da ünlü bir aktrist olan Schaeffer 1989 yılında kendisini 3 yıldır takip eden Robert Bardo isimli hayranı tarafından evinin kapısında silahla vurularak öldürüldü. Bu olay Amerikan halkı ve medyasının dikkatini yoğun bir şekilde bu konunun üzerine çekti ve bu tarihten sonra takip yoğun bir şekilde tartışılmaya ve araştırılmaya başlandı. Çok geçmeden ABD'de, ilki 1990 yılında Kaliforniya'da olmak üzere, hemen hemen bütün eyaletlerde takip yasası çıktı (Akduman, Ünsalver, Cavlak, Oral ve Cansınar 2006).

Meloy'a göre (1998) takip, uzun bir süre bir kişinin izleme davranışlarını içeren, tehdit edici ve potansiyel olarak tehlikeli bir suçtur. Bu suçla ilgili yasal tanımlamalar çeşitli devletlerin anayasalarına göre değişse de, hepsinin genel olarak şu 3 unsura sahip olduğunu belirtir:

1. Bir kişinin izinsiz bir şekilde yaşamına sokulma, müdahil olma, o kişiye askıntı olma davranışları.
2. Bu davranış deseninin üstü açık veya kapalı tehditlerle gösterilmesi, belirtilmesi.
3. Bu davranışlar sonucunda tehdit edilen kişide akla uygun, mantıklı

korkuları varlığı.

Takiple ilgili yasal tanımlamalara bakıldığında hepsinde yasaklanan davranışın izleme ya da takip etme olduğunu görmekteyiz. Bu noktada da mağdur kişi şunu bilmelidir ki; biri tarafından düzenli olarak takip edilmek suç yönünden dava açılacak bir konudur. Yani kişi açık bir şekilde tehdit almayabilir ancak düzenli bir takip altında olduğunu bilmesi bu konu hakkında suç duyurusunda bulunabilmesi için yeterlidir.

Takiple ilgili yasal ve klinik açıdan yapılan tanımlamalar farklılıklar göstermektedir. Ancak klinik açıdan yapılan bu tanımlamalar yasal tanımlamalara göre daha kolay operasyonelleşen, ölçülebilir tanımlardır (Meloy, 1998).

Meloy'a göre (1998), söz konusu bu tanımlamaların hepsinin amacı farklılık göstermektedir. Yasal tanımlamalar, anayasal açıdan kabul edilebilir suçlu davranışını tanımlamak ve dava açılabilirliği sağlamak için ileri sürülmüşlerdir. Davranışsal tanımlamalar ise, bilimsel araştırmalar ve klinik anlayışa yardım etmek ve açıklık getirmek amaçlı ortaya çıkmışlardır.

Takiple ilgili birçok yasa bulunmaktadır, ancak hepsinde mağdura yönelik direkt tehdit içerici davranışlar veya tehdit ve korkutma amacı taşıyan istenmeyen yazılar ortak davranış biçimi olarak görülmektedir (Michael, McGrath & Eoghan Casey, 2002).

İngiltere'de, Kanada'da ve Amerika'nın birçok eyaletinde takiple ilgili yasalar mağdurun yaşadığı sürece dayalı içerikleri de kapsamaktadır. Kurbanın yaşadığı duygusal acının o davranışlara bağlı olup olmadığı yasalar açısından önem taşımaktadır (McEwan, Mullen & MacKenzie, 2007).

ABD'deki eyaletlerde ve Kolombiya bölgesinde takip suçuna ilişkin çeşitli yasa örnekleri bulunmaktadır. 12 eyalette, takip olgusundaki kişinin ilk defa suçlar otomatik olarak ağır suç kapsamına alınırken, 23 eyalette otomatik olarak ağır suç kapsamına girmesi söz konusu değildir, ağır suç kapsamına girip girmemesi olayın kendisine göre değerlendirilir. 15 eyalette ise takip olgusundaki ilk suçlar cürüm sayılır, ancak tekrar etmesi durumunda ağır suç kapsamına girer (Ashcroft, 2001).

ABD'nin 50 eyaletinde ve Avustralya'nın birçok yerinde takip suçuna ilişkin özel bir yasa bulunmaktadır.

Yasaları incelediğimizde en çok yer alan takip davranışlarının şunlar olduğunu görürüz: Diğer kişiyi takip etmek, mesajlar yollamak, elektronik mesajlar atmak, telefon etmek, mağdurun ev veya işinin yakınlarında görünmek ya da içine girmek, mağdurun eşya ya da mülküne müdahalede bulunmak ve fiziksel şiddet gibi uç örneklerdir.

Ülkemizde ise halen bir takip yasası yoktur. Bununla birlikte takipte ortaya konulan rahatsızlık verici davranışlardan bazıları ayrı ayrı maddeler halinde suç eylemi olarak 5273 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda yer almaktadır. Bunlar kısaca cinsel taciz (105. madde), tehdit (106. madde), kişiyi hürriyetinden yoksun kılma (109. madde), kişilerin huzur ve sükununu bozma (123. madde), hakaret (125. madde), mala zarar verme (151. madde), iftira (267. madde) ve suç uydurma (271. madde) eylemleridir (Akduman, Ünsalver, Cavlak, Oral ve Cansunar, 2006).

1.1.5 Dünyada Takiple İlgili Çalışmalar

Takip suçu dünyada 1990'lı yıllarda yankı bulsa da günümüze kadar birçok araştırmaya konu olmuştur. Bu çalışmalar geniş bir konu yelpazesine sahip olup, takipçi ve motivleri, takip mağdurları, takibin süresi ve takip olgularında kullanılan alet ve silahlar gibi içerikleri barındırmaktadırlar.

Tschan'ın (2005) araştırmasında 70.000 taciz mağdurundan elde edilen verilerle yapılmış olan toplam 103 çalışmanın değerlendirildiği bir meta-analiz çalışması yapmıştır. Bu araştırma sonuçlarına göre kadınların %24'ünün ve erkeklerin %10'unun hayatları boyunca en az bir defa takibe maruz kaldığı sonucunu ortaya çıkmıştır. Kadın mağdurların %60'ı, erkek mağdurların %30'u eski bir yakın arkadaş tarafından tacize maruz uğramaktadırlar. Bu verilere paralel olarak, Meloy'a göre (1998) de en büyük taciz kurbanı grup "eski kadın arkadaş"tır.

Yapılan başka bir araştırmada, takip suçunun en çok tekrarlayan telefon aramaları şeklinde gerçekleştiği bildirilmiştir. Bu tacizler, mağdurun telefonu açmasıyla, telefonu kapatmak ya da hiç bir şey söylememek şeklinde gerçekleşmektedir. Bu durumu mağdurların %35,2'si belirtmiştir. İkinci en yüksek yaygın takip davranışı, mağdurların %34,4'ü tarafından, mağdurun evinden, arabasından ya da işyerinden bir şey çalmak olarak bildirilmiştir. Tehdit içerikli telefon aramaları mağdurların %25,8'i tarafından, evde gözlenmek mağdurların %24,2'si tarafından, mağdurun taşıtına zarar vermek %22,7'si tarafından, istenmeyen iletişim kurma çabaları mağdurların % 21,1'i tarafından ve ev, iş ya da arabaya girmek mağdurların %21,1'i tarafından belirtilmiştir.

Purcell ve arkadaşları (2001), kadın takipçilerle ilgili bir araştırmada, bir adli psikiyatri kliniğine başvuran 190 takipçiyi incelemişler ve kadın/erkek oranının yaklaşık dörtte bir olduğunu, erkek takipçilerin daha fazla kriminal antedana sahip olduğunu, daha fazla madde kullanımı öykülerinin olduğunu bildirmişlerdir. Tacizin süresi ve uygulanan şiddetin sıklığı için cinsiyet farkı saptanamamıştır. Kadın takipçilerin erkeklere oranla hemcinslerini daha fazla taciz ettikleri görülmüştür.

Meloy 1996'da literatür taraması yaparak 1978-1995 yılları arasındaki vaka örneklerini incelemiştir. 180 takip olgusunun raporlandığı vakalar içinden sadece 4 tanesi cinayetle sonuçlanmıştır. Bu %2'lik bir oran içermektedir.

Meloy (1998) takip suçuyla cinayet arasındaki ilişkiden de bahsetmiştir. Cinayetle sonuçlanan takip olayları tüm olguların %2'sinden az görülmektedir. Fail muhtemelen kurbanını tanımakta ve genelde önceden cinsel bir birliktelik yaşadığı kişiyi seçmektedir. Failin silah seçimi de bir ateşli silahı ya da bir bıçağı içermektedir. Bu aletler ölümcül risk taşıdıklarından dolayı özellikle düşünülüp seçilmiş aletlerdir. Özellikle ateşli silahlar bu kullanılabilir aletler arasında en yüksek risk taşıyan silahlardır. Meloy, takip vakalarının bazılarında silah olarak asit, benzin ve ateşin kullanıma rastlandığını ve kriminal davranışın kültür ve mitler tarafından şekillendirildiğini belirtmiştir.

Meloy (1998) takip olaylarında kullanılan silahlarla ilgili araştırmaları bir araya toplamış ve şu sonuçlarla karşılaşmıştır: Örneklemelerin hepsi bir araya getirildiğinde (N=576) sadece 12 olguda silahla tehdit ve 11 olguda silah kullanımı görülmektedir. Olgulara sadece bir açıdan bakarsa 51 olguda (%9) bir silahtan bahsedilebilir. Ancak bu veriler konuyla ilgili sadece fikir vermekte, tek bir genel

sonuca varmaktadır: Silahla tehdit ve silah kullanımının olduğu takip olayları nadir olarak görülmektedir.

Silahlar faillerin %15'i (N=10) tarafından kullanılmış, bunların 4'ü araba, 4'ü bıçak ve 2'si ateşli silahları içerdiği saptanmıştır. Her ne kadar örneklemin %22'si (N=14) suç esnasında bir psikiyatrik bozukluk gösterebilir de, içlerinden sadece 1 tanesi herhangi bir silah kullanmıştır. Bu bulgulardaki en ilginç nokta, kullanılan silahların kurban üzerinde hiçbir fiziksel yaralanmaya neden olmamasıdır. Yani kurban otomobille vurulmamış, silahla ateş edilmemiş ya da bıçakla kesme eylemlerini gerçekleştirilmemiştir. Analizler göstermiştir ki, herhangi bir silah içeren takip vakalarında bu silahlar kurbanı yaralama amacından çok onun üzerinde kontrolü sağlamak ve onu korkutmak amaçlı kullanılmıştır.

Takip olaylarında kişiyi tehdit etmek ya da ona zarar vermek amaçlı sadece bir silah kullanılmamakta kişinin sevdiği bir eşyasına, yakınlarına ya da varsa evcil hayvanlarına zarar verilebilmektedir. Bu kişinin eşyalarına zarar verme olgusu 9 vakada görülmüştür. Arabaların hedef olduğu vakalar ise olguların 5'inde görülmektedir. Bu veriler Los Angeles Polis Departmanı tarafından onaylanmış ve 300 üzerinde vaka üzerinde çalışılarak ortaya çıkan bulgulardır (Meloy, 1998).

Goode (1995), takip mağdurlarının %80'den fazlasının orta sosyo-ekonomik seviyede olduğunu belirtir. Hitchcock (2000) kurbanların %90'ının kadın olduğunu belirtmiştir.

Yapılan çalışmalar kurbanlarda orta sosyo-ekonomik seviyedeki kadınları işaret etmekte ve takibin genç yaşta kişilere yöneldiğini göstermektedir. Çoğu mağdur 18-29 arasındaki yaş grubundadır (Brownstein, 2000). Takip suçu

mağdurlarının büyük bir kısmını üniversitelerdeki siber takip mağdurları oluşturmaktadır. Cincinnati Üniversitesindeki kadınların %25'i siber takibe uğramışlardır (Tjaden & Thoennes, 1997). Working to Halt Online Abuse (2000) göre, siber takip mağdurlarının çoğunluğu da 18-30 yaş grubundandır.

Tjaden ve Thoennes'in (2000), ABD'de 8000 erkek ve 8000 kadınla telefon anketi yoluyla bir çalışma yapmışlardır. Bu telefon anketinde takip, özel bir kişiye yöneltilmiş ve tekrarlayan görsel ve fiziksel yakınlık, istenmeyen iletişim, sözlü yazılı ya da üstü kapalı tehditler, ya da kişide mantıklı korkulara neden olmak olarak tanımlanmıştır.

Araştırma sonucunda takip davranışının önceki düşünce ve araştırmalara göre daha yaygın olduğu görülmüştür: Ankete katılan kadınların % 8.1'i ve erkeklerin %2.2'si hayatlarında en az bir kere takibe maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Bu verilerden hareketle ülke genelinde mağdurların %78'inin kadın olduğunu, takipçilerin %87'sinin de erkek olduğunu öngörmüşlerdir. Yine bu verilerden hareketle her yıl kadınların %1'i ve erkeklerin %0.4'ü takibe maruz kaldıklarını kalabilmektedirler. Amerika Birleşik Devletlerinde yaklaşık 1.000.000 kadın ve 371.000 erkek yılda bir kez takibe uğramaktadır (Tjaden & Thoennes, 2000). Tabii ki bu veriler 18 yaş altı kişileri, evsizleri veya her hangi bir kurumda yaşamak zorunda kalanları (huzurevleri vs.), telefon olmayan ve ulaşılamayan evleri kapsamamaktadır.

Eğer takip davranışının tanımı araştırmada; kurbanın saldırgan kişinin davranışları nedeniyle korkması olarak; biraz yumuşak hale getirilirse hem kadınlar hem erkekler için takip suçunun oranı ve yaygınlığı artmaktadır. Bu durumda kadınlar için %8.1 olan takibe maruz kalma olayı %12'ye; erkekler için ise, %2.2'den %4'e çıkmaktadır. Bir yıl içinde takibe maruz kalanların oranları ise;

kadınlar için %1'den %6'ya, erkekler için %0.4'ten %1.5'e çıkmaktadır. Bu yüksek oranlar temel olarak alındığında, yaklaşık 12.1 milyon kadın ve 3.7 milyon erkek hayatlarının bir döneminde takibe maruz kalmaktadır denebilir. Ayrıca bir yılda 6 milyon kadın ve 1.4 milyon erkek uğramaktadır (Tjaden & Thoannes, 2000).

Genç yetişkinler takipçilerin birincil hedef grubudur. %52 ile 18-29 yaş grubu ve %22 ile 30-39 yaş grubu takibin en yoğun olarak başladığı yaş gruplarıdır. Takipçiyle mağdurun birbirini tanıdığı vakaların kadınların mağdur olduğu durumlarda %23, erkeklerin mağdur oldukları durumlarda ise %36 oranında olduğu bulunmuştur. Araştırmada kadınların %59'unun, erkeklerin ise %30'unun partnerleri tarafından takip edildiği belirlenmiştir. Bu mağdurların %21'i ilişkileri sonlanmadan önce, %43'ü ilişki bittikten sonra ve %36'sı ise hem ilişki bitimi öncesinde hem de sonrasında takibe maruz kaldıklarını belirtmişlerdir (Tjaden & Thoannes, 2000).

Yakın ilişkilerdeki takipte, takiple diğer şiddet biçimleri arasında güçlü bir ilişki vardır; kocanın / eski kocanın veya birlikte yaşadığı erkek arkadaşının taciz eylemine maruz kalan kadınların %81'i yine bu partnerin fiziksel şiddet uygulamasına, %31'i de cinsel şiddet uygulamasına maruz kalmıştır. Takipçinin direkt tehdidine maruz kalma %50'den daha az bir oranda meydana gelmektedir. Taciz vakalarının %50'sinin polise bildirildiğini, bunların da %25'inde sanığın tutuklandığı, %12'sinin de adli tahkikat sürecinin başlatıldığını bildirmiştir (Tjaden & Thoannes, 2000).

Kurban üzerinde yüksek bir korku yaratmak olarak takip tanımlandığında, araştırma sonuçları kadınların %4.8'inin ve erkeklerin %0.6'sının hayatlarının bir döneminde eşleri ya da eski eşleri tarafından takip suçuna maruz bırakıldıklarını göstermektedir. Yine kadınların %0.5'i ve erkeklerin %0.2'si yılda bir kere eşleri ya

da eski eşleri tarafından takibe maruz kalmaktadırlar. Bu oranlardan yola çıkılarak ADB'de 503.485 kadın ve 185.496 erkeğin hayatlarında bir kere partnerleri tarafından takibe maruz kaldığı bildirilmiştir (Tjaden & Thoannes, 2000).

Araştırma sonuçlarına göre kadın katılımcıların %7.4'ü ve erkek katılımcıların %2.1'i 18 yaşından sonra takibe maruz kalmışlardır. Yani ABD'li kadınların bir yetişkin olarak takibe maruz kalma olasılıkları erkeklerinkine göre 4 kat daha fazladır.

Bu araştırma kurbanların çoğunun faili tanıdığı sonucunu ortaya koyarak daha önceki araştırmaları doğrulamıştır: Yetişkin olarak takibe maruz kalan kadınların %21.1'i ve erkeklerin %35.3'ü yabancı biri tarafından takip edildiklerini bildirmişlerdir. Tipik olarak, kadınlar eski partnerleri, bir tanıdıkları ve yabancılar tarafından takip edilmektedirler. Çok az kadın eşlerinden başka bir akrabaları tarafından takip edilirler (Tjaden & Thoannes, 2000).

ABD'de yapılan araştırmalara göre, taciz eylemlerinin yarısından biraz fazlasının 1 yıl içinde sona erdiğini, fakat dörtte birinde ise 2-5 yıl sürdüğünü bildirmişlerdir. Kadın mağdurların %30'u ve erkek mağdurların %20'si takip nedeniyle psikiyatrik yardım arayışına yönelmektedir. Taciz mağdurların arasında kendi güvenliklerinden endişe ederek korku içinde yaşama ve yanlarında savunma maksatlı bir şey taşıma oranı diğer suç mağdurlarıninkine nazaran daha fazladır. Ortalama bir takip vakası 1,8 yıl sürmektedir ve taciz kurbanlarının yaklaşık 5'te 1'i takipçilerinden kurtulmak için başka bir yere taşınmaktadır. Çalışmadaki takip kurbanlarının %90'ı hayatları boyunca tek bir takipçinin mağduru olmuşlardır. Takipçilerin %61'i mağduru istenmeyen telefon çağrılarına maruz bırakmakta, %33'ü istenmeyen hediye veya başka bir nesne göndermekte, %29'u mağdura ait

mülklere zarar vermektedir. Bu kişilerin %9'u mağdurun evcil bir hayvanı varsa onu öldürmekle tehdit etmekte veya kimi zaman da bu söylediğini gerçekleştirmektedir (Tjaden & Thoennes 1998; Akduman ve ark., 2006).

Tjaden ve Thoennes'in araştırmasında ırk ve etnik köken açısından da karşılaştırma yapılmıştır. Araştırmada farklı ırktan ve azınlık gruplarından kadınlar yer almış, beyaz kadınlarla azınlık grubundan kadınlar arasında takip mağduru olmaları karşılaştırılmıştır. İki grup arasında herhangi bir fark olmadığı bulunmuştur. Beyaz kadınların %8,2'si ve beyaz olmayan kadınların %8,2'si hayatlarında hiçbir zaman takibe maruz kalmadıklarını bildirmişlerdir. Ancak daha spesifik etnik gruplara bakıldığında ise, Amerikalı Kızıldereli ve Alaska yerlisi kadınların, diğer etnik gruplara göre daha çok takip mağduru olduğu görülmüştür. Asyalı ve Pasifikli kadınlar, diğer etnik gruplara göre daha az takip edilme riskine sahip olarak bildirilmişlerdir. Aynı çalışmada erkeklere ilişkin verilerde de takip suçunun yaygınlığına ilişkin anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ayrıca ABD'de yaşayan İspanyol ya da Latin Amerika kökenli kadın ve erkekler arasında da, takip suçunun yaygınlığı açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır (Tjaden & Thoennes, 2000).

Araştırmada takip mağdurlarına, takipçilerin bu davranışları sergilemelerindeki nedenleri sorulmuş, bazıları takip davranışlarını mağdur üzerinde kontrol sağlama isteği olarak açıklamış, bazıları ise mağdura korku aşılama isteği olarak açıklamıştır. Mağdurların sadece %7'si takipçileri için bir akıl hastalığı ya da ilaç ya da alkol kötüye kullanımının varlığından bahsetmişlerdir (Tjaden & Thoennes, 2000).

Mağdurların %21,1'i kıskançlık nedeniyle takibe maruz kalmaktadırlar. Bunu %17,2 ile mali nedenler izlemektedir. %15,6'sı istediğini yapmak için korkutma taktiği olarak belirlenmiştir (Kercher & Johnson, 2006).

Araştırma takip davranışı ile karşılaştıklarında durumla ilgili ne yaptıklarını da sorgulamıştır: Kadın mağdurların %55'i ve erkek mağdurların %48'i takip edilme durumlarını polise bildirmişlerdir. Kadın mağdurların %13'ü erkek mağdurların %9'u takipçileri aleyhinde dava açmışlardır (Tjaden & Thoannes, 2000). Mağdurların %15'i takipçilerinin polis tarafından ikaz edilmelerinden sonra takip olayının sona erdiğini, %9'u takipçinin hapse girmesinden sonra sona erdiğini ve %1'i takipçinin bir suç nedeniyle mahkum olmasından sonra sona erdiğini bildirmişlerdir (Tjaden & Thoannes, 1998).

Araştırma sonunda kadın mağdurların %30'u, erkek mağdurların %20'si takip mağduru olmalarından dolayı psikolojik destek almaya ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca mağdurlar, mağdur olmayan kişilere göre kendi güvenlikleri ve takip olasılıkları hakkında daha çok ilgilenmektedirler. Mağdurların %26'sı takip mağduru olmalarından dolayı iş yaşantılarında zaman kaybına uğradıklarını bildirmişlerdir. Ortalama zaman kaybının 11 gün olduğu görülmüştür. Mağdurların %7'si bir daha işlerine geri dönmemişlerdir (Tjaden & Thoannes, 2000).

Ayrıca takip faileri açısından tartışılacak sosyal ve psikolojik faktörler bulunmaktadır. Sosyal faktörler arasında sosyo-ekonomik alt yapıların farklılığı ve işsizlik ya da kısmi işsizliktir (Meloy, 1996). Kamphuis & Emmelkamp, (2000) tarafından da psikolojik faktörler ortaya konmuş; sosyal izolasyon, çevreye uyum sağlayamama ve duygusal toyluk, her hangi bir yetersizlik nedeniyle bir ilişkinin bitmesi bunların içinde verilmiştir. McCann (2000) 9-18 yaş arası genç takipçilerle

(N=13) çalışmıştır. Genç takipçilerle yetişkin takipçiler arasında küçük farklılıklar ortaya koymuştur. Failler erkekti, önceden kurbanla ilişkileri vardı ve sosyal izolasyon yaşadıkları belirlendi.

Görüldüğü gibi takip olgusu üzerinde dünyada birçok farklı araştırma bulunmakta ve tüm boyutları ortaya konmaya çalışılmaktadır. Aslında ilk zamanlarda basit bir izleme olayı olarak görülen takip olaylarının, çalışmaların yoğunlaşmasıyla beraber ne kadar ciddi bir suç olduğu ortaya konmaya başlanmıştır.

1.1.6 Çocuklarda Takip

Purcell, Flower ve Mullen (2009) 18 yaş altı takip suçuyla ilgili çok fazla araştırma olmamasından dolayı, bu konuda bir araştırma yapmaya karar vermişler ve Ocak 2004 ile Kasım 2006 arasında Melbourne Çocuk Mahkemesine gelen 906 vaka üzerinde çalışma yapmışlardır. 906 vakanın %33,1'i yani 299 tanesi takip kriterlerini karşılamıştır. Takipçilerin %64'ü erkektir ve mağdurların %69'u da kadındır. Araştırmada en çok görülen takip davranışları %76 ile istenmeyen iletişim kurma ya da %67 ile mesaj atmadır. %75 ile tehdit ve %54 ile fiziksel şiddet de başlıca davranışlar arasındadır. Vakaların %28'inin akranlar arası şiddetin, % 22'si bir zarara karşı ortaya çıkan misillemenin, %22'si reddedilmenin ve %5'i de cinsel olayın bir uzantısı olarak ortaya çıktığı belirlenmiştir.

Tjaden ve Toahannes'in araştırma sonuçlarına göre de; kadınların %0.9'u ve erkeklerin %0.2'si 18 yaşları öncesinde takip edildiklerini bildirmişlerdir. Araştırmada takibe maruz kaldığını belirten kadınların %12.4'ü ve erkeklerin %9.5'i

ilk takibe maruz kalma deneyimlerinin 18 yaş öncesinde gerçekleştiğini belirtmişlerdir.

18 yaş öncesinde tabibe uğradıklarını belirten kadınların %57.7 si eski ya da şimdi beraberlik yaşadıkları kişi, erkek arkadaş, eş ya da nikahsız olarak yaşadıkları kişiler tarafından takip edildiklerini bildirmişlerdir. Yine bu kadınların %19.7'si yabancılar tarafından, %12.7'si tanıdıkları bir kişi tarafından ve %9.9'u bir akrabası tarafından takip edilmişlerdir (Tjaden & Thoannes, 2000).

Sonuç olarak bu bilgiler bize göstermektedir ki; yetişkinlere yönelik takipte de, 18 yaş öncesi takipte de yaşla takip edilme durumu arasında bir ilişki bulunmaktadır. Veriler göstermektedir ki; 18 yaş öncesinde takibe uğrama olasılığı (%46.6), 18 yaş sonrası takibe maruz kalma ve öncesinde bu suçla karşılaşmamış olma olasılığından (%7) yaklaşık 7 kat daha fazladır (Tjaden & Thoannes, 2000).

1.2. Kaygı / Anksiyete

Türkçe'de iç sıkıntısı, bunaltı, kaygı gibi sözcüklerle anlatılmaya çalışılan anksiyete, yaşamı tehdit eden ya da tehdit şeklinde algılanan, rahatsız edici bir endişe ve korku duygusudur. Başka bir deyişle, içsel ya da dış dünyadan kaynaklanan bir tehlike, tehlike olasılığı ya da kişi tarafından tehlikeli olarak algılanıp yorumlanan herhangi bir durum karşısında yaşanan bir duygu durumudur. Kişi, kendini bir çeşit “alarm” durumunda ve “sanki kötü bir şey olacakmış gibi” bir duygu içinde hissetmektedir. İçsel çatışmalardan ya da yaşamdaki kayıplardan köken alabilen anksiyete, aynı zamanda içsel dürtülerle dış talepler ve değer sistemleri arasındaki çatışmadan da kaynaklanabilir (Sevinç, 2009).

Spielberger, Gorsuch ve Luhene, kaygıyı (anksiyete) 'nesnel olmayan bir tehlikeye karşı duyulan endişe duygusu' olarak tanımlamaktadırlar. Yaygınlığı ve önemli bazı ruhsal hastalıklara yatkınlık yaratması nedeniyle önemli ruh sağlığı sorunlarından biri olarak kabul edilmektedir (aktaran Ocaktan, Keklik ve Çöl, 2002). Kaygı, hafif tedirginlik ve gerginlik duygusundan, panik derecesine varan ve patolojik bir görüntüye dek uzanan geniş bir yelpazedir.

Beck kaygıyı genellikle bilinmeyen ve anlaşılmayan, yakın bir tehlikeyi beklemekte olmanın doğurduğu huzursuzluk ve gerginlik hissi olarak tanımlamıştır (aktaran Yıldırım, 2002).

Taş'a göre kaygı, kişinin bir uyararla karşı karşıya kaldığında yaşadığı fiziksel, duygusal ve zihinsel değişimlerle kendini gösteren bir uyarılmışlık durumu olarak da tanımlanmaktadır (aktaran Yenilmez ve Özbey, 2002).

Baş (1984)'a göre, kaygı kişinin benlik tasarımı ile gerçeklik yaşantıları arasındaki bağdaşmazlığın belli belirsiz şekilde bilinçte duyulmaya başlanmasıyla ortaya çıkmakta ve benlik tasarımının biraz değişmeye zorlanması sonucu meydana gelen bir tepki olmaktadır. Yani kişinin temeldeki bilinçdışı beklentileriyle, bilinçli amaçlarının farklı, hatta birbirine zıt olabilmesi olayı daha da karmaşık hale getirebilmektedir (Sevinç, 2009).

Kaygıda (anksiyete), subjektif korku, sıkıntı ve endişe gibi duygularla birlikte terleme, taşıkardi, hızlı solunum gibi otonom sinir sisteminin eşlik ettiği bedensel değişiklikler de meydana gelmektedir. Merkezi sinir sistemi fizyolojisiyle uğraşanların genel olarak kabul ettiğine göre, insanın içinden ya da dıştan gelen bir uyarım, başka bir deyişle yeni bir durum, istem dışı çalışan sinir sisteminde

(nörovejetatif sistem) değişme yapar. Mide bağırsak hareketleri hızlanır. Tükürük salgısı azalır. Ağız kurur. Kan şekeri yükselir. Gözbebekleri genişler. Çizgili kasların gerginliği artar. Titreme olur. Dişler ve yumruklar sıkılır. Terleme olur. Derinin direnci çoğalır. Bütün bu değişmeler, merkezi sinir sisteminde adrenalin denilen kimyasal bir ileticinin ya da ona benzer başka kimyasal ileticilerin kan düzeyinde arttığını gösterir. Kimi araştırmacıya göre, uyarım ve yeni durumlar karşısında nörovejetatif sistemde ortaya çıkan değişmeler kanda adrenalin ve benzeri kimyasal maddelerin düzeyini yükseltir. Bu yükseliş fizyolojik değişmelere neden olur. Bu değişmelerin kişi tarafından algılanması, hissedilmesi kaygı yaratır. Kimi araştırmacıya göre ise, bir uyarım ve yeni durumlar karşısında ruhsal olarak duyulan kaygı kanda adrenalin düzeyinin yükselmesine yol açar. Bu yükselme söz konusu fizyolojik belirtilerin ortaya çıkmasına neden olur. Bu sebeple anksiyete hem psikolojik hem de fizyolojik parametreleri olan bir emosyondur (Köknel, 1984).

Kaygının fizyolojik etkilerinin yanında davranışların üzerinde de olumlu ve olumsuz etkilerinden söz edilebilir. İnsan sağlığını ve iyiliğini yok eden nedenin kaygı olduğu kabul edilir. Bu zararlı etkisi yanında olumlu etkileri şöyle söyleyebiliriz: Kaygı; hemen her insan tarafından yaşanan bir duygudur. Asıl amacı yaşamın sürdürülmesi ve uyum davranışının gelişimini sağlamak olan bu duygu yardımıyla, bilinmeyen, yeni ya da tehlikeli uyarılardan sakınma, onlarla başa çıkma, onlara karşı koyma ya da gerektiğinde onlardan kaçma gibi davranışlar görülmektedir (Sevinç, 2009). Yeni davranışların kazanılmasında, performans ve başarıda, psikoterapide ve genel tedavide kaygının bir dürtü rolü oynadığı kabul edilir. Basit davranışların şartlanmasında yüksek kaygı etkili bir güdü rolü oynar ve şartlanmayı kolaylaştırır (Sargın, 1990).

Kişinin gündelik hayatta karşılaştıkları olaylarla ilgili olarak, engelleyemediği aşırı bir endişe ve kuruntulu beklenti içinde olmasına yol açan kaygı, yukarıda bahsettiğimiz etkileriyle de aslında bireyin normal gelişiminin bir parçası olan duygulardan birisidir (Güngör, 2008). Çünkü kaygı, endişe ya da soruna bir tepkidir. Yani kaygı içsel bir alarm sistemi görevi de yapmaktadır. Bu iyi bir şeydir; çünkü olası bir kötü durumla hemen uğraşamayacaksa alarm, kişi hazır olana kadar durumu idare edecek ayrıca alarmin artan şiddeti, durumun göz ardı edilmesini giderek zorlaştıracaktır (Tallis, 2003).

Ancak bir yere kadar sağlıklı olan ve olumsuz durumlarla başa çıkabilmek amacıyla ortaya çıkan bu duygunun şiddetli ve uzun süre yaşanması, bir noktadan sonra kişinin yaşamını, aktivitelerini, sosyal yaşamını ve kişiler arası ilişkilerini olumsuz etkilemeye başlamaktadır. İşte bu çizgiden sonra anksiyete, artık kişide ruhsal sorunlar yaratan bir duygu olarak karşımıza çıkmaktadır (Sevinç, 2009). Bu noktada Gabbard'a göre anksiyete duygusu, olaylara içerdikleri tehlikelerle orantısız, uygunsuz ve abartılmış yanıtlar verilmesine de neden olabilmektedir (aktaran Sevinç, 2009).

Başaran'a (1991) göre kendine güvensizlik ve ben duygusunun sağlıklı oluşu, kaygıların başlıca kaynağıdır. Gabbard kişinin, kendine olan güven duygusunun yetersizliği ya da kendisi ile ilgili yeteneksizlik, beceriksizlik gibi olumsuz yorumların fazlalığı oranında, uygunsuz yanıtlar verme olasılığının da daha çok olacağını belirtmiştir. Ayrıca tehlikeli uyarı ortadan kalktıktan sonra bile kişinin savunucu tutumu ve uygunsuz yanıtları devam edebilecektir. Zorlu durumlarla başa çıkma konusunda yetersizlik hissi ve gelecekle ilgili belirsizlik düşünceleri, anksiyetenin bilişsel yönünü oluşturmaktadır. Bu düşünce örüntüsüne

kaygı duyma, anksiyete gelişmesinden kaygılanma, korku ve anksiyete yaratan durumlarla başa çıkamayacağı düşünceleri de eşlik etmektedir. Bu düşünceler de sonuçta, kişinin anksiyete yaşama ve bununla baş etme konularındaki güvensizliğini bir kısır döngüye sokacak ve yaşanan olumsuz duyguları pekiştirecektir (aktaran Sevinç, 2009).

Herhangi bir duygu halinde, temelde üç boyut dikkati çeker. Bunlardan ilki, duygu hali ile ilişkili gözükken, kişinin genelde dış çevresinde oluşan bir olaydır. İkinci boyut, fizyolojik düzeyde gösterdiğimiz davranış ya da tepkilerdir. Örneğin, kalp atışlarının hızlanması, kaslarda gerilme, kan basıncının azalması ya da çoğalması gibi. Üçüncü ve son boyut ise duygu sürecinin başlamasına neden olan dış çevre olayı ile ilgili geliştirmiş olduğumuz inançlarımız, olayla ilgili yorumlarımız, değerlendirmelerimiz, düşüncelerimiz, olaylara yüklediğimiz anlamlar, özetle, olayla ilgili kafamızın içinde yaptığımız monologlar ya da iç konuşmalardır (Güngör, 2008).

Olaylar karşısında duygularımızın niteliğini ve yoğunluğunu asıl belirleyen ise, olayların kendilerinden çok, kişinin onlara yüklediği anlamdır. Kişi olaya, fiziksel bir risk ya da tehdit anlamı yüklüyorsa, kendisini korkutuyor; kişiliğine bir risk ya da tehdit anlamı yakıştırıyorsa kendini kaygılandırıyor demektir. Her türlü duygu hali gibi, kaygı da inanışlarımızın bir ürünüdür. Korku ve kaygıyı asıl ayırt ettiren ölçüt olaylardan çok, olaya verilen anlamların niteliğine bağlı olduğuna göre, kişi bir olay karşısında kendini hem korkutup hem de kaygılandırabilir (Özer, 2002).

1.2.1. Kaygı ve Korku

İnsanın dış çevreden gelen tehlikelere karşı olağan tepkisi korku duygusudur. İçten ya da dıştan gelen tehdit edici güçler denetim altına alınmadığında egoya kaygı (anksiyete) denilen duygu egemen olur (Geçtan, 2006).

Kaygı olgusunun anlaşılabilmesinde en önemli katkılardan biri de Karen Horney'den gelmiştir. Horney yazılarında, korkuyla kaygıyı sık sık eşanlamda kullanarak, iki kavram arasındaki yakınlığı belirtmiştir. Aslında her ikisi de tehlikeye karşı geliştirilmiş duygusal tepkilerdir. Her iki duygu da titreme, terleme, ölüm korkusu yaratabilecek hızda kalp atışları gibi fiziksel belirtilerle birlikte yaşanır. Ancak aralarında önemli bir fark bulunur; tehdit ve tehlikenin niteliği her iki duyguda çok farklıdır. Korku, bir insanın karşılaştığı tehlikeyle orantılı bir duygudur; oysa anksiyetede durumla orantısız, hatta çoğu kez imgesel bir tehlikeye karşı geliştirilen bir tepki söz konusudur (Geçtan, 2006). Bu nedenle Geçtan'a (1982) göre kişi, fiziksel ve zihinsel güçlerini kaygıyı gidermek amacı ile kullanamaz. Yani korkuyu yaratan tehlike açık ve nesnel iken, kaygıyı yaratan tehlike gizli ve öznedir. Kaygının yoğunluk derecesi, içinde bulunulan durumun kişi için taşıdığı önemle doğru orantılıdır.

Karen Horney bu farklılığı şöyle açıklamaktadır: Eğer bir insan yüksek bir yerden bakarken korku duyarsa bu tepki kaygı olarak nitelendirilir. Öte yandan kar fırtınasında yolunu yitiren bir insanın duygusu korkudur.

Korku sırasında duygusal tepkinin şiddeti ile tehlikenin orantılı olmasının yanı sıra, ortaya çıkan duygusal tepki tehdidin var olduğu süreyle de sınırlı kalmaktadır. Kaygı durumunda ise duygusal tepkinin şiddeti hem tehditle orantılı

değildir hem de tehdidin varlığından bağımsız olarak devam eder (Baltaş ve Baltaş, 1997).

Korku ve kaygının arasındaki farklılık ve benzerlikleri daha rahat görmek açısından sıralayacak olursak;

1. Korkuda tehlike nesnedir, kaygıda tehlike gizli ve öznedir.
2. Korku dışarıdaki tehlike ile orantılı, kaygıda ise orantısız bir durum söz konusudur.
3. Dış tehlike ortadan kalktığında korku duygusu kaybolur, korku geçici bir duygudur. Kaygıda içsel tehlikeler sürekli, dolayısıyla içsel tehlikelere bağı olarak çıkan kaygı tepkisi de sürekli.
4. Korkunun nedeni, kişinin o anki yaşantısında var olan tehlikedir. Kaygının nedeni ise kişinin daha önceki yaşantılarından kaynaklanmaktadır.
5. Korku duygusu yaratan tehlike karşısında gösterilen tepki, başkalarınca olağan karşılanır ve anlaşılır; kaygıda ise gösterilen tepki ile var olan durum arasındaki ilişki başkalarına göre olağandışıdır ve anlaşılmaz.
6. Korku karşısında birey kendini savunmak için bilinçli olarak bazı önlemler alırken, kaygıda ise kişiliğini korumak için bilinçdışı savunma mekanizmalarına başvurulur.
7. Korku ve kaygı sonucunda ortaya çıkan fiziksel belirtiler aynıdır (Sargın, 1990).

1.2.2. Kaygının Düzeyleri

Dört düzey kaygı yaşandığı bildirilmektedir:

- 1. Hafif Kaygı:** Kişi tetiktir. Duyuların kullanımı artmıştır. Kişilerarası ilişkileri azaltarak kendini sınırlayabilir. Birçok sağlıklı insan hafif düzeyde kaygı yaşar. Bu huzursuzluk duygusu bireyi bilgi araştırmaya ya da soru sormaya yönlendirir.
- 2. Orta Düzeyde Kaygı:** Bireysel uyarılma durumundan gerilim, sinirlilik ya da merak duyguları hissetme noktasına çıkarır. Algılama yetenekleri azalmıştır ve dikkat çevresel aktivitelerden çok, bir durumun belli bir boyutuna odaklanmıştır. Kişide kas gerginliği, kalp atım sayısı ve solunum sayısında artma görülür.
- 3. Ciddi Düzeyde Kaygı:** Bireyin enerjisinin çoğunu tüketir ve müdahale gerektirir. Algılama daha da daralmıştır ve kişi genellikle kaygı uyandıran durumun küçük bir detayına takılmıştır. Çarpıntı, terleme, özellikle boyun ve sırt kaslarında kasılma, solunum sayısında artma gibi fiziksel bulgularda artma görülür.
- 4. Panik:** Bireyin kaygısı, kontrolünü kaybetmesine yol açacak kadar korkutucu ve çok güçlü bir düzeydedir. Diğer kaygı düzeylerinden daha seyrek yaşanır. Kişinin algılaması olayları tamamıyla çarpıtacak kadar bozulmuştur. Korku, endişe, dehşet hisleri yaygındır. Halisünasyonlar görülebilir. Paniklemiş bireyde konuşamama ve hareket edememe görülür (Yıldırım, 2002).

1.2.3.Kaygının Nedenleri ve Sınıflandırılması

Kişilik yapısını ve davranışını inceleyen biyolojik, fizyolojik bütün kuramlar ve ruhbilim öğretileri daima kaygıya yer vermişlerdir. Kimi kaygıyı; kişiliği oluşturan ilk, temel güç olarak kabul etmiş; kimisi de ikincil olarak oluşan, ama kişilik oluşmasında, yapısında ve davranışın ortaya çıkmasında önemli rolü olan bir etken olarak değerlendirmiştir. Karen Horney ve Erich Fromm'a göre kaygı kişiliğin temelinde bulunan güçtür. Freud, Adler ve Sullivan'a göre ise çevreyle olan ya da iç çatışmalar sonucu oluşan ikincil bir güç olup, kişiliğin gelişmesinde, yapılanmasında, davranışın ortaya çıkmasında önemli rolü bulunur. James Drever'a göre; anksiyete, en belli başlı unsurları korku ve dehşet olan kronik ve emosyonel bir durumdur (Köknel, 1984).

Kaygı (anksiyete), endişe, korku ve gerginlik gibi subjektif bir duygudur. Kişiler arası ilişkilerde, çevreye uyum sağlama, sınav öncesi ve meslek değiştirme gibi somut sebeplere bağlı olabileceği gibi yasaklanmış cinsel içgüdülerin ve saldırgan dürtülerin bastırılmasının (repressiyon) gerçekleşemediği hallerde sık sık yaşanır.

Freud'a göre insan davranışları, tüm yönleriyle uyum sağlamaya yönelik bir amaç taşır. Hiçbir davranış rastlantısal değildir ve organizmanın yaptığı her şey yaşamı sürdürme çabasının farklı biçimleridir. Freud'a göre anksiyete, fiziksel ya da toplumsal çevreden gelen tehlikelere karşı bireyi uyarma, gerekli uyumu sağlama ve yaşamı sürdürme işlevlerine katkıda bulunur (Geçtan, 2006).

Sağlıklı bir insan ya da etkin bir ego, anksiyeteyle nasıl baş edileceğini öğrenir. Edilgin bir biçimde anksiyetenin yaklaşmasını bekleyeceği yerde tehlikeyle

yüzleşmeyi göze alır ve kendini savunmak için gerekli önlemleri geliştirir. En hafif kaygı duyguları belirdiğinde bile, yaklaşmakta olan şeyin tehlike yaratacağını sezinler. Böyle bir durumda anksiyete yine yaşanır da, edilgin bir biçimde karşılanan anksiyeteden oldukça farklıdır. İnsanın tüm varlığını kaplayan bunalımın yerine hafif bir korku duyulur ki bu da egoyu yaklaşmakta olan duruma karşı hazırlığa yöneltir. Bu hazırlık uygun savunma mekanizmalarını harekete geçirir ve böylece ego, anksiyete üzerinde bir denetim sağlamış olur (Geçtan, 2006).

Ego sürekli olarak üç ayrı tehlike karşısındadır:

- Engellemeler ve dış dünyadan gelebilecek saldırılar,
- İdin içgüdüsel ve gerçekdışı istekleri,
- Süperegonun cezalandırılması.

Kaygı, egonun tehdit ediliyor olduğunun bir uyarısı olarak iş görür (Schultz & Schultz, 2002). Ayrıca tehlikeden kaçış yollarının bir anlatımı olduğundan, yukarıda tanımlanan üç tür tehlikeye karşı Freud 3 farklı anksiyete tanımlamıştır: Gerçeklik anksiyetesi, nevrotik anksiyete ve suçluluk anksiyetesi (Geçtan, 2006).

1. Gerçeklik Anksiyetesi: Gerçeklik anksiyetesi dış dünyadaki gerçek tehlikelerle karşılaşıldığında duyulan korku ya da kaygıdır. Yani dış dünyadaki tehlikeli bir durumun algılanmasından doğan can sıkıcı bir duygudur. Bu da ihtiyaç duyulan bir nesnenin çevrede bulunmaması ya da yaşamın sürdürülebilmesini tehlikeye sokan bir durumdan kaynaklanır.

2. Suçluluk Anksiyetesi: Egoda suçluluk ya da utanç duygusu yaratır. Özellikle süperegonun vicdan diye bilinen bölümü tarafından onaylanmayan durumlarda ortaya çıkar. Süperegosu gelişmiş olan insan

törelere ve kurallara aykırı bir davranışta bulunduğunda ya da bulunmayı tasarladığında suçluluk duyar. Dolayısıyla suçluluk anksiyetesinin de gerçeği yansıtan bir temeli vardır. Suçluluk anksiyetesinin kökeninde cezalandırıcı ana-babayla simgelenen nesnel bir korku bulunur. Ana-baba otoritesinin içselleştirilmiş bir ögesi olan vicdan, kusursuzluğa yönelik beklentilerine uygun düşmeyen düşünce ya da eylemlerinden ötürü egoyu cezalandırmakla tehdit eder. Kişi geçmişte töreleri çiğnediğinde cezalandırılmış olduğu için, şimdi aynı şeyi yaparsa yine cezalandırılabilirdiğinden korkar. Gerçeklik anksiyetesine karşıt olarak, suçluluk anksiyetesine neden olan durumdan kaçış olanağı yoktur.

3. Nevrotik Anksiyete: İçgüdülerden gelen tehlikenin algılanmasıyla ortaya çıkar. Egonun, içgüdülerin boşalma isteklerini engelleyemediğinde, sonucun ne olabileceğine ilişkin korkusudur. Yani içgüdülerin kendisinden çok, onların doyum bulmasının ceza ile sonuçlanacağından korkmaktır. Egonun savunma mekanizmaları, normal olarak, topluma aykırı düşen ve anksiyete yaratabilecek nitelikteki dürtüleri baskı altında tutar. Ne var ki ego, kendini içgüdüsel tehlikelerden koruma çabasında kişinin uyumunu bozacak nitelikte savunma önlemlerine de başvurabilir. Bunun sonucunda nevrotik belirtiler ortaya çıkar. Nevrotik anksiyetenin gerçek bir temeli de vardır. Çünkü ana-babanın çocuğun gözünde canlandığı dünya, dürtüsel davranışları cezalandırır. (Geçtan, 2006).

Freud'a göre normal insanın duyduğu anksiyete, nevrotik anksiyeteden yalnız yoğunluğu yönünden değil, niteliği yönünden de farklıdır. Günlük yaşamda

arada bir herkesin yaşadığı anksiyete “gerçekçi” anksiyetedir. Dış dünyadaki gerçek durumlarla ilgili olan bu duygu, “korku” ile eşanlamı taşır. Gerçekçi anksiyete, mantıklı ve anlaşılır olmasıyla nevrotik anksiyeteden ayrılır. Bu tür anksiyete, beklenen ya da yaklaşan bir tehlikenin algılanması sonucu yaşanır. Çoğu kez kaçma refleksiyle birlikte bu tür anksiyete, yaşamı sürdürme ve korunma içgüdülerinin bir belirtisi de sayılabilir. Gerçeklik ve suçluluk anksiyeteleri egonun bilinç bölgesinde oluştuğu için kişi anksiyete içeriğinin ve nedeninin farkındadır. Egonun bilinçdışı bölgesinde oluşan nevrotik anksiyetede ise kişi anksiyetenin kaynağını bilemez (Geçtan, 2006).

Buna karşılık, nedeni belli olmayan bir yılgı tepkisi biçiminde yaşanan nevrotik anksiyete her zaman mantıkdışıdır. Kökenini yetişkin yaşamdan çok, bebeklik ve çocukluk yaşantılarından alır. Freud başlangıçta, gerçekçi olmayan anksiyeteyi, kullanılmayan ruhsal enerjinin dolaylı bir belirtisi olarak yorumlamıştı. Başka bir deyişle, cinsel içgüdüler dolaysız bir anlatım yolu bulamazsa enerjileri yön değiştirir ve anksiyeteye dönüşür (Geçtan, 2006).

Ne var ki, anksiyete “nevrotik anksiyete”de olduğu gibi mantıkdışı bir nitelik alırsa, uyum işlevini yitirir ve normal dışı davranışların ortaya çıkmasına neden olur (Geçtan, 2006).

Freud’un nevrotik anksiyeteyi içgüdüsel olarak açıklamasına karşılık, sonraki araştırmacılar toplumsal ve kültürel etmenlere daha büyük bir önem tanımışlardır (Geçtan, 2006).

Freud anksiyetenin insanın içgüdüsel dürtülerinden kaynaklandığını belirtirken, Karen Horney ise cinsel dürtülerin anksiyete yaratan dinamik bir güç

olarak büyük bir önem taşımadığı kanısındadır. Horney'e göre temel anksiyete çocukluk yıllarında kabul görmemiş olmaktan kaynaklanır. Nevrotik anksiyetenin oluşumuna yol açan temel neden ise, düşmanca dürtülerdir. Düşmanlık duygularını baskıya almak, savaşmamız gerekirken ya da savaşmayı isteyeceğimiz yerde, bundan kaçınarak sanki her şey yolunda gidiyormuşçasına davranmak anlamına gelir. Böyle bir baskının kaçınılmaz bir sonucu, insanda savunmasızlık duyguları oluşturması ya da esasen var olan böyle duyguları pekiştirmesidir. Ancak bilinçli ya da bilinçsiz olarak düşmanlık duygularını baskıya alma kişinin kendi seçimiyle olmamaktadır. Bu refleks biçiminde gelişen bir süreçtir (Geçtan, 2006).

Horney anksiyetenin, içgüdüsel dürtülerimizin varlığına karşı geliştirilen korkudan çok, baskı altında tutulan dürtülerimize karşı duyulan korku sonucu oluştuğuna inanır. Horney anksiyetenin, dışarıya boşaldığında kişi için tehlike yaratacak dürtülerden kaynaklandığını kabul eder. Ancak cinsel dürtülerin tehlike sayılması, kişinin içinde yaşadığı değer yargılarına göre değişir ve bu dürtüler ancak toplumun yasakladığı yerlerde tehlike olarak algılanabilir. Horney, Freud'un insan anksiyetesinin çocukluk anksiyetesinin yinelemesi görüşüne katılmamaktadır. Horney çocukluk yılları anksiyetelerinin sonraki anksiyeteler zincirine bir temel oluşturduğunu kabul etmekle birlikte, anksiyetenin tümüyle çocukluk yıllarına ait bir tepki olduğu görüşünde değildir. Yani Horney, Freud'a karşıt olarak, anksiyetenin çocukta Oidipus kompleksinin çözümlenememesi sonucu oluştuğunu değil; çocuğun kendi kişiliğini bulabilmesi için gerekli olan doğal gelişiminin önlenmesi nedeniyle anksiyetenin oluştuğunu savunur (Geçtan, 2006).

Düşmanca duyguların bastırılmasından kaynaklanan anksiyete değişik biçimler alabilir. Horney (1937) daha iyi anlaşılabilmesi amacıyla bunları bir şema halinde toplamıştır (Geçtan, 2006):

- A.** Tehlikenin insanın kendi dürtülerinde duyulması,
- B.** Tehlikenin insanın dışında duyulması.

A grubunun baskı mekanizmasının doğrudan bir sonucu olmasına karşılık, B grubu içsel tepkilerin dışarıya yansıtılmasından oluşur. A ve B gruplarının her ikisi de alt gruplara ayrılabilir:

- 1.** Kişi tehlikeyi doğrudan kendine yönelmiş olarak yaşar.
- 2.** Tehlike başka insanlara yönelmişçesine algılanır.

Dolayısıyla dört grup anksiyete söz konusu olur:

A.1. Tehlikenin insanın kendi dürtülerinde ve kendine yönelmiş olarak yaşanması. Bunun sonucu, düşmanca duygular insanın kendi üzerine çevrilir (örnek: yüksek yerden kendini atma korkusu).

A.2. Tehlikenin insanın kendi dürtülerinde ve başkalarına yönelmiş olarak yaşanması (örnek: diğer insanları bıçakla yaralama korkusu)

B.1. Tehlikenin insanın dışında ve kendine yönelik olarak yaşanması (örnek: hastalık kapma korkusu).

B.2. Tehlikenin insanın dışında ve başkalarına yönelik olarak algılanması. Bu durumda düşmanca duygular dış dünyaya yansıtılır ve bu duyguların

gerçekten yöneldiği nesne görmezden gelinir. (örnek: aşırı koruyucu bir annenin çocuklarını gerçekdışı tehlikelerden koruma çabası).

Anksiyete kavramına Freud ve Horney dışında ışık tutmuş yazar ve araştırmacılar arasında Kierkegaard (1849), Goldstein (1940) ve Sullivan (1962) sayılabilir. Kierkegaard, “ölüme denk süren hastalık” diye tanımladığı anksiyeteyi yaşamın kaçınılmaz bir parçası olarak görmüş, nevrotik anksiyetenin benliğin dağılmasından ve anlamsızlıktan doğduğu görüşleriyle çağdaş yaklaşımlara temel hazırlamıştır. Goldstein’a göre, anksiyetelerin ortak ögesi, kişinin yeteneğiyle ondan beklenenler arasındaki uyumsuzluktur; bu durum ise insanın kendini gerçekleştirebilmesini imkânsız kılar. Cannon anksiyeteyi, organizmanın iç dengesini bozacak tehlikelere karşı bir tepki ya da bozulan dengeyi yeniden düzenleme çabalarının başarısızlığa uğraması sonucu ortaya çıkan bir durum olarak yorumlamıştır. Varoluşçular ise anksiyeteyi, insanın kendi varoluş sorumluluğunu üstlenmede karşılaştığı güçlüklerle açıklamıştır (Geçtan, 2006).

Sullivan, insanın kültürün bütünleyici bir parçası olarak ele aldığından, anksiyetenin de kişinin insan ilişkilerini tehlikeye sokan durumlardan kaynaklandığı görüşünü savunmuştur (Geçtan, 2006).

Bu temelden hareketle Sullivan’a göre anksiyete, insanın güvenliğini sarsan gerçek ya da imgesel bir tehdide karşı yaşadığı duygudur. Anksiyetenin yoğunluğu tehlikenin önemine ve kişinin savunma işlevlerinin etkinlik oranına göre değişir. Fakat yoğunluğun artması, gereksinimlerin karşılanmasını etkileyebilir. Sullivan’a göre anksiyetenin nedenleri şunlardır (Kök, 1992):

1. Anksiyetenin başında kişinin yetişmesinde etkili olan ilişkiler

vardır.

2. Bulaşıcı olan anksiyete anneden çocuğa empati yoluyla geçer.
3. Hatalı tutumlar anksiyetenin yanı sıra çocukta korku ve güvensizlik duygularının da yerleşmesine neden olur.
4. Eğitimde kullanılan ceza yöntemlerine eğer anne-babanın itici davranışları eşlik ederse çocukta korku ve anksiyete gelişir.
5. Tutarsızlık anksiyete yaratır.
6. Çocuğun ilk toplumsallaşma deneyimleri de anksiyete yaratan etmenlerdir.

Gabbard, anksiyete türlerini gelişimsel hiyerarşiye göre aşağıdaki biçimde sıralamıştır (Geçtan, 2006):

1. Süperego anksiyetesi,
2. Kastrasyon anksiyetesi,
3. Sevgiyi yitirme korkusu,
4. Obje yitirme korkusu (ayrılık anksiyetesi),
5. Kovuşturulma anksiyetesi,
6. Dağılma korkusu.

Bu hiyerarşik oluşuma göre n gelişmiş düzeyde anksiyete süperegodan kaynaklanır. İçselleştirilmiş ahlak ve vicdan standartlarına uygun davranılmadığında yaşanan suçluluk duygularıyla belirlenir. Çözümlememiş oidipal çatışmalardan kaynaklanan kastrasyon anksiyetesinin ileriki yaşamdaki belirtileri ise, bir beden bölgesini yitirme ya da bedensel hasar görme korkusu biçiminde yaşanabilir. Bir basamak inildiğinde, kişi anksiyetesini kendi için önemli olan insanın sevgi ve

onayını yitirme kaygısı olarak yaşar. Daha da aşağıda bu durum, bağlanılan objenin yalnızca sevgisini değil, kendisini yitirme biçiminde yaşanır.

Kovuşturulma anksiyetesi ve dağılma anksiyetesi, anksiyetenin en ilkel biçimleridir. Kovuşturulma anksiyetesinde kişi, dıştan kovuşturan objelerin işgaline uğrayarak kendi içinde yok edileceği kaygılarını yaşar. Dağılma anksiyetesi ise, iki ayrı biçimde yaşanabilir: Bir başka objeye geçişerek kendi benlik sınırlarını yitirme, ya da çevresinden idealleştirme ihtiyacının karşılanamaması sonucu bütünlüğünü yitirip dağılma korkuları biçiminde yaşanır (Geçtan, 2006)

Anksiyete, normal ve patolojik (nörotik) anksiyete olarak da sınıflandırılabilir (Eldeleklioğlu, 1988):

1. Normal Kaygı: Geçtan'a (1982) göre, tehlikeye karşı temel bir yanıt olarak görülen ve bazı durumlarda kişinin çevreye uyumunu sağlayan bir olgu olan normal anksiyete, sağlıklı bir kişi için biyolojik bir fonksiyondur ve yaşamın sürebilmesi için gerekmektedir. Normal kaygı insanda doğuştan itibaren var olan ve belirli düzeye kadar sağlıklı yaşanması gereken bir duygu durumudur. Çünkü kişide uyarıcı etkisi yaratarak tedbir almasına, daha yaratıcı ve üretici olmasına yol açar. Belli bir düzeye kadar performansı artırır ve motive eder (Baltaş ve Baltaş, 1997).

2. Patolojik Kaygı: Geçtan'a (1982) göre patolojik (nörotik) kaygı ise hiçbir sebep olmadan duyulan, başkalarına ve anksiyete duyan kişiye de saçma ve mantıksız görünen anksiyetedir. Burada yaşanan kaygı duygusu artık belli bir eşiği aşmış kişiyi olumsuz biçimde etkilemeye, günlük yaşamını bozmaya yani ona zarar vermeye başlamıştır. Kişinin bu duyguyla baş

edebilme gücünü aştığı için, onu yaşam biçimini değiştirmek zorunda bırakabilir, kaçınma ve kaçma davranışı izlenebilir. Yani yoğun çaresizlik duyguları içinde düşman bulduğu dünyaya karşı kendini korumak amacıyla saldırgan davranışlar geliştirebilir. Ya da tam tersi kendini diğer insanlardan duygusal olarak uzaklaştırarak soyutlar. Beck, Rawlins ve Williams (1984) patolojik kaygının, normal kaygıya göre daha yoğun ve ızdırap verici olarak yaşandığını belirtir. Yoğunluğu, süresi ve şiddeti uyaranla orantılı değildir. Başlangıç ve bitişinde dış etkenler değil, içsel uyaranlar rol oynar (aktaran Yıldırım, 2002).

Rollo May'e göre normal kaygı; bir regresyon ya da başka bir psikik çatışma mekanizması ile ilgisi olmayan, objektif tehditle orantılı ve nörotik savunma mekanizmalarına gerek göstermeyen anksiyetedir. Nörotik anksiyete ise objektif durumun boyutlarını aşan, regresyon ve diğer çatışma biçimlerini içeren, hastanın inhibisyon ya da semptomlar oluşturarak çeşitli nörotik savunma mekanizmaları ile başa çıkmaya çalıştığı anksiyetedir (Baymur, 1996).

Normal kaygı ölüm, ileri yaşlılık ve hastalık gibi gerçeklerle yüz yüze geldiğimiz, yalnızlık duygusu yaşadığımız ve yardıma ihtiyaç duyduğumuz zaman yaşanır. Eskiden bilinen, denenmiş, belirli şeylerden yeni, bilinmeyen ve belirli olmayan şeylere doğru hareket ettiğimizde normal kaygıyı yaşarız. Bir kişi bir kaygıyı taşıyamaz hale gelir ve bastırma, yansıtma, yüceltme, özdeşleşme vs. gibi savunma mekanizmalarını sıkça kullanırsa bu patolojik kaygı olur (Yenilmez ve Özbey, 2006).

Anksiyete ayrıca Spielberger tarafından akut - kronik anksiyete ya da durumluk - sürekli anksiyete olarak da sınıflandırılmaktadır. Akut (Durumluk)

anksiyete çok yoğun ve kısa süreli, kronik (sürekli) anksiyete ise daha az yoğunlukta fakat süresi belirsiz bir anksiyetedir (Çelik, 2008).

Durumluk Kaygı (State Anxiety); Le Compte ve Öner (1983), bireyin içinde bulunduğu stresli durumdan dolayı hissettiği subjektif kaygı olarak tanımlamışlardır. Dolayısıyla belirli bir uyarıcı ya da durumu kendisi için tehlikeli ve tehdit edici olarak algılandığında ortaya çıkar. Bu koşullar ortadan kalkınca kaygı azalır (Kök, 1992). Le Compte ve Öner fizyolojik olarak da otonom sinir sisteminde meydana gelen uyarılmanın sonuçlarından da bahsetmiş terleme, sararma, kızarma ve titreme gibi fiziksel değişimler olduğunda durumluk kaygı düzeyinin yükseldiğini, stres ortadan kalkınca da düşme olduğunu belirtmişlerdir. Birçok durumda bu kaygı normal, hatta mücadele gücü vermesi yönünden yararlıdır. Baltaş (1997) stresin yoğun olduğu zamanlarda durumluk kaygı seviyesinde yükselme, stres ortadan kalkınca düşme olduğunu, eğer şiddeti devam ediyorsa bunun bir anlamı olduğunu belirtmiştir.

Spielberger durumluk kaygının özelliklerini şöyle özetler (Özcan, 1999):

1. Bu tip kaygı insanın içinde bulunduğu durumu; tehdit eden, tehlike yaratan biçimde algılamasından, yorumlamasından kaynaklanır.
2. Bu durum elem veren hoş olmayan bir duygulanım yaratır.
3. Bu duygulanım durumu algılanır, anlaşılır, duyumsanır.
4. Sinir sisteminin işlevinde değişimler olduğunu gösteren belirtiler ortaya çıkar.

Sürekli Kaygı (Trait Anxiety); Le Compte ve Öner'e (1983) göre objektif

kriterlere göre nötr olan durumların birey tarafından tehlikeli ve tehdit edici olarak algılanması sonucu oluşan hoşnutsuzluk ve mutsuzluk duygusudur. Yani Sürekli kaygı ortada nesnel bir neden yokken de var olan ve böyle bir neden olduğunda da bu durumla orantısız biçimde uzun süreli ve şiddetli olan kaygıdır. Doğrudan doğruya çevreden gelen tehlikelere bağlı olmayan bu kaygı türü içten kaynaklanır. Sürekli kaygı bireyin kaygı yaşantısına olan yatkınlığıdır. Dereli'ye (1992) göre bu durum, kişinin içinde bulunduğu durumları genellikle stresli olarak algılama ya da stresli olarak algılama ya da stres olarak yorumlama eğilimi olarak da tanımlanabilir. Yani sürekli kaygı zamanla değişmeyen, kaygıya karşı doğan bir kişilik eğilimidir. Koşulların değişmesi sürekli kaygıyı etkilemez. Öner'e göre (1972) kişinin bütün koşullarda diğerlerinden daha duyarlı ve daha tedirgin olma hali söz konusudur (aktaran Kök, 1992). Bu bireyler durumluk kaygıyı da diğerlerinden daha sık ve yoğun yaşarlar.

Spielberger sürekli kaygının özelliklerini şöyle belirtir (Özcan, 1999):

1. Bu kaygı tipi durumluk kaygıya oranla durağan ve süreklidir.
2. Bu tip kaygının şiddeti ve süresi kişilik yapısına göre değişir.
3. Kişilik yapısının kaygıya yatkın oluşu sürekli kaygı düzeyini etkiler.
4. İnsanların sürekli kaygı düzeylerinin birbirlerinden farklı olması, tehdit edilen durumun algılanmasını, anlaşılmasını, yorumlanmasını, sözcüklerin değerlendirilmesini değiştirir.

Durumluk Kaygı, kinetik enerjiye benzetilebilir. Kinetik enerji gibi durumluk kaygı da belirli bir zaman kesiminde ortaya çıkan bir reaksiyondur. Sürekli kaygı ise, potansiyel enerji gibi belirli bir reaksiyonu gösterme yatkınlığıdır.

Sürekli kaygı kişinin gerilim, üzüntü ve tedirginlik içinde yaşamasına neden olmaktadır. Ayrıca kişi kendisini ilişkilerinde yetersiz hissettiği ve aşırı duyarlılığı olduğu için kolayca çöküntüye girebilmektedir. Dolayısıyla sürekli kaygının düzeyi, bireyin ilerideki tehlikeli durumlarda yaşayacağı durumluk kaygı derecesinin şiddeti ve sıklığını belirler. Buna göre sürekli kaygı düzeyi yüksek olan bireyin belli koşullarda, sürekli kaygısı düşük olanlardan daha çabuk ve daha sık olarak durumluk kaygı reaksiyonları göstereceği beklenir (Çelik, 2008).

Kulaksızoğlu'na (1998) göre sürekli kaygı içerisinde hem durumluluk kaygıyı bulundururken, kişilerin daimi bir kaygı durumu içerisinde olmasını ifade etmektedir. Sürekli kaygı durumu nevrotik kaygı şeklinde de nitelendirilmektedir.

Anksiyete ortaya çıktığında, insanı bir şeyler yapmaya güdüler. Bunun sonucu insan tehdit edici durumdan kaçabilir, tehlikeli dürtülerini bastırabilir ya da vicdanının sesine uyar. Anksiyeteye başa çıkma çabasında mantığa uygun çözüm yetersiz kalırsa, ego bu kez gerçekçi olmayan yöntemlere başvurur. Bu yöntemleri ego savunma mekanizmaları olarak adlandırılır (Geçtan, 2006).

1.2.4. Kaygı Bozuklukları

DSM-III ilk kez farklı fobi bozukluklarını ayırmış (fobi içeriğine bağlı olarak), “anksiyete nevrozu” tanısını “panik bozukluk” ve “yaygın anksiyete bozukluğu” olarak iki ayırmış, “posttravmatik stres bozukluğu” tanısını ise eklemiştir. Anksiyete bozukluklarının yeni sınıflandırılması anksiyeteye ilişkin bilginin artışıyla uyumludur. Hatta bu açıdan DSM-III-R ile şuanda kullanımda olan DSM- IV, DSM-III'e büyük benzerlik göstermektedir (Yalom ve Roth, 2007).

DSM-IV'te kaygı bozuklukları şu şekilde sınıflandırılmıştır:

1. Panik Bozukluğu, Agorafobi Olmayan
2. Panik Bozukluğu, Agorafobi Olan
3. Agorafobi, Panik Bozukluğu Öyküsü Olmayan
4. Özgül Fobi
5. Sosyal Fobi (Sosyal Anksiyete Bozukluğu)
6. Obsesif Kompulsif Bozukluk
7. Travma Sonrası Stres Bozukluğu
8. Akut Stres Bozukluğu
9. Yaygın Anksiyete Bozukluğu
10. ...'e Bağlı Anksiyete Bozukluğu
11. Madde Kullanımının Yol Açtığı Anksiyete Bozukluğu
12. Başka Türü Adlandırılmayan Anksiyete Bozukluğu

Panik Bozukluğu, Agorafobi Olmayan: Yalom ve Roth (2007), panik bozukluğun temel özelliğini tekrarlanan ve beklenmeyen panik atakların varlığı olarak belirtir. DSM IV'teki tanı kriterlerinden biri de; kişide, başka atakların da olacağına dair sürekli bir kaygı, atağın yol açabilecekleri ya da sonuçlarıyla ilgili üzüntü duyma veya ataklarla ilişkili olarak belirgin bir davranış değişikliği gösterme durumu söz konusudur. Yalom ve Roth (2007) panik atağı sıklığı ve eşlik eden semptomları açısından şu şekilde tanımlarlar: Panik atak çeşitli somatik ve bilişsel semptomlarla yakınlaşan bir tehlikenin var olduğu duygusunun eşlik ettiği, sürekli olmayıp zaman zaman yaşanan yoğun korku ve rahatsızlıktır. Atak ani başlar ve hızla

zirveye çıkar. Yaygın semptomları şunlardır: Çarpıntı, terleme, titreme, yeterli hava yokmuşçasına nefessiz kalma, baş dönmesi, bayılma hissi, derelizasyon (gerçek olmama hissi), depersonalizasyon (kendinden kopma), kontrolü kaybetme veya delirme korkusu ve ölmekten korkma. Panik atakları bir maddenin ya da genel tıbbi bir durumun doğrudan fizyolojik etkilerine bağlı değildir.

Panik Bozukluğu, Agorafobi Olan: Bazı tekrarlayan panik ataklar geçiren kişiler, panik atakları geçirdikleri mekanlardan uzak durmaya başlarlar. Bu mekanlar atak geçirirken, yardım alamayacaklarını ya da utanacaklarını düşündükleri yerlerdir. Tipik durumlar bir kalabalığı içinde olma, bir mağazada sırada olma, otobüsle veya uçakla yolculuk veya bir köprüde veya asansörde olmaktır. Eğer en azından bazı panik atakların durumsal yatkınlıkları oluyorsa ve kişi kaçınma davranışı gösteriyorsa o zaman agorafobinin eşlik ettiği panik bozukluk tanısı konulur. (Yalom & Roth, 2007). Agorafobinin eşlik etmediği panik bozuklukla aynı olarak kişide semptomlar gösterir. Ayırıcı tanı kişinin kaçınma davranışı gösterdiği belli mekanların olup olmamasıdır.

Agorafobi, Panik Bozukluğu Öyküsü Olmayan: DSM IV'te, panik benzeri semptomlar çıkacağı korkusuyla ilişkili olarak Agorafobinin varlığı olarak tanımlanır. Temel özellikleri agorafobinin eşlik ettiği panik bozukluğa benzer. Farkı, korku odağını aciz kalmak, istediğini yapamaz hale gelmek olması veya utanç veren panik benzeri semptomlar veya tam panik ataklar yerine limitli semptom atakları yaşanmasıdır. (Yalom & Roth, 2007).

Özgül Fobi: DSM IV'te, özgül bir nesne ya da durumun varlığı ya da böyle bir durumla karşılaşacak olma beklentisi ile başlayan, aşırı ya da anlamsız, belirgin ve sürekli korku olarak tanımlanır. Kişi, korkusunun aşırı ya da anlamsız olduğunu

bilir; ancak çocukta bu özellik bulunmaya bilir. Yalom ve Roth (2007) en sık görülen korkular olarak yükseklik, kapalı mekanlar, uçuş, kan görme veya yaralanma, enjeksiyon yapılması veya hayvanları söylemişlerdir. Özgül fobisi olanlar agorafobiklerinkine benzer bir kaçınma davranışı gösterse de, özgül fobiye sahip kişiler tipik olarak panik atakların kendilerinden ziyade, korku yaratan durumların özelliklerinden korkarlar.

Sosyal Fobi (Sosyal Anksiyete Bozukluğu): Tanımadık insanlarla karşılaştığı ya da başkalarının gözünün üzerinde olabileceği, bir ya da birden fazla toplumsal ya da bir eylemi gerçekleştirdiği durumdan belirgin ve sürekli bir korku duymadır. Sosyal anksiyete bozukluğunda ortak olan tema, sosyal durumlarda kötü performans gösterme korkusudur (Dilbaz, 2000). Kişi, küçük duruma düşeceği ya da utanç duyacağı bir biçimde davranmasından korkar (ya da kaygı belirtisi gösterir). Sosyal fobinin temel özelliği kişinin diğerleri ile beraber olmaya maruz kaldığı sosyal ortamlara veya performans gerektiren durumlara; inatçı, aşırı ve mantıksız bir şekilde korku duyması ve bu durumlardan kaçınmasıdır. Sosyal fobisi olan insanlar, diğerleri tarafından zayıf, anksiyeteli veya aptal olarak yargılanacaklarından korkarlar. Utandırılmaktan ve aşağılanılmaktan endişe ederler (Yalom & Roth, 2007).

Obsesif-Kompulsif Bozukluk: Yalom ve Roth obsesyon ve kompulsiyonlar için şu tanımlamaları yapmışlardır: Obsesyonlar istem dışı biçimde tekrarlanan inatçı düşünceler, dürtüler veya görüntülerdir. Kompulsiyonlar, kişinin bir obsesyona yanıt olarak veya kuralların mutlak katı biçimde uygulanmasına bağlı olarak yapması gerektiğini hissettiği tekrarlayan davranışlar veya mental aksiyonlardır (sayı saymak, kelimeleri sessizce tekrar etmek). DSM IV'teki tanı kriterlerine göre, obsesyon ya da kompulsiyonlar belirgin bir sıkıntıya neden olur, zamanın boşa harcanmasına yol

açar ya da kişinin olağan günlük işlerini, mesleki işlevselliğini ya da olağan toplumsal etkinliklerini ya da ilişkilerini önemli ölçüde bozar.

Travma Sonrası Stres Bozukluğu: DSM IV'te verilen tanı kriteri şöyledir: Kişi, gerçek bir ölüm ya da ölüm tehdidi, ağır bir yaralanma ya da kendisinin ya da başkalarının fizik bütünlüğüne bir tehdit olayını yaşamış, böyle bir olaya tanık olmuş ya da böyle bir olayla karşı karşıya gelmiştir. Kişinin tepkileri arasında aşırı korku, çaresizlik ya da dehşete düşme vardır. Yalom ve Roth (2007), bu bozukluğa dair yaşanan yoğun korku ve travmayla ilişkilendirilen uyarandan kaçınmanın ötesinde tipik semptomun, travmatik olayı ısrarcı bir şekilde tekrar tekrar yaşamak (travmaya dair anıların sürekli akla gelmesi veya rüyalar) ve tepkisizlik, yavaş tepki verme veya duygusuzluk olduğunu belirtir.

Akut Stres Bozukluğu: Travma sonrası stres bozukluğundaki kişinin travmatik bir olaya maruz kalması söz konusudur. Temel özellikleri son bir ay içerisinde çok büyük bir strese maruz kalmak suretiyle buna bağlı olarak özgün bir anksiyetenin, dissosiyasyon ve diğer semptomların (travma sonrası stres bozukluğunda görülen semptomlar) gelişmiş olmasıdır (Yalom & Roth, 2007).

Yaygın Anksiyete Bozukluğu: Kişi genellikle sıradan hayat koşullarına ilişkin anksiyete duyarlar. Kişi, kendini kuruntulara kapılmaktan alıkoyamaz. Anksiyete ve endişenin yoğunluğu, süresi ve sıklığı, korkulan olayın etkisi ve gerçekte olabirlikle uygunluk göstermekten çok uzaktır. Tipik semptomları huzursuzluk, konsantre olmakta zorluk, kolayca yorgun hissetme ve sinirli olmaktır (Yalom & Roth, 2007). DSM'te tanı kriterleri arasında kaygının, kuruntu ya da fizik yakınmalar klinik açıdan belirgin bir strese ya da toplumsal, mesleki alanlarda ya da önemli diğer işlevsellik alanlarında bozulmaya neden olduğu belirtilmiştir. Bu

bozukluk bir maddenin ya da genel tıbbi bir durumun doğrudan fizyolojik etkilerine bağlı değildir ve sadece bir Duygudurum Bozukluğu, Psikotik Bozukluk ya da Yaygın Gelişimsel Bozukluk sırasında ortaya çıkmamaktadır.

... 'e Bağlı Anksiyete Bozukluğu: Klinik görünümüne belirgin anksiyete, panik atakları ya da obsesyonlar ya da kompulsiyonlar egemendir. Öykü, fizik muayene ya da laboratuvar bulgularından elde edilen verilerde bu bozukluğun genel tıbbi bir durumun doğrudan fizyolojik sonucu olduğuna ilişkin kanıtlar vardır. Bu bozukluk klinik açıdan belirgin bir sıkıntıya ya da toplumsal, mesleki alanlarda ya da önemli diğer işlevsellik alanlarında bozulmaya neden olur (DSM IV, 2005).

Madde Kullanımının Yol Açtığı Anksiyete Bozukluğu: Yalom ve Roth (2007) ilaç tedavisinden, ilaç istismarından veya toksine maruz kalmaktan kaynaklanabileceğini belirtirler.

Başka Türü Adlandırılmayan Anksiyete Bozukluğu: Bu kategori, herhangi özgül bir Anksiyete Bozukluğu, Anksiyete ile Giden Uyum Bozukluğu, ya da Karışık Anksiyete ve Depresif Duygudurum ile Giden Uyum Bozukluğunun tanı ölçütlerini karşılamayan belirgin anksiyete ya da fobik kaçınma gösteren bozuklukları kapsar. (DSM IV, 2005).

1.3 Araştırmanın Amacı ve Hipotezi

Takip / İzleme suçu ve mağdurlarıyla ilgili birçok araştırma bulunmasına rağmen, bunların birçoğu yurtdışı temellidir. Ülkemizde bu konuyla ilgili çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu çalışma Türkiye'deki takip / izlemeye ilişkin algıyı incelemek

ve bu konuda mağdur olan kadınların kaygı düzeyleriyle, mağdur olmayan kadınların kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

Bu amaç doğrultusunda hipotez şu şekilde belirlenmiştir:

H₁: “Takip/izleme mağduru kadınların kaygı düzeyleri, takip/izleme mağduru olmayan kadınların kaygı düzeylerinden anlamlı olarak farklılık göstermektedir.”

BÖLÜM II

YÖNTEM

2.1 Örneklem

Araştırmanın örneklemini İstanbul'da ailesiyle yaşayan, en az lise mezunu orta sosyoekonomik düzeydeki, 18-30 yaşları arasındaki çalışan kadınlar oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan kadınlar araştırma grubunu, verilen anket doğrultusunda takip / izleme suçu mağduru olduğunu ifade eden 82 katılımcı oluşturmaktadır. Karşılaştırma grubunu da bu suçun mağduru olmadığını ifade eden 218 katılımcı oluşturmaktadır. Araştırmamıza toplam 300 kadın katılmıştır.

2.2 Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla katılımcılara Takip/İzleme Suçu Tanımlama Anketi ve Durumluk ve Sürekli Kaygı Ölçeği (STAI-I, STAI-II) verilmiştir.

2.2.1 Takip/İzleme Suçu Tanımlama Anketi

Verilerin elde edilmesinde katılımcılara; yaş, medeni durum, eğitim düzeyi ve meslek bilgilerini de elde etmeyi amaçlayan, katılımcıların takip mağduru olup olmadıklarını saptamaya yönelik anket verilmiştir. Anket tez sahibi tarafından hazırlanmıştır. Toplam 12 sorudan oluşmaktadır. Sorular yaşanan takip durumuyla ilgili süre, ne şekilde gerçekleştiği, kim tarafından uygulandığı gibi var olan durumu saptamaya yönelik olarak hazırlanmıştır. Amaç takibe maruz kalan katılımcıların bu durumu nasıl ve ne kadar yaşadıklarını saptamaktır. Ayrıca anket içerisinde

katılımcıların bu durum karşısında ne yaptıkları da sorulmuştur. Böylece olaya ilişkin algıları da anlaşılmaya çalışılmıştır.

2.2.2 Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği (STAI-I, STAI-II)

1964 yılında Spielberg ve arkadaşları tarafından normal ve normal olmayan bireylerin sürekli ve durumluk kaygı düzeylerinin ölçülmesi amacıyla geliştirilen ölçek Türkçeye Öner ve Le Compte (1983) tarafından uyarlanmıştır. Kısa ifadelerden oluşan, kendini değerlendirme türü bir ölçektir. Durumluk kaygı formunun sadece o anda hissedilenler ile ilgili bilgi verirken, sürekli kaygı formu son 7 gündür hissedilenleri ölçmek üzere geliştirilmiştir. İki form da 20’şer maddeden oluşur ve 1–4 arası derecelenen Likert tipi bir ölçektir (Aslan ve Doğru, 2008).

Ölçeklerde iki türlü ifade bulunur. Bunlara doğrudan ya da düz (direct) ve tersine dönmüş (reverse) ifadeler diyebiliriz. Doğrudan ifadeler, olumsuz duyguları; tersine dönmüş ifadeler ise olumlu duyguları dile getirir. Bu ikinci tür ifadeler puanlanırken 1 ağırlık değerinde olanlar 4 ‘e, 4 ağırlık değerinde olanlar ise 1’e dönüşür. Doğrudan ifadelerde 4 değerindeki cevaplar kaygının yüksek olduğunu gösterir. Tersine dönmüş ifadelerde ise 1 değerindeki cevaplar yüksek kaygıyı, 4 değerindekiler düşük kaygıyı gösterir. “Huzursuzum” ifadesi doğrudan, “kendimi sakin hissediyorum” ifadesi de tersine dönmüş ifadelerle örnek olarak gösterilebilir. Bu durumda “huzursuzum” ifadesi için 4 ağırlıklı bir seçenek, “kendimi sakin hissediyorum” ifadesi için 1 ağırlıklı seçenek işaretlenmişse, bu cevaplar yüksek kaygıyı yansıtmış olur.

Durumluk kaygı ölçeğinde on tane tersine dönmüş ifade vardır. Bunlar 1, 2, 5, 8, 10, 11, 15, 16, 19 ve 20. Maddelerdir. Sürekli kaygı ölçeğinde ise tersine dönmüş ifadelerin sayısı yedidir ve bunlar 21, 26, 27, 30, 33, 36 ve 39. Maddeleri oluşturur.

Puanlama iki şekilde yapılabilmektedir. Elle ya da bilgisayarla yapılır. Elle puanlamada, Doğrudan (direct) ve tersine dönmüş (reverse) ifadelerin herbiri için iki ayrı anahtar hazırlanır. Böylece bir anahtarla doğrudan ifadelerin, ikinci anahtarla tersine dönmüş ifadelerin toplam ağırlıkları hesaplanır. Doğrudan ifadeler için elde edilen toplam ağırlıklı puandan ters ifadelerin toplam ağırlıklı puanı çıkarılır. Bu sayıya önceden tespit edilmiş ve değişmeyen bir değer eklenir. Durumluk kaygı ölçeği için bu değişmeyen değer 50, Sürekli kaygı ölçeği için ise 35' dir En son elde edilen değer bireyin kaygı puanıdır.

Her iki ölçekten elde edilen puanlar kuramsal olarak 20 ile 80 arasında değişir. Büyük puan yüksek kaygı seviyesini, küçük puan düşük kaygı seviyesini ifade eder. Puanlar yüzdelik sırasına göre yorumlanırken de aynı durum geçerlidir. Yani düşük yüzdelik sıra (1, 5, 10) kaygının az olduğunu gösterir. Uygulamalarda belirlenen ortalama puan seviyesi 36 ile 41 arasında değişmektedir.

2.3 Verilerin Toplanması

Bu araştırmaya ait uygulamalar 2010 yılı, Ocak ve Şubat ayları içinde, katılımcılar ile bizzat tez sahibi tarafından yapılmıştır. Katılımcılara öncelikle “Takip / İzleme Suçu Tanımlama Anketi” uygulanmıştır. Anketin 1. sorusunda katılımcılara takip mağduru olup olmadıkları sorulmuştur; bu doğrultuda anket uygulaması devam etmiş ya da sonlandırılmıştır. Takip mağduru olduğunu belirten katılımcılar anketteki 12 soruyu doldurmuştur.

Anketin doldurulmasından sonra Durumluk ve Sürekli Kaygı Ölçeği dağıtılmış, yönerge okunmuş ve ölçeği doldurmaları istenmiştir.

2.4 İşlem

Araştırmada toplanan anket cevapları “SPSS for Windows 15.0” programı kullanılarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Analiz yöntemleri olarak Korelasyon Analizi ve Fark Testleri kullanılmıştır. Demografik özelliklerle de değişkenlerin fark tesleri Varyans Analizi (One Way ANOVA) ve t testi ile yapılmıştır.

BÖLÜM III

BULGULAR

3.1 Araştırmada Yer Alan Değişkenlere İlişkin Betimleyici İstatistikler

Bir ölçeğin geçerliliği o ölçeğin ölçmek istediği değişkeni ne derece ölçtüğüne ilişkindir. Geçerlilik testinin güvenilirlik testinde olduğu gibi dayandığı belli bir katsayı yoktur. Bu nedenle geçerlilik testi kuramsal analizlerle yapılmaktadır(Kalaycı, 2006; Sipahi, Yurtkoru, Çinko, 2006).

Tablo 3.1 Cronbach's Alpha Değerleri

Ölçek	\bar{X}	Ss	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha
DURUMLUK KAYGI ÖLÇEĞİ (STAI FORM TX – D)	37,9433	3,91124	20	0,952
SÜREKLİ KAYGI ÖLÇEĞİ (STAI FORM TX – 2)	44,3700	3,99913	20	0,898
TOTAL	41,1567	2,61756	40	0,959

Ankette kullanılan ölçeklerin güvenilirlikleri her iki ölçek içinde “yüksek güvenilirlik” seviyesindedir.

Toplam Ölçekte 40 madde için hesaplanan Cronbach's Alpha değeri 0,959, “yüksek güvenilirlik” seviyesinde bulunmuştur. Toplamda hesaplanan güvenilirlik katsayısı, ayrı iki ölçek halinde hesaplanan güvenilirlik katsayılarından daha yüksektir.

Durumluk Kaygı Ölçeği'nde 20 maddeden Cronbach's Alpha değeri 0,952 , “yüksek güvenilirlik” kategorisinde olduğu tespit edilmiştir. *Sürekli Kaygı Ölçeği*'nde ise yine Cronbach's Alpha 0,898 “yüksek güvenilirlik” seviyesinde olmasına rağmen *Durumluluk Kaygı Ölçeği*'ne göre biraz düşüş göstermiştir.

3.2 Katılımcıların Demografik Özellikleri

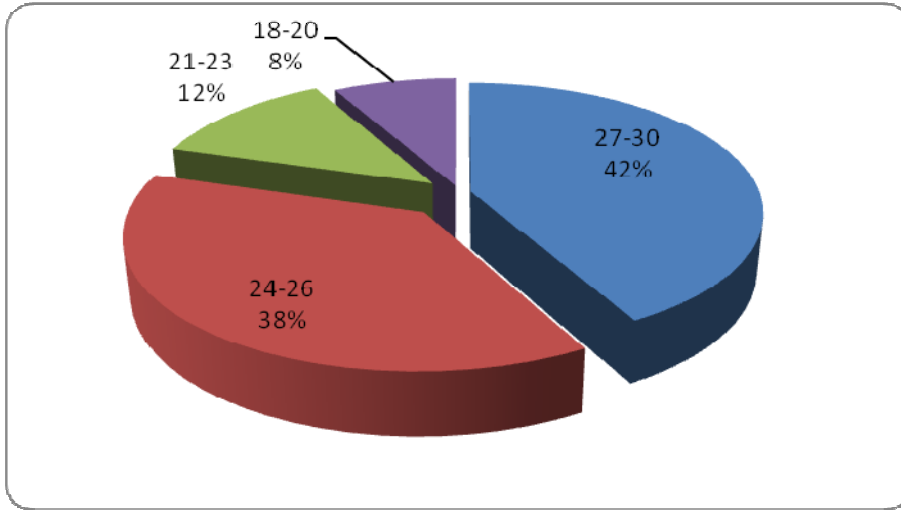
Tablo 3.2: Demografik Özellikler

	Kategori	Frekans	Yüzde (%)
KATILIMCILARIMIZIN YAŞ DAĞILIMLARI	18-20	24	8,0
	21-23	37	12,3
	24-26	113	37,7
	27-30	126	42,0
	Total	300	100,0
KATILIMCILARIMIZIN MESLEK DAĞILIMI	Öğretmen	43	14,3
	Psikolog/Sosyolog	36	12,0
	Mimar /Mühendis/Avukat	50	16,7
	Muhasebeci/Bankacı/Sigortacı	64	21,3
	Yönetici	16	5,3
	İşçi/Eleman	68	22,7
	Doktor/Eczacı/Fizyoterapist	23	7,7
	Total	300	100,0
KATILIMCILARIMIZIN MEDENİ DURUMLARI DAĞILIMI	Bekar	209	69,7
	Evli	80	26,7
	Boşanmış	11	3,7
	Total	300	100,0
CİNSİYET	Kadın	300	100,0
KATILIMCILARIMIZIN EĞİTİM DÜZEYLERİ DAĞILIMI	Lise	67	22,3
	Yüksekokul	25	8,3
	Üniversite	173	57,7
	Yüksek Lisans	35	11,7
	Total	300	100,0

Ankete katılanların tamamı kadındır.

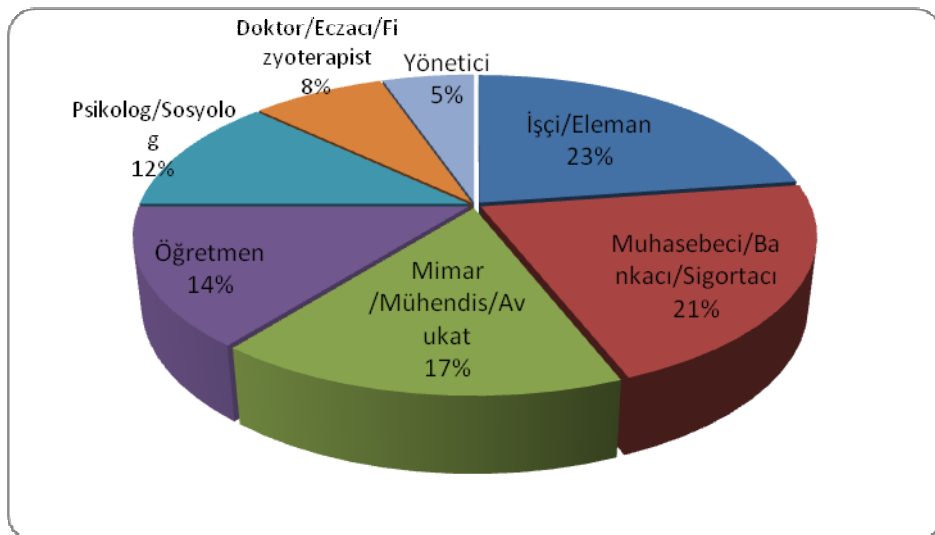
Yaş dağılımına bakıldığında ise %42 çoğunluk ile, 27 – 30 yaş grubu en fazla orandadır. Bir alt yaş grubu olan 24 – 26 yaş %37,7 çoğunluk ile ikinci en fazla orandadır. En az çoğunluğa sahip yaş grubu ise en genç olan 18 – 20 yaş grubudur. Yaş grupları beraber değerlendirildiğinde, yaş grubunun küçülmesiyle birlikte katılım oranında da azalma görülmektedir diyebiliriz.

Şekil 1: Katılımcıların Yaş Dağılımları

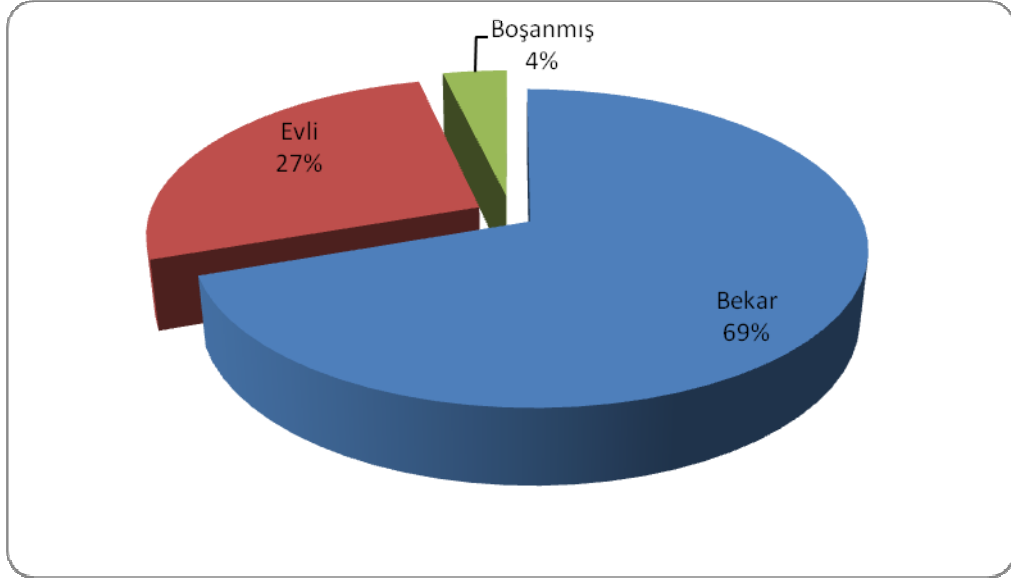
Katılımcıların %22,7 çoğunluğunu işçi/eleman meslek grupları oluşturmaktadır. Muhasebeci/Bankacı/Sigortacı meslek grubunda yer alan katılımcı oranı %21,3 çoğunluk ile ikinci en fazla orana sahiptir. Genel olarak mesleklere bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğu serbest meslekler ile ilgilendiği görülebilir. En az çoğunluğa sahip yönetici oranı ise %5,3'tür.

Şekil 2: Katılımcıların Meslek Dağılımları

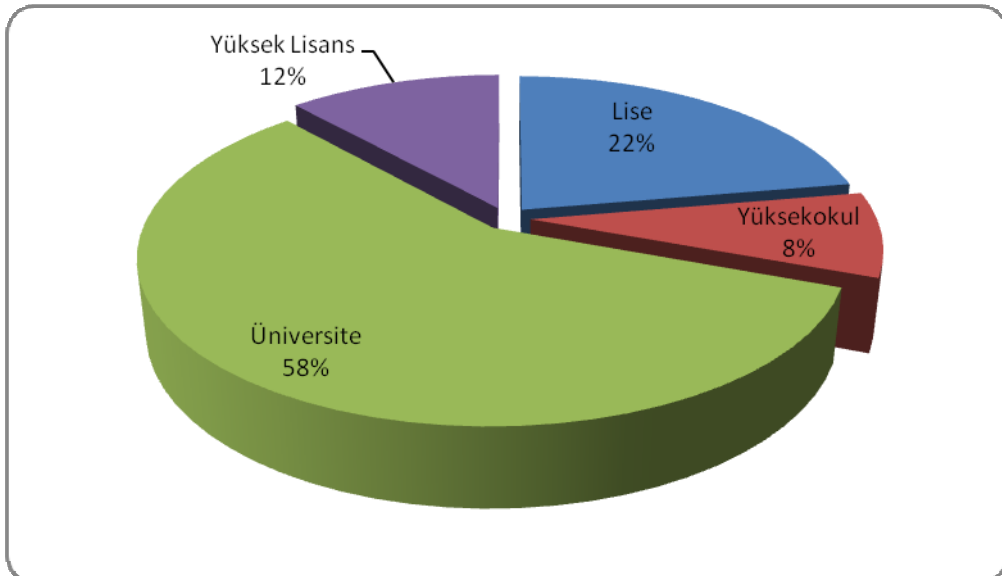
Ankete katılanların %70'e yakını bekardır. Katılımcıların yaş durumlarının genç olduğu göz önüne alındığında bu sonuç beklenendir. Evli olanların oranı %26,7 iken boşanmış olanlar da %3,7'dir.

Şekil 3: Katılımcıların Medeni Durumları Dağılımları

Katılımcılarımızın yarısından fazla çoğunluğunu üniversite mezunudur. Meslek dağılımları göz önüne bulduğunda bu sonuç beklenen bir durumdur. Lise mezunu olanların oranı ise ikinci büyük çoğunlukta ve %22,3 oranındadır. Yüksek okul mezunu olanların oranı en az orandadır ve %8,3'tür.

Şekil 4: Katılımcıların Eğitim Seviyeleri Dağılımları

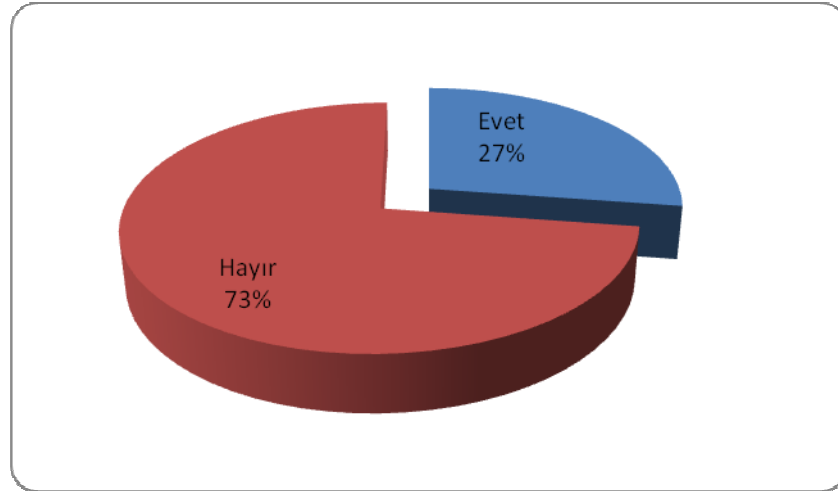
3.3Katılımcıların Takip/İzleme Suçu Tanımlama Anketine Verdiği Yanıtlar

Tablo 3.3 Katılımcıların Takip Edilme Durumu

Kategori	Frekans	Yüzde (%)
Evet	82	27,3
Hayır	218	72,7
Total	300	100,0

Katılımcıların yarısından fazla çoğunluğu takip-izlenme olgusuna maruz kalmamıştır. Takip edilenlerin oranı ise %27,3'tür.

Şekil 5: Katılımcıların Takip Edilme Durumu

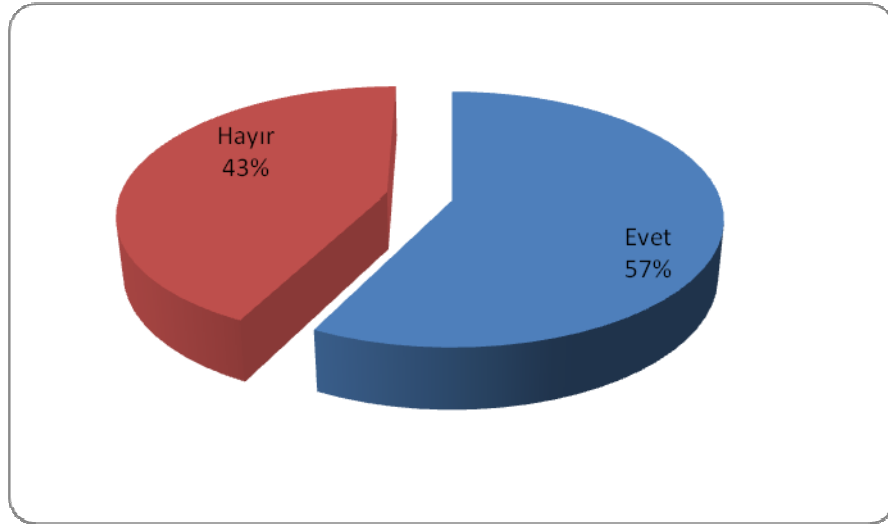

Tablo 3.4: Takip Edilen Katılımcıların Takip Edeni Tanıma Durumu

Kategori	Frekans	Yüzde (%)
Evet	47	57,3
Hayır	35	42,7
Total	82	100,0

Takip edilen katılımcıların kendilerini takip edenleri tanıma oranı %57,3 ile yarıdan fazladır. Kendilerini takip edeni tanımayanlar ise %42,7 çoğunluktadır.

Şekil 6: Takip Edilen Katılımcıların Takip Edeni Tanıma Durumu

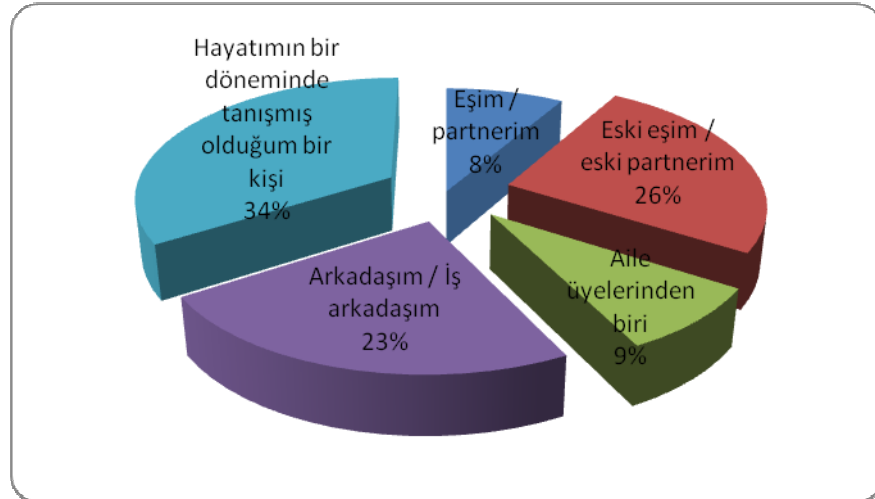

Tablo 3.5: Takip Edilen Katılımcıları Kimin Takip Ettiği

Kategori	Frekans	Yüzde (%)
Eşim / partnerim	4	8,5
Eski eşim / eski partnerim	12	25,5
Aile üyelerinden biri	4	8,5
Arkadaşım / İş arkadaşım	11	23,4
Hayatımın bir döneminde tanışmış olduğum bir kişi	16	34,0
Total	47	100,0

Katılımcılarımızdan takip edeni tanıyanların belirttiği kişiler %34 oranında hayatının bir döneminde tanışmış olduğu birisidir. Eki eşinin/partnerinin takip ettiğini belirtenler ise ikinci büyük çoğunluğu oluşturmaktadır. Aile üyelerinden biri ya da eşi/partnerinin kendilerini takip ettiğini belirtenler ise en az orandadır.

Şekil 7: Takip Edilen Katılımcıları Kimin Takip Ettiği

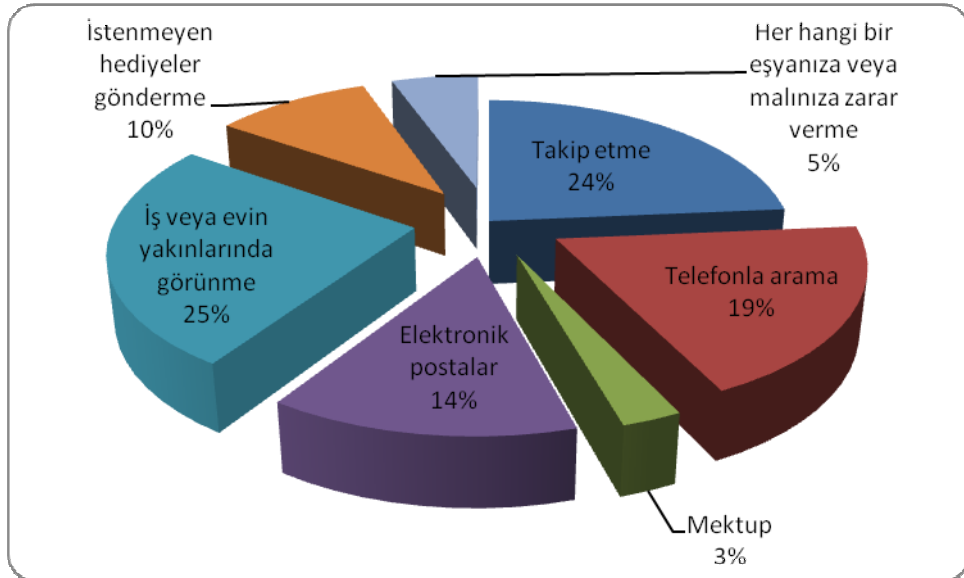

Tablo 3.6: Takip Edilen Katılımcıların Rahatsız Edilme Şekli

Kategori	Frekans	Yüzde (%)
Takip etme	43	23,6
Telefonla arama	35	19,2
Mektup	5	2,7
Elektronik postalar	25	13,7
İş veya evin yakınlarında görünme	46	25,3
İstenmeyen hediyeler gönderme	18	9,9
Her hangi bir eşyanıza veya malınıza zarar verme	10	5,5
Total	182	100,0

Takip edenler, katılımcıların %25,3 çoğunluğunu iş veya evlerinin yakınlarında görünerek rahatsız etmiştir. Sadece takip edenler ise ikinci en fazla çoğunluktadır. Mektup ile rahatsız edenler ise %2,7 çoğunluk ile en az orandadır.

Şekil 8: Takip Edilen Katılımcıların Rahatsız Edilme Şekli

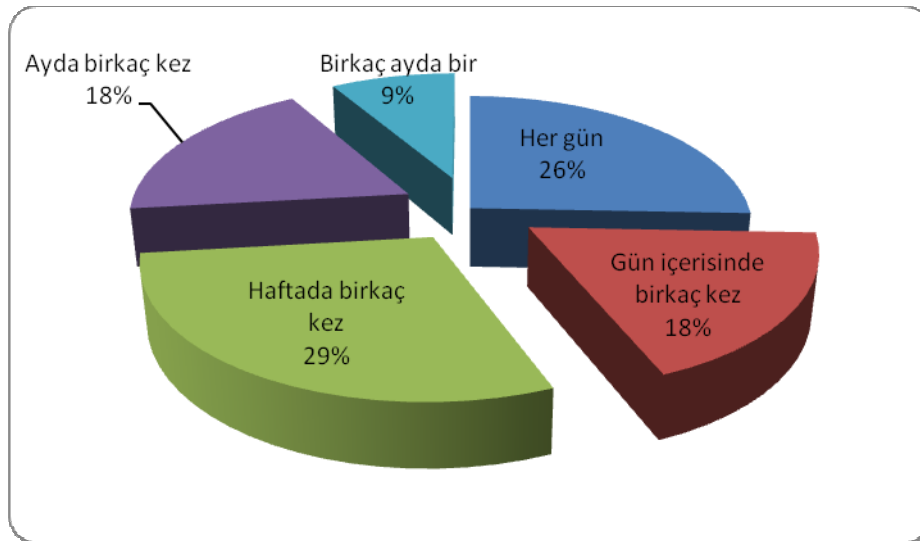

Tablo 3.7: Takip Edilen Katılımcıları Takip Edilme Sıklığı

Kategori	Frekans	Yüzde (%)
Her gün	21	25,6
Gün içerisinde birkaç kez	15	18,3
Haftada birkaç kez	24	29,3
Ayda birkaç kez	15	18,3
Birkaç ayda bir	7	8,5
Total	82	100,0

Takip edilme sıklıklarında ise haftada birkaç kez takip edildiğini belirtenler çoğunluktadır. Hergün takip edilenler de hemen ardından gelmektedir. Birkaç ayda bir takip edilenler ise yalnızca 7 kişidir.

Şekil 9: Takip Edilen Katılımcıları Takip Edilme Sıklığı

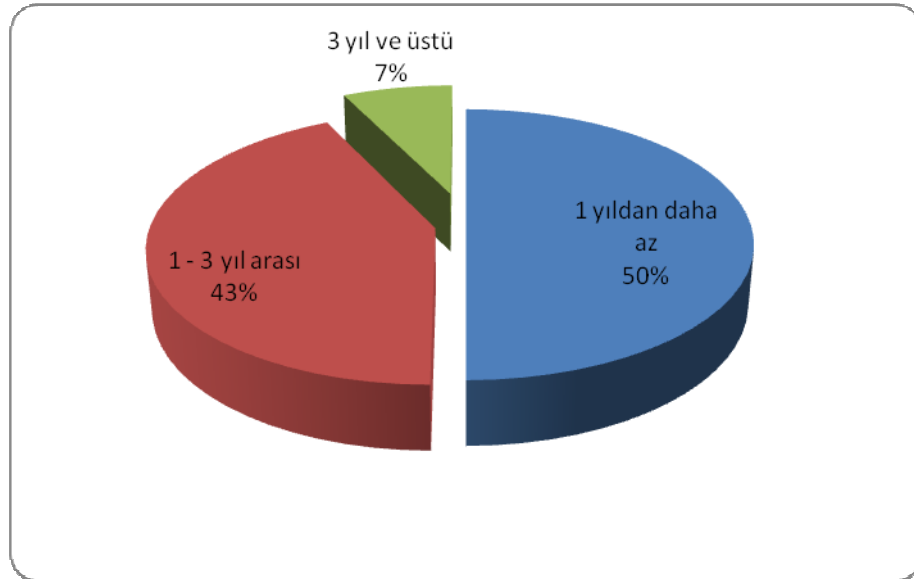

Tablo 3.8: Takip Edilen Katılımcıları Rahatsız Edilme Süresi

Kategori	Frekans	Yüzde (%)
1 yıldan daha az	41	50,0
1 - 3 yıl arası	35	42,7
3 yıl ve üstü	6	7,3
Total	82	100,0

Takip edilen katılımcıların yarısı 1 yıldan daha az süredir takip edilmektedir. 1 – 3 yıldır takip edilenler bir alt çoğunluğu oluşturmaktadır. 3 yıldan fazla takip edilenler ise 6 kişidir.

Şekil 10: Takip Edilen Katılımcıları Rahatsız Edilme Süresi

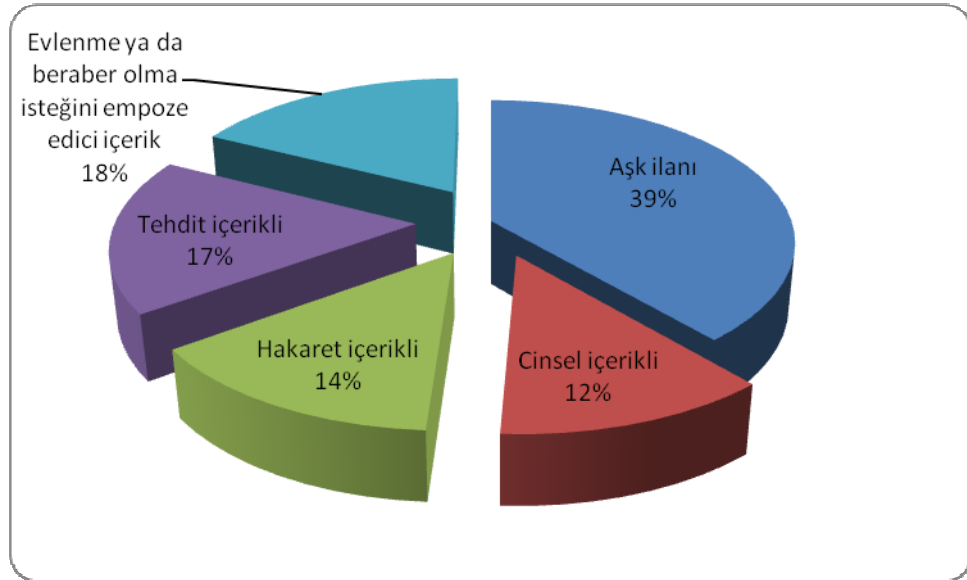

Tablo 3.9: İstenmeyen Yazıların İçerikleri

Kategori	Frekans	Yüzde (%)
Aşk ilanı	22	38,6
Cinsel içerikli	7	12,3
Hakaret içerikli	8	14,1
Tehdit içerikli	10	17,5
Evlenme ya da beraber olma isteğini empoze edici içerik	10	17,5
Total	57	100,0

Takip edilen katılımcılardan istenmeyen yazılar alanların %38,6 oranında aşk ilanı içerikli yazılar almıştır. Tehdit ve evlenme, beraber olma isteğini empoze edici içeriklerde yazı alanların oranı %17,5 oranda ikinci en fazla çoğunluktadır. Cinsel içerikli yazılar alanların oranı da en azdır ve %12,3'tür.

Şekil 11: İstenmeyen Yazıların İçerikleri

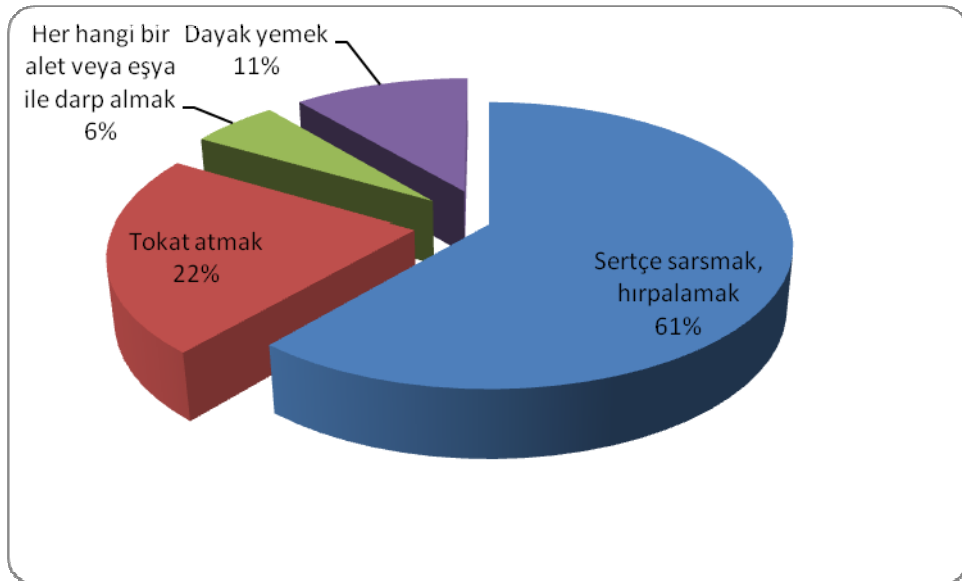

Tablo 3.10: Takip Müddeti Boyunca Maruz Kalınan Fiziksel Şiddetin Niteliği

Kategori	Frekans	Yüzde (%)
Sertçe sarsmak, hırpalamak	11	61,1
Tokat atmak	4	22,2
Her hangi bir alet veya eşya ile darp almak	1	5,5
Dayak yemek	2	11,1
Total	18	100,0

Katılımcılar takip müddeti boyunca %61,1 oranında sertçe sarsılıp hırpalanmıştır. %22,2'si ise tokada maruz kalmıştır. Dayak yemeye maruz kalanlar da %11,1 oranındadır. Bir eşya ya da alet ile darp alanlar ise yalnızca 1 kişidir.

Şekil 12: Takip Müddeti Boyunca Maruz Kalınan Fiziksel Şiddetin Niteliği

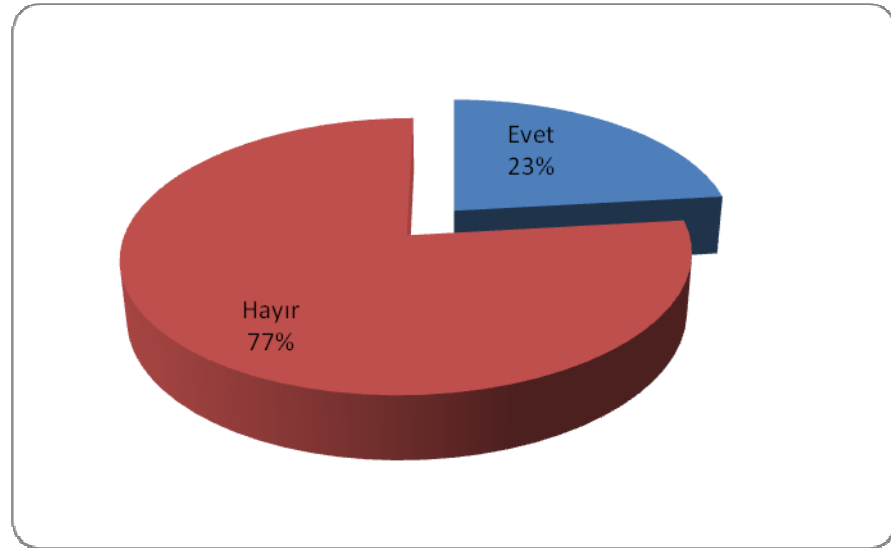

Tablo 3.11: Takip Edilen Katılımcıların Cinsel Tacize Uğrama Durumu

Kategori	Frekans	Yüzde (%)
Evet	19	23,2
Hayır	63	76,8
Total	82	100,0

Cinsel tacize uğrayanlar takip edilenlerin %23,2 ile az oranını oluşturmaktadır.

Şekil 13: Takip Edilen Katılımcıların Cinsel Tacize Uğrama Durumu

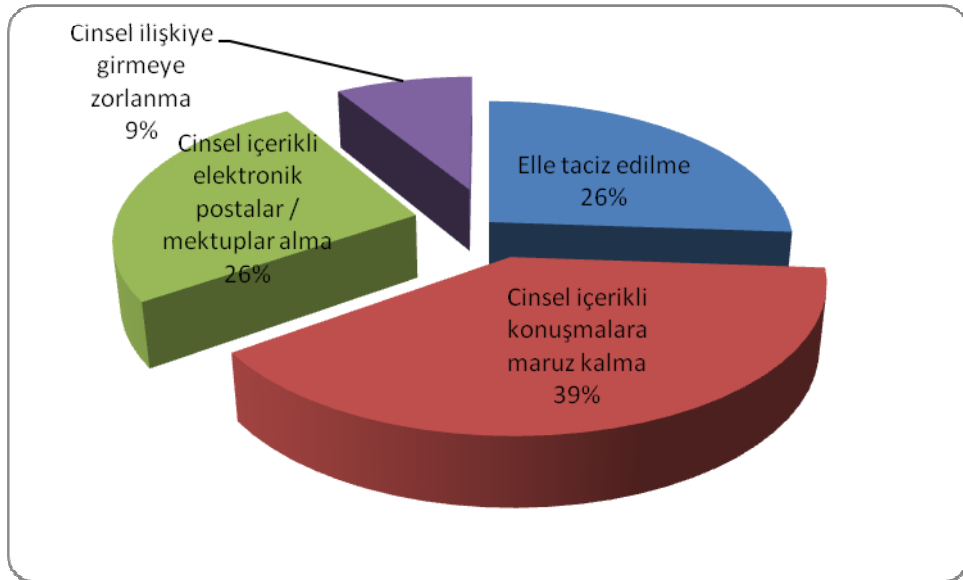

Tablo 3.12: Cinsel Tacize Uğrayan Katılımcıların Maruz Kaldıkları Taciz Şekli

Kategori	Frekans	Yüzde (%)
Elle taciz edilme	6	26,1
Cinsel içerikli konuşmalara maruz kalma	9	39,1
Cinsel içerikli elektronik postalar / mektuplar alma	6	26,1
Cinsel ilişkiye girmeye zorlanma	2	8,7
Total	23	100,0

Bu kişilerin maruz kaldıkları cinsel taciz şekli ise en fazla oranda cinsel içerikli konuşmalardır. Elle taciz edilme ve cinsel içerikli posta/e-posta alanların oranı %26,1'dir. Cinsel ilişkiye zorlananların oranı ise en azdır ve %8,7 çoğunluktadır.

Şekil 14: Cinsel Tacize Uğrayan Katılımcıların Maruz Kaldıkları Taciz Şekli

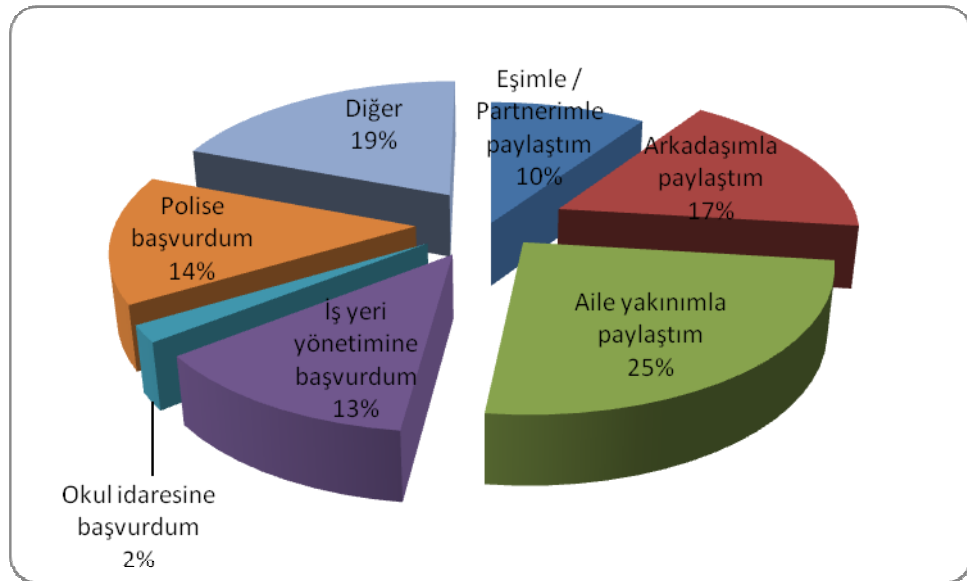

Tablo 3.13: Takibe Maruz Kalan Katılımcıların Bu Durumdan Kurtulmak İçin Başvurdukları Yerler

Kategori	Frekans	Yüzde (%)
Eşimle / Partnerimle paylaştım	10	9,6
Arkadaşım ile paylaştım	18	17,3
Aile yakınım ile paylaştım	26	25,0
İş yeri yönetimine başvurdum	13	12,5
Okul idaresine başvurdum	2	1,9
Polise başvurdum	15	14,4
Diğer	20	19,2
Total	104	100,0

Takip edilen katılımcılar bu durumlarını en fazla oranda aile yakınlarıyla paylaşmıştır. Eşi/partneriyle paylaşanlar neredeyse 3 katı oranda bunlardan azdır. Arkadaşı ile paylaşanların oranı %17,3, iş yeri yönetimine başvuranlar ise %12,5'tir. Polise başvuranlar %14,4 çoğunluktadır. Okul idaresine başvuran sayısı ise 2 kişidir.

Şekil 15: Takibe Maruz Kalan Katılımcıların Bu Durumdan Kurtulmak İçin Başvurdukları Yerler

3.4 Korelasyon Analizi

Korelasyon analizi iki değişken arasındaki ilişkinin veya bağımlılığın şiddetini belirlemeye yönelik bir analiz tekniğidir. Anketimizde 4 farklı değişken arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon değerleri verilmiştir.

Tablo 3.14: Değişkenler Arasındaki Korelasyon Değerleri

No	Bağımsız Değişkenler	Yaş	Eğitim	Durumluk Kaygı	Sürekli Kaygı
1	DURUMLUK KAYGI ÖLÇEĞİ	,081	,177(**)	-	-0,124(*)
2	SÜREKLİ KAYGI ÖLÇEĞİ	,021	,041	-0,124(*)	-
3	TOPLAM KAYGI	,077	,163(**)	0,65 (**)	0,671 (**)

* $p < 0,05$

** $p < 0,01$

Durumluk Kaygı Ölçeğinin Eğitim düzeyi ile arasında pozitif anlamlı bir korelasyon olduğu görülmektedir. Eğitim düzeyinin artması Durumluk Kaygı Puanını yükseltmekte, eğitim düzeyinin düşmesi Durumluk Kaygı Puanını düşürmektedir. Ancak durumluk kaygı ölçeği ile yaş arasında herhangi bir ilişki tespit edilmemiştir. Diğer taraftan ise Durumluk kaygı Puanı ile Sürekli Kaygı Puanının paralel olmadığı, aralarındaki korelasyonun zıt yönde anlamlı olduğu görülmüştür. Yani Sürekli Kaygı Puanı Yüksek olanın Durumluk Kaygı Puanı Düşük Çıkmıştır. Durumluk Kaygı Puanı ile Toplam Kaygı Puanı arasına aynı yönde anlamlı ilişki söz konusudur.

Sürekli kaygı Ölçeği Puanı ile yaş ve eğitim düzeyi arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır. Ancak Sürekli Kaygı Puanı ile Toplam Kaygı Puanı arasında pozitif bir ilişki tespit edilmiştir.

3.5 Demografik Özelliklerle Ölçeklerin Fark Testi

Fark testlerinde iki gruba sahip değişkenlerde, bağımsız gruplar t-testi; üç ya da daha fazla gruba sahip değişkenler kullanıldığında ise varyans analizi (one way ANOVA) tercih edilmiştir. Varyans analizi yapılırken ilgili grupların varyanslarının eşit olup olmadığı Homogeneity of Variance testi ile kontrol edilmiştir. Fark görülen gruplarda farklılığın kaynağını görebilmek için çoklu karşılaştırma testlerinden Bonferroni kullanılmıştır. Anova tabloları descriptive değerleri ile birleştirilerek sunulmuştur.

Tablo 3.15: Yaş Gruplarına Göre Kaygı Ölçekleri Puanının Varyans Analizi Sonuçları

Ölçek	Yaş	N	\bar{X}	Ss	Kaynak	KT	SD	OKT	F	P
Durumluk Kaygı Ölçeği	18-20	24	37,54	3,25	Gruplar arası	104,2	3	34,7	2,302	,077
	21-23	37	36,62	3,83						
	24-26	113	38,50	3,98	Grup içi	4469,7	296	15,1		
	27-30	126	37,90	3,91						
	Total	300	37,94	3,91	Total	4574,0	299			
Sürekli Kaygı Ölçeği	18-20	24	44,45	4,33	Gruplar arası	38,5	3	12,8	,802	,494
	21-23	37	43,51	3,74						
	24-26	113	44,68	3,80	Grup içi	4743,3	296	16,0		
	27-30	126	44,32	4,1						
	Total	300	44,37	3,99	Total	4781,9	299			

Kaygı ölçekleri ile yaş arasında yapılan varyans analizi testinde yaş grupları arasında her iki kaygı ölçeği puanında da herhangi bir farklılık tesbit edilememiştir.

- Durumluk kaygı Puanında olasılık değeri ($p=0,77$) ,anlam düzeyinden (0,05) büyük olduğundan yaş grupları arasında anlamlı farklılık yoktur. Yani; yaşı değişmesi ile durumluk Kaygı puanı değişmemektedir.

- Sürekli Kaygı Puanında olasılık değeri ($p=0,49$), anlam düzeyinden ($0,05$) büyük olduğundan yaş grupları arasında anlamlı farklılık yoktur. Yani; yaşın değişmesi ile Sürekli Kaygı puanı değişmemektedir.

Tablo 3.16: Meslek Gruplarına Göre Kaygı Ölçekleri Puanının Varyans Analizi Sonuçları

Ölçek	Meslek	N	\bar{X}	Ss	Kaynak	KT	SD	OKT	F	P
Durumluk Kaygı Ölçeği	Öğretmen	43	38,11	2,96	Gruplar arası	290,7	6	48,4	3,31	,004
	Psikolog/Sosyolog	36	39,47	3,99						
	Mimar /Mühendis/Avukat	50	38,42	3,85						
	Muhasebeci/Bankacı/Sigortacı	64	38,09	3,87						
	Yönetici	16	36,06	3,83	Grup içi	4283	293	14,6		
	İşçi/Eleman	68	36,64	3,61	Total	4574	299			
	Doktor/Eczacı/Fizyoterapist	23	38,91	5,16						
	Total	300	37,94	3,91						
Sürekli Kaygı Ölçeği	Öğretmen	43	44,46	3,86	Gruplar arası	22,49	6	3,7	,231	,966
	Psikolog/Sosyolog	36	44,25	3,84						
	Mimar /Mühendis/Avukat	50	44,52	4,07						
	Muhasebeci/Bankacı/Sigortacı	64	44,75	4,25						
	Yönetici	16	43,81	4,46	Grup içi	4759	293	16,2		
	İşçi/Eleman	68	44,07	4,00	Total	4781	299			
	Doktor/Eczacı/Fizyoterapist	23	44,26	3,64						
	Total	300	44,37	3,99						

Kaygı ölçekleri ile meslek arasında yapılan varyans analizi testinde meslek grupları arasında durumluk Kaygı Ölçeği Puanında fark tespit edilmiş Sürekli Kaygı ölçeğinde ise fark bulunamamıştır.

- Durumluk kaygı Puanında olasılık değeri ($p=0,04$), anlam düzeyinden ($0,05$) küçük olduğundan meslek grupları arasında anlamlı farklılık vardır. Bu farklılığın kaynağı Bonferroni testinde sosyolog/psikolog ile İşçi /eleman ve yönetici grupları arasında olduğu görülmüştür. Sosyolog/Psikolog grubunun ortalaması (39,4) , İşçi /eleman grubunun ortalamasından yüksektir (36,4) . Sosyolog/Psikolog

grubunun ortalaması (39,4), yönetici grubunun ortalamasından yüksektir (36,06)

- Sürekli Kaygı Puanında olasılık değeri ($p=0,49$) ,anlam düzeyinden (0,05) büyük olduğundan meslek grupları arasında anlamlı farklılık yoktur. Yani; mesleğin değişmesi ile Sürekli Kaygı puanı değişmemektedir

Tablo 3.17: Eğitim Gruplarına Göre Kaygı Ölçekleri Puanının Varyans Analizi Sonuçları

Ölçek	Eğitim düzeyi	N	\bar{X}	Ss	Kaynak	KT	SD	OKT	F	P
Durumluk Kaygı Ölçeği	Lise	67	36,79	3,75	Gruplar arası	148,704	3	49,568	3,315	,020
	Yüksekokul	25	37,24	4,33						
	Üniversite	173	38,33	3,87	Grup içi	4425,332	296	14,950		
	Yüksek Lisans	35	38,71	3,65						
	Total	300	37,94	3,91					Total	
Sürekli Kaygı Ölçeği	Lise	67	43,83	4,06	Gruplar arası	100,207	3	33,402	2,112	,099
	Yüksekokul	25	46,04	5,11						
	Üniversite	173	44,23	3,81	Grup içi	4681,723	296	15,817		
	Yüksek Lisans	35	44,85	3,70						
	Total	300	44,30	3,99					Total	

Kaygı ölçekleri ile eğitim arasında yapılan varyans analizi testinde eğitim grupları arasında Durumluk Kaygı Ölçeği Puanında fark tespit edilmiş Sürekli Kaygı ölçeğinde ise fark bulunamamıştır.

- Durumluk kaygı Puanında olasılık değeri ($p=0,02$) ,anlam düzeyinden (0,05) küçük olduğundan eğitim grupları arasında anlamlı farklılık vardır. Bu farklılığın kaynağı Bonferroni testinde lise ile üniversite mezunları arasında olduğu görülmüştür. Üniversite mezunlarının ortalaması (38,33) , lise mezunlarının ortalamasından yüksektir (36,79)

- Sürekli Kaygı Puanında olasılık değeri ($p=0,099$) ,anlam düzeyinden (0,05) büyük olduğundan eğitim grupları arasında anlamlı farklılık yoktur. Yani; eğitim düzeyinin değişmesi ile Sürekli Kaygı puanı değişmemektedir.

Tablo 3.18: Medeni Duruma Göre Kaygı Ölçekleri Puanının Varyans Analizi Sonuçları

Ölçek	Medeni durum	N	\bar{X}	Ss	Kaynak	KT	SD	OKT	F	P
Durumluk Kaygı Ölçeği	Bekar	209	38,00	3,91	Gruplar arası	14,71	2	7,359	,479	,620
	Evli	80	37,93	4,02						
	Boşanmış	11	36,81	2,92	Grup içi	4559,3	297	15,35		
	Total	300	37,94	3,91	Total	4574,0	299			
Sürekli Kaygı Ölçeği	Bekar	209	44,38	3,72	Gruplar arası	159,4	2	79,72	5,122	,007
	Evli	80	43,85	3,95						
	Boşanmış	11	47,90	7,04	Grup içi	4622,4	297	15,56		
	Total	300	44,37	3,99	Total	3124,9	296			

Kaygı ölçekleri ile eğitim arasında yapılan varyans analizi testinde medeni durum arasında Sürekli Kaygı Ölçeği Puanında fark tespit edilmiş Durumluk Kaygı ölçeğinde ise fark bulunamamıştır.

- Sürekli Kaygı Puanında olasılık değeri ($p=0,007$), anlam düzeyinden (0,05) küçük olduğundan medeni durum grupları arasında anlamlı farklılık vardır. Bu farklılığın kaynağı Bonferroni testinde boşanmışlar ile evli ve bekarlar arasında olduğu görülmüştür. Boşanmışların ortalaması (47,9) , evlilerin (43,85) ve bekarların (44,38) ortalamasından yüksektir
- Durumluk Kaygı Puanında olasılık değeri ($p=0,620$) ,anlam düzeyinden (0,05) büyük olduğundan medeni durum grupları arasında

anlamli farklilik yoktur. Yani; medeni durumun değişmesi ile Durumluk Kaygı puanı değişmemektedir.

Tablo 3.19: Takip Mağduru Olma Durumuna G6re Kaygı 6lekleri Puanına İlişkin Yapılan Bağımsız 6rneklem T-Testi Sonuları

6lek	Mağdur Olma Olmama Durumu	N	\bar{X}	Ss	t	SD	P
S6rekli Kaygı 6leği	Evet	82	37,7619	3,45126	-4,128	298	,000
	Hayır	128	39,0872	3,49281			
Durumluluk Kaygı 6leği	Evet	82	46,5714	5,11840	6,853	298	,000
	Hayır	128	43,7248	3,63260			
Toplam Kaygı 6leği	Evet	82	42,1667	3,08866	2,907	298	,004
	Hayır	128	41,4060	2,49638			

Kaygı 6lekleri ile takip mağduriyeti durumuna g6re yapılan t-testi gruplar arasında S6rekli Kaygı 6leği Puanında ve Durumluk Kaygı 6leğinde fark tespit edilmiştir.

- S6rekli Kaygı Puanında olasılık değeri ($p=0,00$), anlam d6zeyinden ($0,05$) k66k olduğundan takip mağduriyetine g6re anlamli farklilik vardır. Daha 6nce takip mağduru olmuş katılımcıların ortalaması ($37,76$), takip mağduru olmayanlardan d6ř6k ($39,08$) olduğu g6r6lm6ştir. Takip mağduru olmak S6rekli Kaygı 6leği puanını y6kseltmemiştir.
- Durumluk kaygı Puanında olasılık değeri ($p=0,00$), anlam d6zeyinden ($0,05$) k66k olduğundan takip mağduriyetine g6re anlamli farklilik vardır. Daha 6nce takip mağduru olmuş katılımcıların ortalaması ($46,57$), takip mağduru olmayanlardan y6ksek ($43,72$) olduğu

görülmüştür. Takip mağduru olmak Durumluk Kaygı Ölçeği puanını yükseltmiştir.

- Toplam Kaygı Puanında olasılık değeri ($p=0,004$) ,anlam düzeyinden (0,05) küçük olduğundan takip mağduriyetine göre anlamlı farklılık vardır. Daha önce takip mağduru olmuş katılımcıların ortalaması (42,16), takip mağduru olmayanlardan yüksek (41,40) olduğu görülmüştür. Takip mağduru olmak Toplam Kaygı Ölçeği puanını yükseltmiştir.

BÖLÜM IV

TARTIŞMA

Tjaden ve Thoannes'in 1998'de, ABD'de, 8000 erkek ve 8000 kadınla telefon anketi yoluyla yaptıkları çalışma sonucunda; kadınların yaklaşık %8.1'inin, erkeklerin ise %2.2'sinin hayatlarında en az bir kez takibe maruz kaldıkları görülmüştür. Bu verilerden hareketle ülke genelinde mağdurların %78'inin kadın olduğunu öngörmüşlerdir. Yapılan çalışmada, 18-29 yaş grubunun takipçiliğin önde gelen hedef grubunu teşkil etmekte olduğunu bildirmişlerdir. Ayrıca farklı bir araştırmada Goode (1995), takip mağdurlarının %80'den fazlasının orta sosyo-ekonomik seviyede olduğunu belirtir. Hitchcock (2000) kurbanların %90'ının kadın olduğunu belirtmiştir. Çalışmamızda bu verilerden hareketle, kadın mağdurların önde gelen hedef grup olmasından dolayı; takibe maruz kalıp kalmamaları, ne şekilde takip ve tacize uğradıkları ve kaygı düzeyleri açısından karşılaştırılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda 300 kadınla çalışmamız yürütülmüştür.

Örneğimiz demografik özellikler açısından 18-30 yaş arası, orta sosyo-ekonomik seviyede, en az lise mezunu ve çalışan kadınları kapsamaktadır. Katılımcıların, %42'lik bir oranla, çoğunluğunu 27-30 yaş arası kadınlar oluşturmaktadır. Bu oranı %37,7 ile 24-26 yaş grubu takip etmektedir. En düşük oran %8 ile 18-20 yaş grubuna aittir. Yaşın küçülmesiyle beraber katılımcıların yüzdesinin düştüğü gözlenmektedir. Bu durum ülkemizdeki lise ve üniversite bitirme yaşıyla doğru orantılı olup, 18 yaşın bitimiyle beraber, üniversite hayatının başlaması ve bu durumda iş hayatına girmenin gecikmesi, yüzdelerdeki bu düşüşü açıklayabilmektedir.

Katılımcılar medeni durum açısından incelendiğinde; %69,7'lik bir oranla bekar katılımcıların çoğunluğu oluşturdukları görülmektedir. Bu oranı %26,7 evli kadınlar takip etmektedir. En düşük oran %3,7 ile boşanmış kadınlara aittir. Günümüzde kadının ekonomik özgürlüğünü kazanması, dolayısıyla evlilik yaşının yükselmesi örneklemimizdeki bekar kadınların sayısındaki yüksek oranı açıklayabilmektedir. Boşanmış kadınların en düşük orana sahip olması ise, güncel çalışmalardaki boşanma oranlarıyla ters düşmektedir. Bu durumun, örneklemimizin 300 kişiyle sınırlı kalması, en az lise mezunu kişileri katılımcı olarak almamızdan kaynaklandığı söylenebilir. İleride yapılacak olan araştırmalarda daha geniş ve genellemeye daha uygun bir örneklem grubu seçilebilir.

Katılımcıların eğitim seviyeleri arasında en yüksek oran %57,7 ile üniversite mezunlarına aittir. Bunu %22,3 ile lise mezunları ve %11,7 ile yüksek lisans mezunları izlemektedir. En düşük oran %8,3 ile lise mezunlarına aittir.

Yukarıda demografik özellikler açısından tartıştığımız katılımcılarımıza takip suçuna maruz kalıp kalmamaları açısından baktığımızda ise; takip mağduru olan kadınların (N=82) %27,3'lük kısmı oluşturduğu, takip mağduru olmayan kadınların (N=218) ise %72,7'lik kısmı oluşturduğu görülmektedir.

Pathe ve Mullen (1997)'in 145 takip mağduru ile yürüttükleri araştırmada; takip mağdurlarının % 34'ünü bekar katılımcılar (N=49), %28'ini boşanmış katılımcılar (N=41), %15'ini ilk evliliğini yaşayan katılımcılar (N=21), %12'sini ilişkisini sonlandırmış olan katılımcılar (N=18), %5'ini yeniden evlenmiş katılımcılar (N=8), %3'ünü bir partnerle beraber yaşayan katılımcılar (N=4) ve geri kalan %3'lük kısmı da dul olarak tanımladıkları eşini kaybetmiş katılımcılar (N=4) oluşturmaktadır. Çalışmamızda da bu verilere paralel veriler elde edilmiştir. Katılımcılarımızın %27,3'lük kısmını oluşturan takip mağduru kadınların %67,07'si

bekar kadınlardan (N=55), %24,39'u evli kadınlardan (N=20) ve %8,53'ü boşanmış kadınlardan (N=7) oluşmaktadır. Pathe ve Mullen'in araştırmasında medeni durum bilgileri daha farklı sınıflandırılmasına rağmen, her iki çalışmada da takip mağduru olanların çoğunluğunu bekar katılımcılar oluşturmaktadır. İki çalışma arasındaki medeni durum sınıflandırmasındaki fark, toplumsal yaşam tarzlarının farklılığından kaynaklanmaktadır.

Çalışmamızın takip mağduru katılımcılarıyla ilgili eğitim düzeyleri bilgilerine bakarsak; %58,53'le üniversite mezunlarını (N=48) görmekteyiz. Bunu %23,17 ile lise mezunları (N=19) ve %10,97'lik oranla yüksek lisans mezunu katılımcıların (N=9) izlediği görülmektedir. En düşük oran ise, %7,31 ile yüksek okul mezunu katılımcılara (N=6) aittir. Pathe ve Mullen (1997)'in çalışmasında da katılımcıların %45'i üniversite mezunu, %10'u lise mezunu olarak bildirilmiştir. Yani katılımcıların büyük çoğunluğunu üniversite mezunu takip mağdurları oluşturmaktadır. Çalışmamız, Pathe ve Mullen'in çalışmasıyla aynı yönde olup takip mağdurları arasında, üniversite mezunlarının takibe maruz kalma açısından daha büyük bir risk taşıdıklarını belirtebiliriz. Bu oranların yüksekliğini üniversite mezunu katılımcıların sayı olarak fazlalığına bağlayabileceğimiz gibi, sosyal nedenleri de göz ardı edilmemelidir. Lise sonrası üniversite hayatına devam eden kişiler, isteyerek ya da istemeyerek, hayatlarına yeni birçok kişiyi daha sokmaktadırlar. Aileden yavaş yavaş bağımsızlaşmaya başladığı bu dönemde yeni edinilen arkadaşlıklarla beraber takip riski de artmaktadır. Çünkü kişi lise döneminde, daha az bir sosyal hayata sahip bir şekilde, genelde okula gider gelirken, üniversite hayatında daha sosyal bir yaşama adım atar. Sosyalleşmeyle gelen risk faktörleri kişi tarafından fark edilmeyebilir.

Yine Tjaden ve Thoannes'in 1998'deki araştırmasında, kadın mağdurların takipçilerini tanıma oranı %23 olarak bildirilmiştir. Bu kadın mağdurların %59'luk kısmı yakın bir arkadaşın takibine maruz kalmaktadır ve yarısından fazlasında takip, ilişki devam ederken olmaktadır. Bizim çalışmamızda mağdurun takipçiyi tanıma oranı %57,3 olarak belirlenmiştir (N=47). Bu mağdurların %34'ü hayatlarının bir döneminde tanışmış oldukları bir kişi tarafından takip edildiklerini bildirmişlerdir. Bu en yüksek oran olup, bunu %25,5 ile eski eş ya da partner takibi ve %23,4 ile arkadaş ya da iş arkadaşının takibi izlemektedir. En düşük oranlar eş ya da partnerin takibi (%8,5) ve aile üyelerinden birinin takibi (%8,5) olgusunda görölmektedir. Göröldüğü gibi çalışmamızın sonucunda ortaya çıkan takip mağdurlarının takipçiyi tanıma durumları, Tjaden ve Thoannes'in bulgularına göre farklılık göstermektedir. Bu durum kültürel farklılıklardan ya da takip suçuyla ilgili ölkemizdeki farkındalığın tam olarak gelişmemesinden kaynaklanabilir diyebiliriz. Birçok insan takip suçuna ilişkin algıya sahip değilken, yabancı kişiler tarafından kendilerine yöneltilen bu taciz şeklinin de ayrı bir suç teşkil ettiğini bilmemektedir. Ölkemizde bu suçla ilgili yasaların azlığı, hatta bu suçla ilişkin özel bir kanun maddesinin bulunmaması bu farkındalığın gelişmesindeki en büyük engellerden biridir. Özellikle tanıdık kişilerden gelen takip ve taciz daha rahatsız edici olarak algılanmaktadır.

2007 yılının Kasım ayında, Uluslar Arası Kurban Bilimi Enstitüsü (International Victimology Institute [InterVict.]) tarafından, Tilburg Üniversitesi'nde takip suçuna ilişkin bir sempozyumda, "Takibe Karşı Özel Bir Alternatif. Ön Çalışma Sonuçları" adı altında bir sunum gerçekleştirilmiştir. Takip mağdurları ve takipçilerle yapılan bir çalışmada, takip suçunun ne şekillerde ortaya çıktığıyla ilgili veriler sunulmuştur. Takip olaylarının %62'si telefonla arama şeklinde, %50'si elektronik posta aracılığıyla, %38'i ev ya da işin yakınlarında görünme ve %35'i

mektuplarla taciz etme davranışları gözlenmektedir. Bu araştırmada telefonla taciz etme davranışı en yüksek orana sahipken, çalışmamızda en yüksek oran %25,3 ile iş veya evin yakınlarında görünme (N=46) şeklinde takip suçunun gerçekleştiği bildirilmektedir. İkinci sırayı, %23,6 oranıyla, takip suçunun en tipik davranışı olan mağduru takip etme davranışı (N=43) almaktadır. Tilburg Üniversitesi'nde sunulan araştırmada ilk sırayı alan telefon etme davranışı (InterVict, 2007), bizim çalışmamızda %19,2 (N=35) oranıyla üçüncü sırayı almaktadır. Elektronik posta aracılığıyla taciz (N=25) ise %13,7 ile dördüncü sıradadır. Oysaki bahsettiğimiz örnek araştırmada elektronik posta kullanımı en yaygın ikinci davranış türü olarak bildirilmiştir (InterVict, 2007). Tjaden ve Thoannes (1998)'in araştırmasında da, takipçilerin %61'i mağduru istenmeyen telefon çağrılarına maruz bırakmakta, %33'ü istenmeyen hediye veya başka bir nesne göndermekte, %29'u mağdura ait mülklere zarar vermektedir. Bu kişilerin %9'u mağdurun evcil bir hayvanı varsa onu öldürmekle tehdit etmekte veya kimi zaman da bu söylediğini gerçekleştirmektedir. Ülkemizde tipik takip suçu davranışlarının, takipçiler tarafından, daha çok tercih edildiği; teknolojinin bu suça dair kullanımının yurtdışındaki kadar yaygınlaşmadığı söylenebilir. Bu yaygınlığın artmamasının nedeni olarak, internet üzerinden gerçekleştirilen siber takibin, daha önce de bahsettiğimiz gibi iyi bir donanım gerektirmesi söylenebilir. Ayrıca gerek yazılı gerek görsel medyada yer alan, telefon ve internet üzerinden işlenen suçların, teknolojinin gelişmesiyle beraber daha kolay bir şekilde tespit edildiğine dair haberler takipçileri bu alandan uzak tutuyor olabilir.

Çalışmamızda takip davranışına ne sıklıkta maruz kalındığına ilişkin verilere baktığımızda %29,3 ile haftada birkaç kez (N=24) cevabının ilk sırada yer aldığını görüyoruz. İkinci sırada, %25,6 ile her gün (N=21) bu davranışlara maruz kalındığı bildirilmiştir. Bunların ardından %18,3 oranlarıyla gün içerisinde birkaç kez (N=15)

ve ayda birkaç kez (N=15) seçenekleri gelmektedir. Birkaç ayda bir (N=7) takibin gerçekleşme oranı ise, %8,5 ile son sırada yer almaktadır. Bu noktada yukarıda takip davranışının ne şekilde ortaya çıktığı sonuçlarına atıfta bulunmak gerekmektedir. Çünkü bizim araştırmamızda en sık rastlanılan davranış ev veya işin yakınlarında görünme ve takip etme olarak kendini göstermişti. Gerek takipçinin kendi yaşantısı gerek mağdurun yaşantısı düşünüldüğünde bu davranışların her gün tekrar etmesi zor ve yorucu görünmektedir. Takipçinin mağduru her gün izlemesi, mümkün olamayabilir veya yakalanmaktan korkabilir. Bu nedenle takip davranışlarının biraz daha seyrek gerçekleştirildiği söylenebilir.

ABD’de yapılan araştırmalarda, taciz eylemlerinin yarısından biraz fazlasının 1 yıl içinde sona erdiğini, fakat dörtte birinde ise 2-5 yıl sürdüğünü bildirmişlerdir (Tjaden & Thoannes, 1998). Bizim çalışmamızda da paralel sonuçlar alınmış, %50 oranıyla takip durumunun 1 yıldan daha az (N=41) sürdüğü bildirilmiştir. % 42,7 ile 1-3 yıl arası seçeneği (N=35) ikinci sırayı almaktadır. Çalışmamızda bir üçüncü seçenek olarak sunulan 3 yıl ve üzeri seçeneği (N=6) ise, %7,3 ile son sırada yer almaktadır. Her iki çalışmada da genel olarak takip davranışının 1 yıldan daha az sürdüğü görülmektedir. Bu sonuçların nedeni, takip mağduru kişinin takipçiden kurtulmaya yönelik çabaları olabilir. Birçok örnek vardır ki, mağdur takipçiden kurtulmak için taşınmayı bile göze almaktadır. Böyle önlemlerin varlığı, takibin süresinin kısalmasına neden olabilmektedir.

Çalışmamızda mağdurların istenmeyen yazılar, notlar almaları durumunda bu notların ne içerikte olduğu da sorulmuştur. Mağdurların %38,6’sı aşk ilanına dair yazılar (N=22) aldıklarını bildirmişlerdir. %17,5 oranlarıyla tehdit içerikli yazılar (N=10) ve evlenme veya beraber olmayı empoze edici yazılar (N=10) ikinci sırayı almaktadır. Hakaret ve cinsel içerikli yazılar ise son sırada bildirilmiştir. Takip

suçunu temeline baktığımızda da kurbanı karşı duyulan aşk veya nefret duyguları takipçinin motivasyon kaynağıdır. Bu duygulara ilişkin notların kurbanı gönderilmesinin ilk iki sırayı alması da olağan görünmektedir. Buna ilişkin yapılan bir araştırmada %54 ile nefret duygusunun, %23 ile aşk duygusunun en önemli ve sık rastlanan motivasyon kaynağı oldukları bildirilmiştir (InterVict, 2007).

Takip suçuna maruz kalınan süre boyunca fiziksel şiddetin varlığından sadece 18 katılımcı bahsetmiştir. Bu katılımcıların fiziksel şiddetin niteliğine dair verdikleri bilgiler göstermektedir ki, %61,1 ile sertçe sarsmak ya da hırpalamak (N=11) ilk sırada yer almaktadır. İkinci sırada %22,2 ile tokat atmak (N=4) gelmektedir. Dayak yemek (N=2) ve herhangi bir eşya ile darp almak (N=1) son iki sırada bulunmaktadır. Bu sonuçlar bize takip suçundaki fiziksel şiddetin varlığını hissettirmekle beraber, uygulanan fiziksel şiddetin mağdurun can güvenliğini tehlikeye sokacak boyutlara varmadığı görülmektedir. Ancak fiziksel şiddetin varlığı ve boyutu, mağdur tarafından her zaman rahatlıkla ifade edilebilen bir olgu değildir.

Çalışmamızda cinsel tacizin varlığına dair yaptığımız sorgulamada takip mağdurlarının % 23,2'si (N=19) cinsel tacize maruz kaldıklarını, %76,8'i (N=63) ise böyle bir durumla karşılaşmadıklarını bildirmişlerdir. Aynı noktadan hareketle cinsel tacize uğrayan takip mağdurlarının, bu tacizle ne şekilde karşılaştığı sorulmuştur. %39,1 oranı ile cinsel içerikli konuşmalara maruz kalma (N=9) ilk sırada yer almaktadır. En son sırada ise, %8,7 ile cinsel ilişkiye zorlanma (N=2) vardır. Tjaden ve Thoannes (1998)'in araştırmasında da; yakın ilişkilerdeki takipte, takiple diğer şiddet biçimleri arasında güçlü bir ilişki vardır; kocanın / eski kocanın veya birlikte yaşadığı erkek arkadaşının taciz eylemine maruz kalan kadınların %31'i cinsel şiddet uygulamasına maruz kalmıştır. Çalışmamızda da cinsel tacizin varlığı azımsanmayacak kadar yüksektir.

Tjaden ve Thoannes (1998)'in araştırmasında taciz kurbanlarının yaklaşık 5'te 1'i takipçilerinden kurtulmak için başka bir yere taşınmaktadır. Çalışmamıza katılan mağdurların %25'i (N=26) takipçiden kurtulmak için bu durumu ailesiyle paylaştığını bildirmiştir. %19,2 ile ikinci sırada katılımcılara açık uçlu olarak verilen diğer seçeneği bulunmaktadır. Takip mağdurları bu durumdan kurtulmak için, takipçinin kendisiyle konuştuklarını, takipçinin ailesiyle iletişime geçip durumu anlattıklarını belirtmişlerdir. Takip mağdurlarından sadece 1'i kendini korumak amaçlı sprey aldığını bildirmiştir. Bu oranları %17,3 (N=18) ile "arkadaşım ile paylaştım", %14,4 (N=15) ile "polise başvurdum", %12,5 (N=13) ile "iş yeri yönetimine başvurdum" seçenekleri takip etmektedir. Son iki sırada ise "eşimle paylaştım" (%9,6) ve "okul idaresine başvurdum" seçenekleri yer almaktadır.

Spielberger (1970) kaygıyı iki boyutlu olarak ele almış ve Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri'ni geliştirmiştir. Spielberger, durumluk kaygıyı duruma bağlı bir kaygı olarak nitelendirmekte ve bu kaygının durumun ortadan kalkması ile geçeceğini ifade etmektedir. Diğer yandan, sürekli kaygıyı, genel anlamda kişinin her durumda kaygı yaşamaya açık olması olarak adlandırmaktadır (Pirinççi, 2009). Çalışmamızda Spielberger'in Durumluk-Sürekli Kaygı envanterini kullanarak takip mağduru olan ve olmayan kadınların kaygı düzeylerindeki farklılıkların varlığını araştırmayı amaçladık.

Çalışmamızdaki bulgularımıza göre eğitim ve yaş ile sürekli kaygı arasında bir ilişki bulunmamıştır. Yani yaş veya eğitim düzeyinde yükselme ya da düşme sürekli kaygıda bir farka neden olmamaktadır. Yine yaş ile durumluk kaygı arasında bir ilişki bulunmamıştır. Buna rağmen eğitim düzeyi ile durumluk kaygı arasında anlamlı bir ilişki olup, eğitim düzeyi arttıkça durumluk kaygı düzeyi de artış göstermektedir. Bu bilgiye paralel olarak meslek grupları arasında da durumluk

kaygı ile anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Durumluk kaygısı en yüksek olan meslek grubu olarak sosyolog/psikolog (39,47) meslek grubu görünmektedir. Yani bu meslek grubu kaygıya neden olabilecek bir durum veya olay süresince kaygıyı yaşamakta, durumun ortadan kalkmasıyla kayı düzeyinde de düşüş yaşanmaktadır. Psikolog/sosyolog meslek grubunu 38,91 durumluk kaygı puanıyla doktor/eczacı/fizyoterapist meslek izlemektedir. Sosyolog/Psikolog grubunun ortalaması (39,47), işçi/eleman grubunun ortalamasından (36,64) yüksektir. Aslında tüm meslek grupları içinde en yüksek durumluk kaygı seviyesinin sosyolog ve psikologlara ait olması son derece tartışmaya açık bir sonuçtur. İki meslek grubu da birebir insanın kendisiyle çalışmaktadır, bireysel ya da toplumsal dinamikleri yakalamak açısından algıları son derece açık olan meslek gruplarıdır. Dolayısıyla çevredeki kaygı verici durumlara karşı da algılama kapasiteleri yüksek olmakta ve kaygı yaşamaktadırlar. Ayrıca işçi/eleman meslek grubuyla arasındaki kaygı puanlarındaki fark, yukarıda da bahsettiğimiz eğitim düzeylerinin yüksek olmasından da kaynaklanan bir sonuç gibi görünmektedir. Çünkü eğitim düzeyi arttıkça durumluk kaygının da arttığı bildirilmiştir. Buradan yola çıkarak, psikolog/sosyolog meslek grubunun, işçi/eleman meslek grubuna göre, eğitim düzeyi daha yüksek olduğundan, durumluk kaygı puanlarının da yüksek olması olağan bir sonuç gibi görünmektedir. Durumluk kaygı ve sürekli kaygı arasında zıt yönde ilişki olduğundan, meslek grupları açısından sürekli kaygı da bir farklılık gözlenmemiştir.

Medeni durum ve kaygı ilişkisine baktığımızda ise, durumluk kaygıyla aralarında anlamlı bir ilişki yokken, sürekli kaygıyla aralarında ilişkili bulunmuştur. Katılımcılarımız içinde 47,9 puanla boşanmış kadınların sürekli kaygı düzeylerinin, evli ve bekar kadınlardan yüksek olduğu gözlenmiştir. Yani boşanmış olan kadınlar sürekli olarak kaygı yaşamaya açık bulunmaktadırlar. Bunun en önemli

nedenlerinden birisi, boşanmayla sonuçlanan bir evlilik sonucunda kendine ve insanlara karşı yitirilen güven duygusu olabilir. Boşanmanın ardından kişi evliliği devam ettirememiş olmanın bedelini kendine veya çevresindeki insanlara atfeder. Kendine yönelen suçlamalar, kişide yetersizlik duyguları yaşamasına neden olurken, çevreye veya eski eşe yönelen suçlamalar, öfkeyle gelen insanlara karşı güvensizlik duygularını pekiştirmeye neden olur. Kişi yaşadığı hayal kırıklığını genellemeye gider ve kimseye güvenilmemesi gerektiği düşüncesini kendi kendine empoze eder. Yaşanan boşanma durumlarının isteyerek gerçekleştiği durumlarda bile, kişide bir travma yarattığı açıktır. Kimi bu travmayı bir süre sonra atlatırken, kimi boşanmanın sonucunda doğan kaygı ve travmayı ömür boyu taşır.

Çalışmamızın ana hedeflerinden takip mağduru olma durumuyla kaygı ilişkisine baktığımızda, takip mağduru olmanın sürekli kaygıyı yükseltmediğini ancak durumluk kaygıda yükselmeye sebep olduğu görülmektedir. Bunların yanında toplam kaygı açısından takip mağdurlarına bakarsak, takip mağdurlarının toplam kaygı düzeyi (42,16), kaygı mağduru olmayan kadınlara (41,40) göre daha yüksektir. Bu konuyla ilgili literatüre baktığımızda da çalışmamızı destekler nitelikte araştırmalara rastlamaktayız: Tjaden ve Thoannes (1998)'in araştırma sonuçlarına göre; kadın mağdurların %30'u ve erkek mağdurların %20'si takip nedeniyle psikiyatrik yardım arayışına yönelmektedir. Taciz mağdurların arasında kendi güvenliklerinden endişe ederek korku içinde yaşama ve yanlarında savunma maksatlı bir şey taşıma oranı diğer suç mağdurlarıninkine nazaran daha fazladır. Ayrıca Westrup, et al (1999), 232 siber takip mağduru kadınla bir çalışma yapmış ve çalışma sonucunda bu kadınların çoğunda Post Travmatik Stres Bozukluğu, depresyon, anksiyete ve panik atak semptomlarının varlığını bulmuştur.

Çalışmamız takip suçuna ilişkin Türkiye'deki ilk araştırmadır. Bu nedenle takip suçunun ülkemizdeki varlığını ortaya koyması açısından büyük bir öneme sahipken, çeşitli sınırlılıkları da mevcuttur. Bu sınırlılıklardan ilki, anket uygulamasına katılan kişi sayısının 300 kişi ile sınırlı tutulmasıdır. Sayısal olarak daha fazla katılımcının araştırmaya dahil edilmesinin, konuyla ilgili genelleme yapılması açısından daha çok avantaj sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca çalışmada kullandığımız takip suçuna ilişkin anketimiz, takip davranışının genel bir profilini çıkarmayı amaçlamaktadır. İlerleyen zamanlarda yürütülecek araştırmalarda, bu suçla yönelik daha detaylı bir anketin varlığının, bu suçun profilini daha net görmemizi sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Akduman, İ., Ünsalver, B., Cavlak, M., Oral, G. ve Cansunar N. (2006). Takipçi Tacizcilik- Stalking. *Adli Psikiyatri Dergisi*, 3 (3-4): 25-33
- Amerikan Psikiyatri Birliği. (2000). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders* (2. Baskı). (E. Köroğlu, Çev.). Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Ashcroft, J. (2001). *Stalking and domestic violence: Report to congress.. U.S. Department of Justice*. 15 Nisan 2009, <http://www.ncjrs.gov/pdffiles1/ojp/186157.pdf>
- Baltaş, A. ve Baltaş, Z. (1997). *Stres ve Başa Çıkma Yolları* (16. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Baş, M. (1984). *Grupla Psikolojik Danışmanın Bireylerin Kaygı ve Uyum Düzeyleri Üzerindeki Etkisi*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi.
- Başaran, İ. E. (1991). *Örgütsel Davranış*. Ankara: Kadioğlu Matbaası
- Baymur, F. (1996). *Genel Psikoloji*. (12. Baskı). İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Brownstein, A. (2000). In the Campus Shadows, Women are Stalkers as well as the Stalked. *The Chronicle of Higher Education*, 47(15), 40-42.
- Çelik, Y. (2008). *İstenmeyen Gebeliklerin Sonlandırılması Öncesinde Verilen Eğitimin Anksiyete Düzeyine Etkisi*. Uzmanlık Tezi, Şişli Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi.
- Davis, J. A. (2001). *Stalking Crimes and Victim Protection: Prevention, Intervention, Threat Assesment and Casa Management*. Florida: CRC Press.
- De Fazio, L. & Galeazzi G. M. (2004). *Women Victims Of Stalking And Helping Professions: Recognition And Intervention In The Italian Context*. 12 Aralık 2009, <http://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/Mesko/208024.pdf>.
- Dereli, N. (1992). *İlk Kez Kalıcı Pacemaker Yerleştirilen Hastalara Uygulanan Programlanmış Eğitimin Hastanın Anksiyete Düzeyine Olan Etkisinin İncelenmesi*. Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi.
- Dilbaz, N. (2000). Sosyal Anksiyete Bozukluğu: Tanı, Epidemiyoloji, Etiyoloji, Klinik ve Ayrıcı Tanı. *Ankara Numune Hastanesi Psikiyatri Kliniği Klinik Psikiyatri*, Ek 2:3-21.
- Doğru, S. S. ve Arslan, E. (2008). Engelli Çocuğu Olan Annelerin Sürekli Kaygı Düzeyi İle Durumluk Düzeylerinin Karşılaştırılması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 543-553.

Eldeleklioğlu, J. (1988). *Bireysel Psikolojik Danışmanın ve Bazı Özlük Niteliklerin Kürtaj Öncesi Durumluk Kaygı Düzeyine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ellison, L. & Akdeniz, Y. (1998). "Cyber-Stalking: the Regulation of Harassment on the Internet. *Criminal Law Review*, Special Edition: Crime, Criminal Justice and the Internet. 19 Ocak 2010. <http://www.cyber-rights.org/documents/stalking>

Ellison, L. (1999). *Cyberspace 1999: Crime, Criminal Justice and the Internet*. 12 Mart 2010. <http://www.bileta.ac.uk/99papers/ellison.html>.

Fisher, Cullen, and Turner. (2000). "The Sexual Victimization of College Women,"

Fremauw, W.J., Westrup, D. & Pennypacker, J. (1997). Stalking on Campus: The Prevalence and Strategies for Coping with Stalking. *Journal of Forensic Sciences*, 42(4), 666-669.

Geçtan, E. (1982). *Çağdaş Yaşam Normal Dışı Davranışlar*. Ankara: Maya Yayınları

Geçtan, E. (2006). *Psikodinamik Psikiyatri ve Normaldışı Davranışlar* (18. Baskı). İstanbul: Metis Yayınları.

Goode, M. (1995). Stalking: Crime of the Nineties?. *Criminal Law Journal*, 19, 21-31.

Güngör, E. (2008). *Özel Eğitime Muhtaç Çocukların Anne ve Babalarının Psikolojik İhtiyaçları İle Durumluk Ve Sürekli Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkiler*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim bilimleri Anabilim Dalı.

Hitchcock, J.A. (2000). Cyberstalking. 25 Aralık 2009. <http://www.infotoday.com/lu/jul00/hitchcock.htm>

International Victimology Institute (INTERVICT). (2007). *A Private Alternative Against Stalking: Preliminary Research Findings*. Tilburg University.

Jeremy Travis, J. D. (1996). Domestic Violence, Stalking and Antistalking Legislation: An Annual Report to Congress Under The Violence Against Women Act.

Kalaycı, Ş. (2006). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım

Kamphuis, J.H. & Emmelkamp, P.M.G. (2000). Stalking – A Contemporary Challenge For Forensic And Clinical Psychiatry. *British Journal of Psychiatry*, 176, 206-209.

Kercher, G. & Johnson, M. (2006). *Stalking In Texas*. Crime Victim's Institute.

- Kök, M. (1992). *Psikolojik Danışmanın Dezavantajlı Çocukların Öğrenilmiş Çaresizlik, Benlik Tasarımı ve Genel Kaygı Düzeylerine Etkisi*. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- Köknel, Ö. (1984). *Kaygıdan Mutluluğa Kişilik* (5. Baskı). Altın Kitaplar Yayınevi.
- Kulaksızoğlu, A. (1998). *Ergenlik Psikolojisi*. (1. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Le Compte, A., Öner, N. (1983). *Durumluk-Sürekli Kaygı Envanterinin Türk Toplumunda Geçerliliği*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Basımevi
- LeBlanc, J.J., Levesque, G.J., Richardson, J.B. & Berka, L.H. (2001). Survey of Stalking at WPI. *Journal of Forensic Science*, 46(2), 367-369.
- Maters, B. (1998). Cracking Down on Email Harassment. 27 Ocak 2010. <http://www.washingtonpost.com/wp-srv/local/frompost/nov98/email01.html>.
- Maxwell, A. (2001). *Cyberstalking*. Department of Psychology Auckland University.
- McCann, J.T. (2000). A Descriptive Study of Child and Adolescent Obsessional Followers. *Journal of Forensic Sciences*, 45(1), 195-199.
- McEwan, T. E., Mullen, P. E. & MacKenzie, R. (2007). Anti-Stalking Legislation in Practice: Are We Meeting Community Needs?. *Psychiatry, Psychology And Law*, 14 (2), 207-217.
- Meloy, J. R. (1996). Stalking (obsessional following): A review of some preliminary studies. *Aggression and Violent Behavior*, 1, 147-162.
- Meloy, JR. (1998) *The Psychology of Stalking: Clinical and Forensic Perspectives*. London: Academic Press.
- Michael, G., McGrath, M. D. & Eoghan Casey, M. A. (2002). Forensic Psychiatry and the Internet: Practical Perspectives on Sexual Predators and Obsessional Harassers in Cyberspace. *The Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law*, 3 (1), 81-94
- Miller, G. (1999). *Gore to Release Cyberstalking Report, Call for Tougher Laws*. 15 Ocak 2010. <http://www.latimes.com/news/ploitics/elect2000/pres/gore>
- Mullen, P.E., Pathe, M., Purcell, R. & Stuart, G.W. (1999). Study of Stalkers. *The American Journal of Psychiatry*, 156(8), 1244-1249. NIJ/BJS.
- Nicastro, A.M., Cousins, A.V. & Spitzberg, B.H. (2000). The Tactical Face of Stalking. *Journal of Criminal Justice*, 28, 69-82.
- Ocaktan, M., Keklik, A. ve Çöl, M. (2002). Abidinpaşa Sağlık Grup Başkanlığı'na Bağlı Sağlık Ocaklarında Çalışan Sağlık Personelinde Spielberger Durumluk ve Sürekli Kaygı Düzeyi. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, 55 (1), 21-28.

Özer, K. (2002). *Kaygı*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Pathe, M. & Mullen, P. E. (1997). The Impact Of Stalkers On Their Victims. *British Journal of Psychiatry*, 170, 12-17.

Petherick, W. *Cyber-Stalking: Obsessional Pursuit And The Digital Criminal*. 28 Mart 2009, http://www.trutv.com/library/crime/criminal_mind/psychology/cyberstalking/1.html

Polat, O. (2004). Suçlular. *Kriminoloji ve Kriminalistik Üzerine Notlar* (1. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık

Purcell, R., Flower, T. & Mullen, P. E. (2009). Adolescent Stalking: Offence Characteristics And Effectiveness Of Intervention Orders. *Trends&Issues In Crime And Criminal Justice*, 369.

Purcell, R., Pathe, M. & Mullen P. E. (2001). A Study Of Women Who Stalk. *AM Journal Psychiatry*, 158, 2056-2060.

Rehberlikte Kullanılan Testler: Stres Düzeyi Ölçeği. (b.t.). 9 Eylül 2009, http://www.psikoweb.com/durumluk_surekli_kaygi.html

Report on Cyberstalking. (1999). Cyberstalking: A New Challenge for Law Enforcement and Industry. 17 Şubat 2010. <http://www.usdoj.gov/criminal/cybercrime/cyberstalking.htm>

Sargın, N. (1990). *Lise I. ve Lise III. Sınıf Öğrencilerinin Durumluk-Sürekli Kaygı Düzeylerinin Belirlenip Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Schultz, D. P. & Schultz S. E. (2002). *Modern Psikoloji Tarihi* (2. Baskı). (Y. Aslay, Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları

Sevinç, Ş. (2009). *Astımlı Çocukların ve Annelerinin Depresyon ve Kaygı Düzeylerinin Değerlendirilmesi*. Uzmanlık Tezi, Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Hastalığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı.

Sheridan, L., Davies, G.M. & Boon, J.C.W. (2001). Stalking: Perceptions and Prevalence. *Journal of Interpersonal Violence*, 16(2), 151-167.

Sipahi, B., Yurtkoru S. ve Çinko, M. (2006). *Sosyal Bilimlerde SPSS ile Veri Analizi*. İstanbul: Beta Yayınları.

Spitzberg, B. H. (2002). The tactical topography of stalking victimization and management. *Trauma, Violence, & Abuse*, 3, 261-288.

Stalkers. (b.t.). 10 Kasım 2009. <http://www.guardian.co.uk/>

Stalking And Harassment. (b.t.). 13 Ocak 2010.
<http://www.scotland.gov.uk/Topics/Government/Resource/Doc/47007/0029687.pdf>

Stalking Behavior. (b.t.). 11 Mart 2009, <http://www.stalkingbehavior.com/>

Stalking Nedir?. (b.t.). 12 Mart 2009, <http://www.takip-taciz-magdurlari.com/>

Stalking Recource Center. *Stalking Fact Sheet.* 12 Aralık 2009,
<http://www.ncvc.org/src/AGP.Net/Components/DocumentViewer/Download.aspxnz?DocumentID=38733>

Tallis, F. (2003). *Kaygıları Aşmak.* İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Tjaden, P. & Thoannes, N. (2000). Full Report Of The Prevalence, Incidence, And Consequences Of Violence Against Women.

Tjaden, P. & Thoennes, N. (1998). Stalking in America: Findings from the National Violence Against Women Survey. US. Department of Justice, Office of Justice Programs, National Institute of Justice. 15 Nisan 2009,
<http://www.ncjrs.gov/pdffiles/169592.pdf>

Travis, J. (1997). The Crime of Stalking: How Big Is the Problem? Summary of a Presentation by Patricia Tjaden, Ph.D., Center for Policy Research. 13 Ocak 2010,
<http://www.ncjrs.gov/pdffiles/fs000186.pdf>.

Tschan, W. (2005). Stalking: A Treatment Approach For Offenders. 3 Mart 2010.
<http://www.ialmh.org/Paris%20Program.pdf26.02.2006>.

Türk Ceza Kanunu. (2008). İstanbul: Beta Yayıncılık

Wallace, B. (2000). Stalkers Find a New Tool – the Internet. Email is increasingly used to threaten and harass, authorities say. 21 Mart 2010.
<http://www.sfgate.com/cgi-bin/article.cgi?file=/chronicle/archive/2000/07/10/MN39633.DTL>.

Walter, R. & Logan T. K. (2009). Partner Stalking: Psychological Dominance or “Business as Usual”? University of Kentucky.

Westrup, D., Fremouw, W.J., Thompson, R.N. & Lewis, S.F. (1999). The Psychological Impact of Stalking in Female Undergraduates. *Journal of Forensic Sciences*, 44(3), 554-557.

What Is Stalking?. (b.t.). 13 Mart 2009, <http://www.lovenot.org/default2.htm>

Working to Halt Online Abuse (WHO@). (2000). Online Harassment Statistics. 20 Şubat 2010. <http://www.haltabuse.org/>.

Yalom, I. D. & Roth W. T. (Ed.). (1997). *Anksiyete Terapisi*. (1. Baskı). İstanbul: Prestij Yayınları.

Yenilmez, K. ve Özbey, N. (2006). Özel Okul ve Devlet Okulu Öğrencilerinin Matematik Kaygı Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19 (2), 431-448.

Yıldırım, Y. (2002). *Diyaliz Hastalarında Progresif Gevşeme Yöntemlerinin Kaygı Düzeyi ve Yaşam Kalitesine Olan Etkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Zona, M., Sharma, K. & Lane, J. (1993). A Comparative Study Of Erotomaniac And Obsessional Subjects In A Forensic Sample. *Journal of Forensic Sciences*, 38, 894-903

EKLER

Bu anket Maltepe Üniversitesi Adli Psikoloji yüksek lisans tezi için hazırlanmış olup, sadece bilimsel çalışma amaçlı kullanılacaktır.

Cinsiyet: () Kadın () Erkek

Meslek:

Yaş:

Eğitim Durumu: () Lise Mezunu

Medeni Durum: () Bekar

() Yüksekokul Mezunu

() Evli

() Üniversite Mezunu

() Boşanmış

() Yüksek Lisans Mezunu

1. Hayatınızın her hangi bir döneminde bir kişi tarafından rızanız olmadan, güvenliğinizden endişe etmenize neden olacak şekilde bir takip / izlenme olgusuna maruz kaldınız mı?

() Evet

() Hayır

(Eğer cevabınız “hayır” ise aşağıdaki soruları geçip bir sonraki ölçeği cevaplamaya başlayınız. Eğer cevabınız “evet” ise aşağıdaki soruları cevaplamaya devam ediniz.)

2. Sizi izleyen kişiyi daha önceden tanıyor muydunuz?

() Evet

() Hayır

3. Sizi izleyen kişi kimdi?

() Eşim / partnerim

() Eski eşim / eski partnerim

() Aile üyelerinden biri

() Arkadaşım / İş arkadaşım

() Hayatımın bir döneminde tanışmış olduğum bir kişi

() Yabancı biri

4. Sizi izleyen kişi tarafından ne şekilde rahatsız ediliyordunuz?
- Takip etme
 - Telefonla arama
 - Mektup
 - Elektronik postalar
 - İş veya evin yakınlarında görünme
 - İstenmeyen hediyeler gönderme
 - Her hangi bir eşyanıza veya malınıza zarar verme
5. Yukarıda belirttiğiniz şekilde maruz kaldığınız olaylar ne sıklıkta tekrarlanıyordu?
- Her gün
 - Gün içerisinde birkaç kez
 - Haftada birkaç kez
 - Ayda birkaç kez
 - Birkaç ayda bir
6. Yaşadığınız bu olaylar ne kadar sürdü?
- 1 yıldan daha az
 - 1 - 3 yıl arası
 - 3 yıl ve üstü
7. İstenmeyen yazılar, notlar aldıysanız, hangi içerikteki yazılar aldınız?
- Aşk ilanı
 - Cinsel içerikli
 - Hakaret içerikli
 - Tehdit içerikli
 - Evlenme ya da beraber olma isteğini empoze edici içerik
8. Takip olgusuna maruz kaldığınız süre boyunca fiziksel şiddet gördünüz mü?
- Evet
 - Hayır

9. Maruz kaldığınız bu fiziksel şiddet ne şekilde gerçekleşti?

- Sertçe sarsmak, hırpalamak
- Isırmak, çimdiklemek
- Tokat atmak
- Yumruk atmak
- Tekme atmak
- Her hangi bir alet veya eşya ile darp almak
- Dayak yemek
- İşkenceye maruz kalmak
- Diğer.....

10. Takip olgusunu yaşadığınız süre boyunca cinsel içerikli konuşmalara maruz kalmak, elle sarkıntılığa uğramak veya cinsel ilişkiye zorlanmak gibi cinsel taciz gördünüz mü?

- Evet
- Hayır

11. Maruz kaldığınız bu cinsel taciz ne şekillerde gerçekleşti?

- Elle taciz edilme
- Cinsel içerikli konuşmalara maruz kalma
- Cinsel içerikli elektronik postalar / mektuplar alma
- Cinsel ilişkiye girmeye zorlanma
- Diğer.....

12. Maruz kaldığınız bu takip durumundan kurtulmak için ne yaptınız?

- Eşimle / Partnerimle paylaştım
- Arkadaşım ile paylaştım
- Aile yakınım ile paylaştım
- İş yeri yönetimine başvurdum
- Okul idaresine başvurdum
- Polise başvurdum
- Diğer.....

Bir sonraki ölçeğe geçiniz. Teşekkürler.

STAI FORM TX – I (DURUMLUK KAYGI ÖLÇEĞİ)

YÖNERGE:Aşağıda kişilerin kendilerine ait duygularını anlatmada kullandıkları bir takım ifadeler verilmiştir. Her ifadeyi okuyun, sonra da o anda nasıl hissettiğinizi ifadelerin sağ tarafındaki parantezlerden uygun olanını işaretlemek suretiyle belirtin. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Herhangi bir ifadenin üzerinde fazla zaman sarf etmeksizin **anında** nasıl hissettiğinizi gösteren cevabı işaretleyin.

		Hiç	Biraz	Çok	Tamamiyle
1.	Şu anda sakinim	(1)	(2)	(3)	(4)
2.	Kendimi emniyette hissediyorum	(1)	(2)	(3)	(4)
3	Su anda sınırlarım gergin	(1)	(2)	(3)	(4)
4	Pişmanlık duygusu içindeyim	(1)	(2)	(3)	(4)
5.	Şu anda huzur içindeyim	(1)	(2)	(3)	(4)
6	Şu anda hiç keyfim yok	(1)	(2)	(3)	(4)
7	Başıma geleceklerden endişe ediyorum	(1)	(2)	(3)	(4)
8.	Kendimi dinlenmiş hissediyorum	(1)	(2)	(3)	(4)
9	Şu anda kaygılıyım	(1)	(2)	(3)	(4)
10.	Kendimi rahat hissediyorum	(1)	(2)	(3)	(4)
11.	Kendime güvenim var	(1)	(2)	(3)	(4)
12	Şu anda asabım bozuk	(1)	(2)	(3)	(4)
13	Çok sinirliyim	(1)	(2)	(3)	(4)
14	Sınırlarımın çok gergin olduğunu hissediyorum	(1)	(2)	(3)	(4)
15.	Kendimi rahatlamış hissediyorum	(1)	(2)	(3)	(4)
16.	Şu anda halimden memnunum	(1)	(2)	(3)	(4)
17	Şu anda endişeliyim	(1)	(2)	(3)	(4)
18	Heyecandan kendimi şaşkına dönmüş hissediyorum	(1)	(2)	(3)	(4)
19.	Şu anda sevinçliyim	(1)	(2)	(3)	(4)
20.	Şu anda keyfim yerinde.	(1)	(2)	(3)	(4)

STAI FORM TX – 2 (SÜREKLİ KAYGI ÖLÇEĞİ)

YÖNERGE: Aşağıda kişilerin kendilerine ait duygularını anlatmada kullandıkları bir takım ifadeler verilmiştir. Her ifadeyi okuyun, sonra da o anda nasıl hissettiğinizi ifadelerin sağ tarafındaki parantezlerden uygun olanını işaretlemek suretiyle belirtin. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Herhangi bir ifadenin üzerinde fazla zaman sarf etmeksizin **anında** nasıl hissettiğinizi gösteren cevabı işaretleyin.

		Hemen hemen hiçbir zaman	Baze n	Çok zaman	Hemen her zaman
21.	Genellikle keyfim yerindedir	(1)	(2)	(3)	(4)
22.	Genellikle çabuk yorulurum	(1)	(2)	(3)	(4)
23.	Genellikle kolay ağlarım	(1)	(2)	(3)	(4)
24.	Başkaları kadar mutlu olmak isterim	(1)	(2)	(3)	(4)
25.	Çabuk karar veremediğim için fırsatları kaçıırım	(1)	(2)	(3)	(4)
26.	Kendimi dinlenmiş hissediyorum	(1)	(2)	(3)	(4)
27.	Genellikle sakin, kendine hakim ve soğukkanlıyım	(1)	(2)	(3)	(4)
28.	Güçlüklerin yenemeyeceğim kadar biriktiğini hissedirim	(1)	(2)	(3)	(4)
29.	Önemsiz şeyler hakkında endişelenirim	(1)	(2)	(3)	(4)
30.	Genellikle mutluyum	(1)	(2)	(3)	(4)
31.	Herşeyi ciddiye alır ve endişelenirim	(1)	(2)	(3)	(4)
32.	Genellikle kendime güvenim yoktur	(1)	(2)	(3)	(4)
33.	Genellikle kendimi emniyette hissedirim	(1)	(2)	(3)	(4)
34.	Sıkıntılı ve güç durumlarla karşılaşmaktan kaçınırım	(1)	(2)	(3)	(4)
35.	Genellikle kendimi hüzünlü hissedirim	(1)	(2)	(3)	(4)
36.	Genellikle hayatımdan memnunum	(1)	(2)	(3)	(4)
37.	Olur olmaz düşünceler beni rahatsız eder	(1)	(2)	(3)	(4)
38.	Hayal kırıklıklarımı öylesine ciddiye alırım ki hiç unutamam	(1)	(2)	(3)	(4)
39.	Aklı başında ve kararlı bir insanım	(1)	(2)	(3)	(4)
40.	Son zamanlarda kafama takılan konular beni tedirgin ediyor	(1)	(2)	(3)	(4)

Katılımınız için teşekkür ederiz...

ÖZGEÇMİŞ

Esra GÜRGEZOĞLU

Cep Tel: 0506 2824746

0555 6228774

Ev Tel: 0216 4571101

E-mail: esragurgezoglu@hotmail.com

Adres: Mimar Sinan Cad. Nuhoğlu Apt. N:1 D:3 Maltepe / İSTANBUL

KİŞİSEL BİLGİLER

Uyruğu : T.C
Doğum Yeri : İstanbul
Doğum Tarihi : 22.03.1985
Ehliyet : B. 2005
Medeni Durum : Bekar

EĞİTİM DURUMU

2008-2010	: Maltepe Üniversitesi – Adli Psikoloji – Yüksek Lisans Programı (Tezli)
2003-2007	: İstanbul Üniversitesi – Psikoloji Bölümü
1999-2003	: İstanbul Köy Hizmetleri Anadolu Lisesi
1996-1999	: Mustafa Mihriban Boysan İlköğretim Okulu
1991-1996	: Feyzullah İlköğretim Okulu

PROJE VE STAJLAR

19.02.2007- 02.03.2007	Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim Ve Araştırma Hastanesi
	Stajyer (Resmi staj süresinin devamında 4 ay gönüllü olarak staj)

14.08.2006- 08.09.2006	Bakırköy Prof. Dr. Mahzar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi
	Stajyer (Resmi staj süresinin devamında 1 ay gönüllü olarak staj)

22.05.2006- 26.05.2006	Adli Tıp Kurumu
	Stajyer

İŞ DENEYİMLERİ

01.05.2009- 01.07.2010	Özel Referans Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi
	Psikolog
03.11.2007- 05.12.2008	Özel Referans Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi
	Psikolog

MESLEKİ EĞİTİMLER

Mart 2010-****	Kognitif Davranışçı Terapi Eğitimi
Kurum:	Bilgelik Enstitüsü – Doç. Dr. Hakan Türkçapan
Verilecek Belge:	Sertifika

27.10.2009- 19.01.2010	Çocuk, Ergen ve Aile Danışmanlığı Stajyer Eğitim Programı
Kurum:	Ekol Psikolojik Pedagojik Danışmanlık ve Eğitim Merkezi
Verilen Belge:	Katılım Belgesi

20-27.12.2008	Oyun Terapisi
Kurum:	Ekol Psikolojik Pedagojik Danışmanlık ve Eğitim Merkezi
Verilen Belge:	Katılım Belgesi

MESLEKİ AKTİVİTELER

10-13.07.2008	13. Ulusal Psikoloji Öğrencileri Kongresi'ne Katılım
05-08.07.2006	11. Ulusal Psikoloji Öğrencileri Kongresi'ne Katılım ('Sigara İçme Davranışı Üzerinde Sosyal Etki' konulu sözlü bildiri ile)
06-07.05.2006	Risk Altındaki Çocuk ve Ergenler Sempozyumu'na Katılım
17-18.12.2005	Rorschach Ve Projektif Testler Derneği 2005 Yılı Etkinliği'ne Katılım (Çocuğun Ruhsal Dünyasının Projektif Testlerle Değerlendirilmesi)
30.06.2004- 04.07.2004	Ulusal 9. Psikoloji Öğrencileri Kongresi'ne Katılım

YABANCI DİL

- İngilizce: Upper İntermediate Seviyede

BİLGİSAYAR

- Microsoft Office Programları

İLGİ ALANLARI

- Tenis, Futbol (Spor Kulübü Kongre Üyeliği), Formula 1, Sinema, Fotoğraf çekmek (amatör olarak)

REFERANSLAR

Prof. Dr. Oğuz Polat, Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Öğretim Üyesi

Tel: 0533 743 27 03